

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA GEOGRAFIJO**

DIPLOMSKO DELO

LJUBLJANA, 2009

TOMAŽ PRIMOŽIČ

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA GEOGRAFIJO

DIPLOMSKO DELO
**PREKRIVANJE ETNIČNE IN POLITIČNE KARTE NA
PRIMERU IZBRANIH DRŽAV ZAHODNE AFRIKE**

Študijski program:
GEOGRAFIJA - E

Mentor: dr. Jernej Zupančič, izr. prof.

LJUBLJANA, 2009

TOMAŽ PRIMOŽIČ

Izjava

Izjavljam, da je diplomsko delo v celoti moje avtorsko delo.

Tomaž Primožič

ZAHVALA

Hvala Heleni za podporo, pomoč in potrpežljivost, Sonji za lektoriranje in Sašu za tehnično pomoč. Hvala tudi družini za ves čas, trud in energijo.

PREKRIVANJE ETNIČNE IN POLITIČNE KARTE NA PRIMERU IZBRANIH DRŽAV ZAHODNE AFRIKE

Izvleček

Oblikovanje političnih meja je dolgotrajen proces, v katerem so si organizirane, etnično in kulturno opredeljene skupine oblikovale institucije za urejanje odnosov v družbi in upravljanje s teritorijem. Med političnimi in etničnimi/kulturnimi mejami pa so sorazmerno velike razlike- le redko se povsem prekrivajo.

Medtem ko je v Evropi skoraj dvestoleten proces etnizacije ozemelj in obenem tvorbe nacionalnih držav pripeljal do sorazmernega ujemanja etničnih in političnih meja (pri tem je potrebno opozoriti na številne manjšine), je razvoj na afriškem kontinentu povsem drugačen. Zaradi posebnosti političnega razvoja je bila etnogeneza v primerjavi z evropsko upočasnjena in se je pričela dejavneje soočati z že obstoječimi političnimi mejami šele dokaj pozno. Te meje so zato rezultat odnosov med kolonialnimi silami Francije, Velike Britanije, Nemčije, Španije, Belgije, Italije in Portugalske. Po osamosvojitvi so se države srečevale tudi s tem vidikom kolonialne dediščine. Obširna območja Afrike se zato danes soočajo z medetničnimi spopadi in lokalnimi vojnami, tako da tvorijo zapleten, skoraj sklenjen pas kriznih območij.

V Zahodni Afriki so politične meje plod kolonialne delitve in boja za oblast, pri katerem pa lokalne etnične skupine praktično niso odločale. Zato se postavlja vprašanje, ali imajo sedanje države v obstoječih političnih okvirih zmožnost zagotavljanja stabilnega razvoja, ali pa bo težnja oblikujočih se afriških narodov - tako kot v Evropi pred stoletjem – prek konfliktov in državljanskih vojn izsilila nov politični zemljevid 'črne' celine.

Glavni metodi dela sta kartografska primerjalna metoda in metoda scenarijev; prva ugotavlja potek političnih in etničnih meja ter njihovo (ne)ujemanje. Metoda scenarijev na podlagi izbranih predpostavk opredeljuje verjetni razvoj posameznih izbranih držav oziroma etničnih skupin.

KLJUČNE BESEDE: Zahodna Afrika, etnične meje, politične meje, politična geografija, federalizacija

OVERLAPPING OF ETHNICAL AND POLITICAL MAP AT THE EXAMPLE OF CHOSEN WEST AFRICAN COUNTRIES

Abstract

Forming of the political borders is long-running process in which ethnically and culturally defined organized groups, formed institutions for managing social relations and territorial management. Between political and ethnical/cultural borders there are proportionally big differences; rarely they are completely overlapping.

While in Europe, the two hundred years long process of making territories ethnic and at the same time forming of national states, led to a proportional accordance of ethnical and political borders (here we have to warn about numerous minorities), the development on African continent is completely different. Due to the specific political development the ethnogenesis was, compared to the European, slow and it started rather late with active confrontation with already existing political borders. Because of that, the borders are a result of relations amongst colonial forces of France, Great Britain, Germany, Spain, Belgium, Italy and Portugal. After independence, countries met also this viewpoint of colonial heritage. Because of that, vast African regions are presently confronted with ethnic conflicts and local wars in a way that they form complicated, almost closed zone of crisis hit area.

In West Africa the political borders are a result of colonial division and a struggle for the power, where local ethnics groups were practically not able to make any decisions. Question emerges here, if present countries in existing political frames have the ability to assure stable development, or will the aspiration of forming African nations (as in Europe one century ago) with the conflicts and civil wars enforce new political map of the “black” continent.

Two main methods of this research paper are cartographic comparative method and scenario method. First method assesses the course of political and ethnical borders and their (dis)agreement. Scenario method defines, on the basis of selected suppositions, probable development of individual selected countries or ethnic groups.

Key words: West Africa, ethnical borders, political borders, political geography, federalisation.

KAZALO VSEBINE

1. 1. UVOD	10
1. 2. NAMENI IN CILJI	12
1. 3. METODE DELA	13
2. TEORETIČNI VIDIKI OBLIKOVANJA NARODA IN DRŽAV	15
2. 1. O TVORBI NARODA in NACIONALNE DRŽAVE	15
2. 2. KOLONIZACIJA, KOLONIALIZEM IN DEKOLONIZACIJA	17
2. 3. TIPI DRŽAV GLEDE NA ETNIČNO STRUKTURO PREBIVALSTVA	20
2. 4. SPOPAD KULTUR (CIVILIZACIJ)	21
3. GEOGRAFSKI ORIS ZAHODNE AFRIKE	22
3. 1. ZAHODNA AFRIKA	23
3. 2. FIZIČNOGEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI ZAHODNE AFRIKE	23
3. 3. DRUŽBENOGEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI ZAHODNE AFRIKE	26
4. FAZE POLITIČNO-TERITORIALNEGA IN ETNIČNEGA RAZVOJA	31
4. 1. PREDKOLONIALNE DRŽAVNE TVORBE	32
4. 1. 1. GANSKI IMPERIJ	33
4. 1. 2. IMPERIJ MALI	34
4. 1. 3. SOŠKI IMPERIJ	35
4. 1. 4. IMPERIJ FULANOV – SOKOTO IMPERIJ	36
4. 2. KOLONIALNA DELITEV	38
4. 2. 1. IMPERIALIZEM	38
4. 2. 2. OBLIKOVANJE KOLONIJ	39
4. 3. DEKOLONIZACIJA	40
5. PREDSTAVITEV POSAMEZNIH IZBRANIH DRŽAV	44
5. 1. NIGERIJA	44
5. 2. BENIN	49
5. 3. TOGO	53
5. 4. GANA	56
5. 5. SLONOKOŠČENA OBALA	60
5. 6. LIBERIJA	65
5. 7. SIERRA LEONE	68
5. 8. GVINEJA	72
5. 9. PREBIVALSTVO GVINEJSKEGA DELA ZAHODNE AFRIKE	76
6. PRIHODNJI POLITIČNI RAZVOJ	79
6. 1. OHRANJANJE ZDAJŠNJEGA POLOŽAJA S POMOČJO MEDNARODNIH SKUPNOSTI	80
6. 2. FEDERALIZACIJA	83
6. 3. OBLIKOVANJE NOVIH ETNIČNIH DRŽAV	86
6. 4. ANALIZA MOŽNOSTI	90
7. ZAKLJUČEK	92
8. VIRI IN LITERATURA	93

KAZALO SLIK IN TABEL

SLIKA 1: Zahodna Afrika 1808.....	18
SLIKA 2: Zahodna Afrika leta 1885.....	19
SLIKA 3: Zahodna Afrika – relief	22
SLIKA 4: Zahodna Afrika.....	23
SLIKA 5: Klimatski pasovi v Zahodni Afriki.....	24
SLIKA 6: Rastje v Zahodni Afriki.....	25
SLIKA 7: Sahel	26
SLIKA 8: Gostota poselitve v Zahodni Afriki	27
TABELA 1: Skupno število prebivalcev po državah.....	28
SLIKA 9: Kmetijstvo v Afriki	29
SLIKA 10: Politične tvorbe v Afriki med 15. in 17. stoletjem	32
SLIKA 11: Imperiji in države v Zahodni Afriki v 14. in 15. stoletju	33
SLIKA 12: Ganski imperij	34
SLIKA 13: Imperij Mali.....	35
SLIKA 14: Imperij Fulanov	37
SLIKA 15: Zahodna Afrika med 16. in 18. stoletjem.....	37
SLIKA 16: Delitev Afrike.....	39
TABELA 2: Vojne po osamosvojitvi.....	41
TABELA 3: Podatkovnik o državah	43
SLIKA 17: Nigerija.....	44
SLIKA 18: Nigerija – karta jezikovnih skupin	45
SLIKA 19: Nigerija – etnične skupine	47
SLIKA 20: Naravno bogastvo in raba tal v Nigeriji	48
SLIKA 21: Benin	49
SLIKA 22: Naravno bogastvo in raba tal v Beninu	50
SLIKA 23: Benin – etnična karta	52
SLIKA 24: Benin – etnične skupine	52
SLIKA 25: Togo.....	54
SLIKA 27: Naravno bogastvo in raba tal v Togu	55
SLIKA 26: Delitev Toga leta 1916	56
SLIKA 28: Gana.....	57
SLIKA 29: Gana – etnična skupine.....	59
SLIKA 30: Naravno bogastvo in raba tal v Gani	60
SLIKA 32: Slonokoščena obala	61
SLIKA 32: Naravno bogastvo in raba tal v Slonokoščeni obali	62
SLIKA 33: Slonokoščena obala – etnična karta.....	64
SLIKA 34: Etnične skupine v Slonokoščeni obali.....	64
SLIKA 35: Liberija – politična karta	66
SLIKA 36: Naravno bogastvo in raba tal v Liberiji.....	67
SLIKA 37: Liberija – etnična karta.....	68
SLIKA 38: Sierra Leone	69
SLIKA 39: Naravno bogastvo in raba tal v Sierra Leone	71
SLIKA 40: Sierra Leone – karta etničnih skupin	72
SLIKA 41: Gvineja	73
SLIKA 42: Naravno bogastvo in raba tal v Gvineji.....	75
TABELA 4: Število pripadnikov posamezne etnične skupine in njihova lokacija.....	77
SLIKA 43: Etnična karta Zahodne Afrike	78
SLIKA 44: Politična karta Zahodne Afrike (Avtor: Tomaž Primožič, 2009).....	80

TABELA 5: Države in bivše kolonialne sile	80
SLIKA 45: Francoska Zahodna Afrika	81
TABELA 6: Swot analiza	90

1. 1. UVOD

Evropske države so potrebovale nekaj stoletij, da se je izoblikoval sodobni politični zemljevid. V dolgem in burnem procesu oblikovanja evropskih držav in narodov so se politične meje pogosto spreminjale. V zgodovinski perspektivi so politične meje torej rezultat notranjih (nacionalizmi) in zunanjih sil (sosednje države in tuje sile). Siloviti medetnični spopadi na Balkanu, močni regionalizmi, težnje po avtonomnosti in lastnih državah kažejo, da 'stari kontinent' še ni dosegel končnega ravnovesja med etničnimi in političnimi mejami. Težnja vseh nacionalizmov je izgradnja homogene nacionalne države in torej načelna skladnosti političnih meja z etničnimi. Praksa je skoraj dosledno izkazovala ambicije vseh gibanj po 'maksimalnem' obsegu etničnih ozemelj, zaradi upoštevanja strateških, gospodarskih in drugih koristi. Na drugi strani pa imamo kulturne meje. Tudi če bi torej pristali na pravičnost kot kategorijo razmejevanja, mirno in brez kompromisov, v praksi to navadno ne gre. Zato se kažeta etničnost in teritorialnost kot neposrečena dihotomija dveh nasprotujočih si dejavnikov.

Klasiki politično-geografskih razmišljanj od Fridericha Ratzla dalje poudarjajo, da je bila težnja ustanavljajočih se nacionalnih držav k zagotovitvi moči, izhajajoč iz predpostavke, da je le-to temeljilo na ozemlju z vsemi pripadajočimi elementi. Evropski nacionalizmi so zato težili ne le k uskladitvi etnične in politične meje, temveč so skušali zagotoviti strateško zaokrožitev ozemlja. V Evropi je to, vsem številnim in številčnim manjšinam navkljub, v dobršni meri pravzaprav uspelo. Današnje evropske države se torej izkazujejo kot sorazmerno homogene. Delež pripadnikov dominantne narodne skupine v večini primerov odločno prevladuje. Manjšine so posledica razmejitev ter množičnih selitev in so dodobra popestrile evropski etnični zemljevid.

Ob koncu 18. stoletja se je v severni Ameriki uprlo 13 angleških kolonij in pričelo oblikovati nov tip teritorialne države. ZDA so v naslednjem stoletju bistveno razširile državno ozemlje, ki se je polnilo z valovi priseljencev iz Evrope. Postopoma se je oblikovala ameriška nacija, dobro prenetena v ameriškem 'talilnem loncu.'

'Novi svet' Amerike in Avstralije evropskih medetničnih nasprotij ne pozna. Severno Ameriko so osvojili Angleži, južno pa so si med seboj razdelili Španci in Portugalci (Brazilija). Kljub začetnim kazenskim kolonijam, se je v Avstralijo kmalu preselilo veliko Evropejcev, ki so si tu našli svojo priložnost in 'domovino.'

Medtem ko je v Evropi potekal srdit spopad za ozemlje in ljudi, je 'novi svet' uspel urediti teritorij in nato ustvarjal še ljudstva, katerega rezultat so ameriška, kanadska, mehiška in druge identitete.

Afrika pa ima drugačno zgodovino. Tu je potekal srdit spopad, v katerem so si evropske sile skušale zagotoviti izhodišča svojih poti z osvojitvijo ozemelj-kolonij, ki bi bile surovinske baze industrijskim nosilcem kolonialne moči. Proti koncu 19. stoletja je bila praktično celotna Afrika razdeljena med kolonialne sile. Tako so se ustvarjale meje, ki so bile plod razmerij evropskih velesil in ne lokalnih etničnih meja. Gorski grebeni, velike reke in ostale naravno-geografske pregraje v naravi navadno omogočajo učinkovito politično mejo, vendar v primeru delitve afriškega kontinenta med kolonialne sile niso predstavljali velike vloge. Znotraj teh meja so se ujela številna ljudstva, ki so ostala razdeljena med dve ali celo več držav. Kolonialisti so izkoristili etnična trenja v svojo korist, saj so lažje obvladovali več manjših etničnih skupin. To dinamiko je treba razumeti v kontekstu zgodovinskih procesov in

odnosov na globalni ravni. Afrika je kontinent, kjer so države mlad narodi (gledano iz evropskega vidika) pa še mlajši pojav. To pa nikakor ne pomeni zanikanja zelo starih kultur, ki so jih Afričani oblikovali davno preden so Evropejci 'odkrili' Afriko in tam pričeli oblikovati kolonije. Evropski kulturni in politični evropocentrizem je ne nazadnje kriv tudi za razumevanje sodobnega političnega zemljevida Afrike, za katerega se predpostavlja da je prav nespremenljivost političnih meja ključ do miru. Pri tem žal pozabljamo, da so današnje afriške države rezultat evropskih pogledov in razmerij, ne pa domačih, afriških.

Po letu 1960, ko je večina afriških držav dosegla samostojnost, so se pokazali odprti problemi medetničnih razmerij. Začelo se je pojavljati vprašanje o etničnih mejah, o narodu, o nacionalni državi. To je za sabo potegnilo boj za oblast, etnične konflikte, zlome gospodarstva in boje za meje, ki do danes niso končani. Za analizo je celotna Afrika prevelika, zato sem se odločil za izbrane države Zahodne Afrike: Nigerijo, Benin, Togo, Gano, Slonokoščeno obalo, Liberijo, Sierro Leone in Gvinejo.

Osamosvojitvi je marsikje sledilo obdobje gospodarskih kriz in iskanje novih zaveznikov. Hladna vojna in poizkusi socialističnih ureditev so segli tudi v Afriko in tako dodatno vplivali na lokalne notranje politične odnose. Preraščanje ljudstev v narode in razlike v verski sestavi so pomembno prispevali k lokalnim vojnam in napetim odnosom, ki jim lahko (s prekinitvami) sledimo vse do danes.

Za analizo razmerij med politično razmejitevijo in etnično sestavo (etničnimi mejami), so izbrane države Zahodne Afrike, ki mejijo na Atlantski ocean. Zanje je značilna pokrajinska pasovitost in sorazmerno velik vpliv obalnih območij, ki so najprej in najbolj temeljito doživela evropsko kolonizacijo in s tem opazne spremembe kulturne pokrajine.

1. 2. NAMENI IN CILJI

Diplomsko delo je posvečeno analizi sedanjih političnih meja izbranih držav Zahodne Afrike ter primerjavi z etnično karto tega območja. Glede na velik konfliktni potencial, ki ga predstavljajo napeti medetnični odnosi, bomo skušali z metodo scenarijev ugotoviti možnosti prihodnjega razvoja izbranih držav. Za doseg te ciljev je potrebna političnogeografska analiza posameznih držav s posebnim ozirom na narodno (etnično) in versko sestavo.

Postavljamo naslednjo delovno hipotezo:

Politične meje v izbranih državah Zahodne Afrike ne morejo oblikovati novih narodov – rešitev je federalizacija.

Ciljev je tako več:

- opredeliti ključne faze političnega razvoja območja
- političnogeografska analiza izbranih držav, s tem pa prikazati razvoj do osamosvojitve in življenje države na samostojni poti, kar na koncu omogoča tudi primerjavo držav med seboj z vidika institucij in etnične barvitosti znotraj posamezne države
- ugotoviti v kolikšni meri so proučevane etnične skupine oblikovale institucije, zaradi katerih te skupine lahko opredelimo kot 'narode'
- ugotoviti konfliktni potencial na podlagi sedanjih sporov ter kriz v bližnji preteklosti
- izdelati karte etničnih in političnih meja; to predstavlja podlago za nadaljnje delo, to je predstaviti možnost, kako bi izgledala politična karta Zahodne Afrike, če bi bilo izključno merilo etnična pripadnost.
- na podlagi metode scenarijev ugotoviti verjetnost razvoja treh glavnih delovnih scenarijev: ohranitev sedanjega stanja, oblikovanje novih držav po merilih večje etnične homogenosti in federalizacija v sedanjih državah.
- s pomočjo SWOT analize opredeliti prednosti, slabosti, priložnosti in tveganja različnih možnosti razvoja političnih meja v proučevanem območju.

Hipotezo postavljamo na podlagi pogoste prakse pri mirovnih operacijah, da se zadrži zunanji politični okvir, spremenijo pa se notranje politične meje tako, da se številčnejšim skupnostim omogoči večja stopnja avtonomije. Stališče o nesprejemljivosti meja danes zastopata tako OZN kot OVSE.

1. 3. METODE DELA

Za izhodišče proučevanja meja na primeru izbranih držav Zahodne Afrike je bilo najprej potrebno proučiti razmere s pomočjo literature, ki pa je pri analizi problema etničnega razvoja zelo skopa. V regionalnih orisih, ki so bili dragocen vir podatkov, so prikazi jezikovne in/ali etnične sestave prebivalstva precej razlikujejo. Posebej dragoceni so bili kartografski prikazi, ki so služili za analizo izbranih držav in proučevanega ozemlja v celoti.

Že zaradi različnega zajemanja statističnih podatkov glede etnične sestave prebivalstva, so med posameznimi viri opazne razlike. Potrebna je bilo precejšnja posplošitev in iskanje primernih kartografskih prikazov, za osnovo pa smo vzeli podatke Združenih narodov, CIE in državnih statističnih uradov. Velike razlike so torej že v prikazih in interpretacijah etnične slike proučevanega ozemlja. Poleg tega je potrebno upoštevati še spremembe, ki nastajajo zaradi selitev, slasti pritiski ljudstev s severa proti jugu, in zaradi etničnih procesov, ki spreminjajo identiteto prebivalstva. Ena izmed osnovnih identitet prebivalstva je tudi verska pripadnost, ki je lahko povezovalni ali ločevalni faktor. Južni krščanski deli niso uspeli oblikovati dovolj močnih družbenih veziv za prebivalstvo celotne države, ob enem pa je s severa vse bolj pritiskal islam.

Pomemben vmesni korak je tudi analiza zgodovinskega razvoja. Posebna pozornost je namenjena proučevanju različnih politično-teritorialnih tvorb, ki dokazujejo oblikovanje skupnega načina življenja in skupni zgodovinski razvoj. Ta pa je pomemben člen pri oblikovanju kompaktnih družbenih skupin – ljudstev in narodov.

Drugi vmesni korak je geografska analiza celotnega ozemlja proučevanih držav, kjer želimo izpostaviti zlasti sodobno pokrajinsko podobo, tako fizično kot tudi družbenogeografsko. Pri tem štejemo zlasti razporeditev in sestavo prebivalstva za najpomembnejši element. Če hočemo v zaključnem delu z metodo scenarijev ugotavljati možnosti razvoja državnih enot, je potrebno opredeliti tudi pojma središče in obrobje. Pri tem že uvodoma opozarjamo na geografsko asimetričnost proučevanih držav. Obalna območja so se zaradi lažje dostopnosti kolonialnih naseljencev razvijala hitreje in so postala ključna središča modernega razvoja. Notranjost je tako dolgo zaostajala v razvoju, tam je bil tudi vpliv starejših kultur, večinoma že vključenih v krog islamskih veroizpovedi. Poleg tega so tudi kolonialne sile najprej izkoriščale obalno prebivalstvo (lov sužnjev), kasneje pa so bila ljudstva južnejših predelov tudi partner v upravnih dejavnostih in vojski. Po osamosvojitvi so nekatere države ta problem skušale reševati s selitvijo prestolnic v notranjost držav, planskim gospodarstvom in decentralizacijo, nobeni od njih pa še ni uspelo popolnoma uravnorežiti razvoja celotne države.

S kartografskim prikazom je dana podlaga za naslednji korak. S primerjalno kartografsko metodo, pri kateri za izhodišče vzamemo današnje politične meje na eni ter okvirni potek etničnih meja na drugi strani, ugotovimo ujemanja in neujemanja obeh pojavov ter ugotovimo presečišča. Primerjani meji se temeljito razlikujeta. Medtem, ko se prva zdi dokaj jasna v svojem poteku in definiciji (razlike nastopajo pri označitvah, kartografskih upodobitvah ter interpretacijah mejne črte), so etnične meje veliko bolj dinamične in predvsem različno interpretirane.

Ugotovljene razlike med etnično in politično karto, političnogeografsko analizo držav in ugotovljeno območje sedanjih in preteklih konfliktov predstavljajo podlago za presojo možnosti prihodnjega političnega razvoja. To smo preverili z metodo scenarijev. Postavili

smo tri variante: nadaljevanje sedanjih političnih držav, federalizacija sedanjih političnih držav, in oblikovanje novih držav. Pri vse teh scenarijih skušamo predvidevati verjetne razvoj, in sicer na podlagi podobnih primerov v svetu, ter predvidevanja, kako politično – teritorialne spremembe vplivajo na družbo in pokrajino. Metoda scenarijev ni nikoli napoved, temveč konstrukcija, na podlagi katere je mogoče opredeliti prednosti, slabosti, priložnosti in tveganja. To pa so že elementi SWOT analize, ki jo uporabimo po metodi scenarijev.

2. TEORETIČNI VIDIKI OBLIKOVANJA NARODA IN DRŽAV

2. 1. O TVORBI NARODA in NACIONALNE DRŽAVE

Že v začetku so politični geografi postavili v ospredje svojih opazovanj državo. Opredeljujejo jo kot ozemlje, omejeno s političnimi mejami in prebivalstvom, ki ozemlje naseljuje, brani in upravlja. Da bi država ohranila svojo moč, povečala svoj vpliv in položaj nad drugimi državami, mora biti primerno velika, demografsko, gospodarsko, vojaško in kulturno močna (Bufon, 2004, str. 96).

Država je že v temelju vnesla določene mere agresivnosti navznoter in navzven. Krvava izkušnja imperialističnega spopada prve in druge svetovne vojne je v marsičem potrdila teze 'klasikov' politične geografije nemške in francoske šole, ki poudarjajo evropsko moč, položaj osišča na meji med Evropo in Azijo ter položaj Afrike v zunanjem krajcu (po Mackinderju). To kaže na evropocentričnost tedanjega mišljenja.

Pri tem je potrebno poudariti pomen oblikovanja naroda. O narodih govorimo šele v moderni dobi, predvsem pa ločimo dva tipa narodov: etnične in državne. Pri prvem govorimo o skupnosti sorodnih (jezikovnih, kulturnih...) ljudi, ki je v daljšem času oblikovala notranje povezano skupnost. Kadar govorimo o državnem narodu pa so se ljudje v daljšem časovnem obdobju v okviru ene političnoteritorialne enote oblikovali v narod (Švicarji), ki pa jih oblikuje teritorij in politična skupnost, ne pa etnična sorodnost. Ta to postane šele sčasoma ob učinkovitem delovanju državnih (nacionalnih) institucij.

Po oblikovanju naroda, ki učinkovito upravlja teritorij, lahko govorimo o nacionalni državi oziroma o bivanju ljudi s skupnimi lastnostmi (narodu) na določenem teritoriju. Ključni elementi naroda so jezik, verska pripadnost, kultura, skupna zgodovina, tradicija in organiziranost. Do oblikovanja nacionalnih držav z vsemi strukturami, institucijami in teritorijem je dolga pot. Za nacionalno državo so tako značilne ekonomska moč, politična moč, sorazmerna številčnost prebivalstva, velikost, geopolitična umeščenost in notranja stabilnost (Rizman, 1994).

Nacionalna država je opredeljena kot določena oblika države, ki svojo legitimnost črpa iz služenja suverenemu subjektu naroda na določeni teritorialni enoti. Nacionalna država tako združuje dve komponenti: teritorialno in prebivalstveno. Slednja je po zgodovini, kulturi, tradiciji... tako sorodna, da jo lahko opredelimo kot homogeno skupnost. Izraz nacionalna država združuje oba pojma na določeni geografski lokaciji in ločuje nacionalno državo od drugih predhodnih državnih oblik (Glassner, 1995, str. 44).

Narod je prebivalstvo z enakimi temeljnimi kulturnimi značilnostmi (praviloma predvsem jezikom); pogosto sopomenka z nacio, vendar močnejše poudarja skupne kulturne značilnosti v nasprotju z politično organizacijo in vključuje manjšine v drugih državah (Dolinar, 1998, str. 779).

Država je ozemlje skupine ljudi, organizacije, institucije, teritorija..., ki ga s svojimi institucijami obvladuje vrhovni organ politične strukture in se od sosednjih teritorijev loči z mejami (Jones, Jones, Woods, 2004, str. 93).

Ob narodu je potrebno izpostaviti še pojem etnične skupine. Opredelimo jo kot kategorijo širše skupnosti, ki jo združujejo skupne lastnosti in sorodnost v jeziku, kulturi, tradiciji, ipd. da bi

tako skupino lahko opredelili kot "narod", mora biti institucionalizirana, ob enem pa mora oblikovati razločne, dovolj trdne in relativno trajne oblike organiziranega življenja. Središčna etnološka vprašanja za preučevanje etničnih skupin so: etnogeneza, kulturna podobnosti, razločki in meje v medetničnih stikih, značilnosti kulture etničnih skupin (etnične značilnosti), etnična gibanja, etnične podlage naroda in nacije, izražanje etnične identitete (Ethnic group, 2009).

Soočamo se torej z dvema različnima skupinama pojmov, ki imata podoben pomen a vseeno bistvene razlike. Ugotavljamo razliko med etnično skupino in narodom ter med teritorijem in državo (ki ima nekoliko bolj političen pomen). Ob tem je potrebno izpostaviti tudi problem meja, tako etničnih kot političnih, njihovo nastajanje, ujemanje in posledice (manjšine, spori...). Že v Evropi je le okoli 20 % meja rezultat bilateralnih sporazumov, vse ostale so plod povojnih mednarodnih konferenc (Rizman, 1994, str. 121).

Posebej pomembno vlogo imajo meje pri oblikovanju naroda. Šele z oblikovanjem meja namreč dobimo zaokroženo enoto populacije, znotraj katere se ustvari sistem nadzora in upravljanja, kar posledično vodi v oblikovanje države (Jones, Jones, Wood, 2004, str. 95).

Države z nacionalnimi manjšinami v današnjem svetu niso redke, pravzaprav je več kot 75 % vseh neodvisnih držav večnacionalnih, vendar se velika večina raje predstavlja kot nacionalna in ne večnacionalna država. Celo Organizacija združenih narodov ne more prikriti napak v naslovu, namreč, da je v resnici organizacija držav in ne narodov (Rizman, 1994, str. 118).

Nacionalne države, bodisi homogene bodisi heterogene, so tipičen primer oblike države v Evropi in tu imajo tudi dolgo zgodovino. Razvoj politične karte Evrope, boj za meje, manjšine in oblikovanje naroda je plod zgodovinskega razvoja, merjenja politične in vojaške moči; politične meje pa plod mirovnih sporazumov in vojaških spopadov (Taylor, 1993, str. 46).

Drugačen pa je razvoj meja in nacionalizmov v Afriki. Posebno poglavje v afriški zgodovini ima Berlinska konferenca, na kateri so evropske velesile dokončno oblikovale politične meje ne glede na etnično pripadnost prebivalstva, ne glede na geografske značilnosti pokrajine in ne glede na želje lokalnega prebivalstva (Taylor, 1993, str. 46).

Ob prihodu Evropejcev v Zahodno Afriko so tam vladali domači imperiji in države, ki so bili večinoma vezani na notranjost kontinenta, za razliko od trgovskih pristanišč, ki so jih ustanovljale pomorske velesile. Tako je bil trik med kulturama ali celo civilizacijama precej kasnejši, saj so Evropejci potrebovali kar nekaj časa, da so premagali naravne ovire in začeli raziskovati notranjost. Pri tem so naleteli na organizirane politične in vojaške tvorbe, ki pa so se razlikovale od tipičnega ustroja evropskega naroda (Taylor, 1993, str. 47).

Nekateri izmed zahodno afriških imperijev so imeli prek 500 letno zgodovino in to v obdobju, ko nobena evropska državna tvorba še ni imela dolge kontinuitete. To govori o dobri organiziranosti, vojaški moči in notranji politiki, ki je uspešno obvladovala državni teritorij in ga ob enem z vojaško močjo širila ali vsaj branila. Oblikovali so se torej čvrsti elementi povezovanja in skupne identitete (Bufon, 2001, str. 112).

Zaton teh imperijev je imel bodisi notranji bodisi zunanji vzrok. Najpogostejši razlog je bila etnična pestrost prebivalstva znotraj imperijev, saj so se ti širili in si prisvajali nova ozemlja, ki pa jih niso bili sposobni popolnoma nadzirati s strani središča imperija. Tako je prišlo do

uporov in vojaških spopadov etničnih skupin, ki so slej ko prej privedle do razpada države. Drugi vzrok pa je zunanje narave, saj so se imperiji bojevali med seboj ali pa so jih na koncu pokorili evropski zavojevalci (Bufon, 2001, str. 112).

Notranja struktura imperijev je bila dobro razvita. Na primer imperij Mali je poznal župane, vodje okrožij, vrhovni svet in predsednika države, seveda se funkcije bistveno razlikujejo od današnjega pojmovanja teh vlog, vseeno pa kaže čvrsto upravno hierarhijo, organiziran politični sistem ne samo na državni ravni, temveč gre tudi za obvladovanje lokalnega političnega prostora. Zahodno afriški imperiji so imeli že pred prihodom kolonialnih sil dobro razvite načine upravljanja z ozemljem, ki pa zaradi notranjih in/ali zunanjih vplivov ni mogel konkurirati evropskim prišlekom, ki so imeli prednost predvsem v boljši vojaški opremljenosti in taktiki (Mali empire, 2001).

2. 2. KOLONIZACIJA, KOLONIALIZEM IN DEKOLONIZACIJA

Kolonializem je po najbolj splošni opredelitvi določena vrsta odnosov med človeškimi skupnostmi, ti odnosi pa temeljijo na popolni neenakopravnosti, so hierarhizirani tako, da ena človeška skupnost uveljavi nadzor ali neposredno oblast nad drugo skupnostjo ali večjim številom skupnosti. Pri tem gospodujoči razred vladajoče globalne družbe opredeljuje take odnose (Glassner, 1995, str 63).

Kolonializem je sicer izrazito družboslovni pojem, ki je pogosto uporabljen tudi za opredelitev določenega zgodovinskega obdobja v zgodovinski vedi. Četudi o tem potekajo vnete razprave, je vendarle mogoče trditi, da kolonializem ni zaključen proces in je njegove elemente mogoče opaziti tudi v sodobnem času (Taylor, 1993, str. 150).

Kolonializem in kolonizacija sta različna pojava, ki pa sta lahko med seboj prepletena. Kolonizacija je neposredna naselitev obvladanega prostora, ne glede na njegovo poseljenost, medtem ko je kolonializem posredno vsiljena oblast, ki praviloma ne uveljavlja politike fizičnega in le deloma stremi za kulturnim uničenjem avtohtonega prebivalstva. V nekem smislu se pojava zlasti od 15. stoletja naprej dopolnjujeta (Taylor, 1993, str. 150).

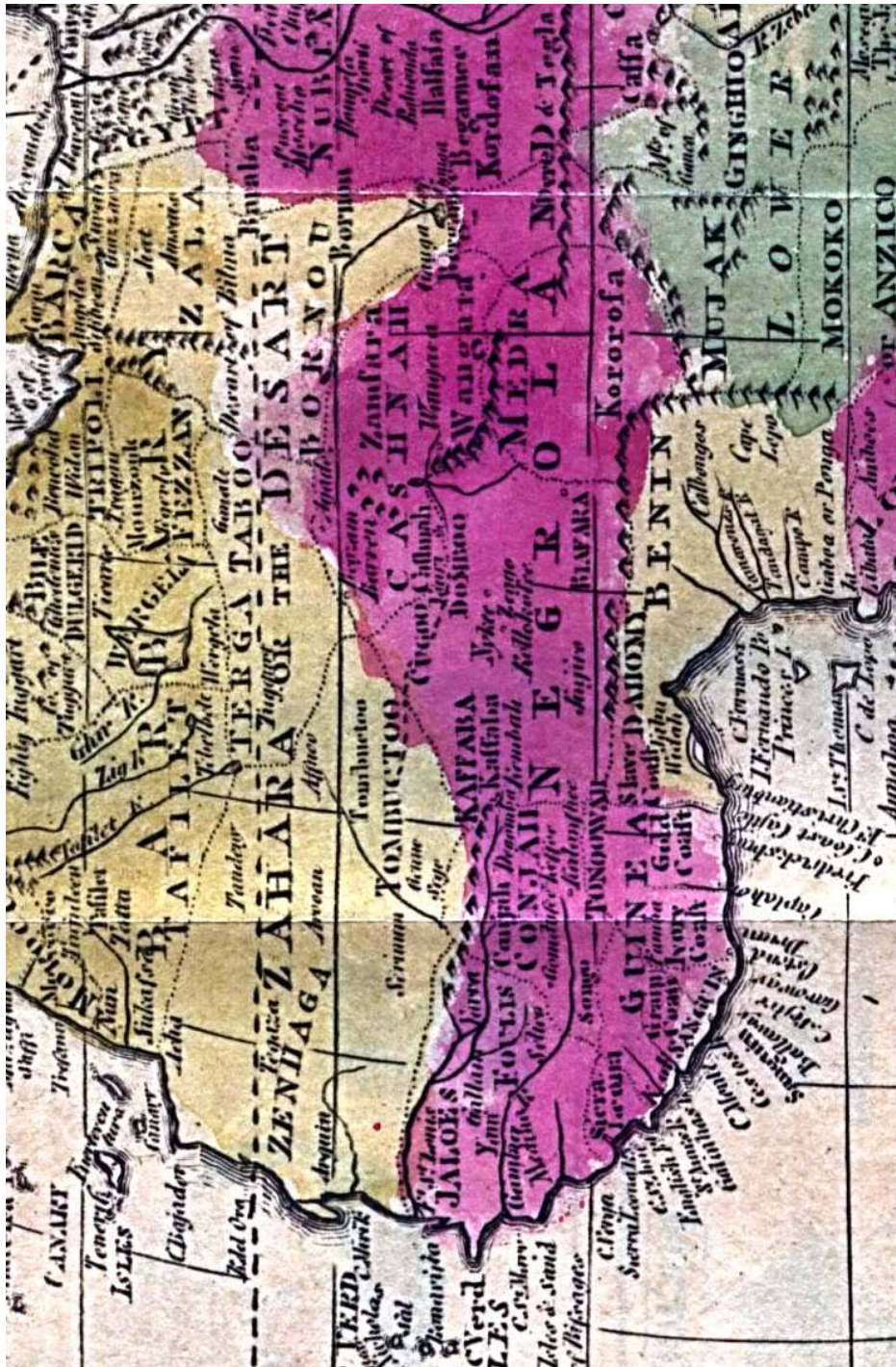
Tako lahko govorimo o treh temeljnih zvrsteh kolonializma oziroma kolonizacije:

- Prva izhaja iz najbolj brutalnega odnosa do prebivalstva, na katero so kolonialisti naleteli na ozemljih zelenega naseljevanja. Naseljenci so staroselsko prebivalstvo fizično uničili, da bi napravili prostor za novo naselitev. Govorimo torej o genocidu.
- Druga zvrst je manj skrajna: osvajalci ali kolonizatorji so skušali staroselsko prebivalstvo prisiliti k delu v okviru družbenogospodarskega sistema, ki so jim ga vsilili. Uveljavili so lastno ideologijo, uničevali staroselsko kulturo in sisteme vrednot.
- pri tretjem tipu je kolonizirano ljudstvo kolonialna sila obvladovala s pomočjo najrazličnejših modalitet oziroma usklajevanj v odnosu do družbenogospodarskih in kulturnih sistemov. To je bilo značilno za območja, kamor niso bili usmerjeni tokovi neposrednega evropskega doseljevanja (Taylor, 1993, str. 150).

Proces dekolonizacije se je začel v drugi polovici 19. stoletja, in sicer v Latinski Ameriki. V Aziji je bil dekolonizacija najtežavnejša na Indokini, ker se ji je najprej uprla Francija zaradi želje po ohranjanju lastnega kolonialnega imperija, nato pa še ZDA, ki so v osamosvojitvenih težnjah tega območja videle nevarnost prodiranja sovjetskega vpliva. Podobno težnjo po vrinjanju interesov tedanjih velesil v dekolonizacijski proces je mogoče zaslediti v Afriki. S procesom dekolonizacije se je politična karta sveta počasi začela spreminjati. To, kar so bile

dotlej kolonialne administrativne meje ali meje vpliva posameznih kolonialnih sil, so postale sedaj politične meje novih samostojnih držav, njihovi notranji problemi oziroma problemi neusklajenosti teh meja z notranjo etnično in plemensko strukturo pa so ostali nespremenjeni. Termin neokolonializem, s katerim tudi izražamo pojav neformalnega imperializma je bil tako prvič uporabljen ravno na afriškem kontinentu, ko je predsednik ene prvih samostojnih držav (Gana, 1957), Nkrumah, sodil, da so se v številnih post-kolonialnih državah v resnici spremenile le barve zastav in nekaj drugih nebitvenih elementov, dejansko oblast pa so ohranile prejšnje kolonialne sile (Wilson, 1994, str. 69).

SLIKA 1: Zahodna Afrika 1808

vir: West african history, 2009

SLIKA 2: Zahodna Afrika leta 1885

vir: West Africa 1885, 2009

Ob koncu 19. stoletja pa se že vidijo obrisi kolonialne delitve posameznih držav Zahodne Afrike. Tako lahko zasledimo Liberijo, Slonokoščeno obalo, Togo, Gano, Nigerijo in Sierro Leone, Gvineja in Benin pa sta poznana že od prej. Tako imamo zametke vseh izbranih držav. Zemljevid se je v naslednjih desetletjih nekoliko spreminjal, vendar ne toliko, kot do tega obdobja.

2. 3. TIPI DRŽAV GLEDE NA ETNIČNO STRUKTURO PREBIVALSTVA

Prebivalstvo posamezne nacionalne države je lahko etnično homogeno ali zelo pestro. Glede na narodno sestavo ločimo naslednje tipe nacionalnih držav:

1. po Taylorju (Taylor, 1993):

- homogene: največja etnična skupina predstavlja vsaj 95 % prebivalstva
- relativno homogene: največja etnična skupine predstavlja med 90 in 95 % prebivalstva
- relativno heterogene: največja etnična skupina predstavlja med 80 in 90 % prebivalstva
- heterogene: največja skupina prebivalstva predstavlja med 50 in 80 % prebivalstva
- multietnične: nobena etnična skupina ne predstavlja absolutne večine

2. po Bufonu (Bufon, 2001):

- dominantna etnična skupnost predstavlja vsaj 90 % vsega prebivalstva:

- Evropa: 14 držav (38 %)
- kontinentalna Azija: 5 držav (14 %)
- Pacifiška Azija in Oceanija: 5 držav (45 %)
- Ameriki: 10 držav (36 %)
- Afrika: 4 države (8 %)

- dominantna etnična skupina predstavlja med 60 in 90 % skupnega prebivalstva:

- Evropa: 18 držav (49 %)
- kontinentalna Azija: 20 držav (54 %)
- Pacifiška Azija in Oceanija: 4 držav (36 %)
- Ameriki: 9 držav (32 %)
- Afrika: 10 držav (20 %)

- dominantna skupina prebivalstva predstavlja med 40 in 60 % skupnega prebivalstva:

- Evropa: 3 države (8 %)
- kontinentalna Azija: 6 držav (16 %)
- Pacifiška Azija in Oceanija: 2 držav (18 %)
- Ameriki: 5 držav (18 %)
- Afrika: 0 držav (0 %)

- nobena skupnost ne predstavlja več kot 40 % vsega prebivalstva:

- Evropa: 2 držav (5 %)
- kontinentalna Azija: 6 držav (16 %)
- Pacifiška Azija in Oceanija: 0 držav (0 %)
- Ameriki: 4 države (14 %)
- Afrika: 36 držav (72 %) - Nigerija, Benin, Gana, Slonokoščena obala, Liberija, Sierra Leone, Gvineja

2. 4. SPOPAD KULTUR (CIVILIZACIJ)

Sama ideja bo kmalu praznovala 15 letnico uporabe, še vedno pa se krešejo mnenja o njeni uporabi. Mnogi v njej vidijo opravičevanje vojn, rasizma in diskriminacije, na drugi strani pa z njo razlagajo mnoge konflikte v sodobnosti (Huntington, 2005, str. 440).

Bolj podrobno o njej razpreda Samuel Huntington v svojem delu Spopad civilizacij, ki temelji na predpostavki, da brez pravih sovražnikov ne moremo imeti pravih prijateljev. Potemtakem so sovražniki nujni, da ljudje v njih najdejo svojo identiteto in se združijo v določene skupine. Avtor za drug temelj vzame tezo, da silnice kulturnih identitet določajo smer kohezivnih in konfliktnih interesov. Tako je danes svetovna politika prvič v zgodovini multipolarna in multicivilizacijska, ravnotežje moči med civilizacijami pa se spreminja tako, da nastaja svet, ki temelji na različnih civilizacijah, to pomeni, da družbe, ki imajo enake kulturne vrednote, bolj sodelujejo druga z drugo. Države se po njegovem zbirajo okoli voditeljev posameznih civilizacij, poskusi prehoda dežel iz ene civilizacije v drugo pa so večinoma neuspešni (Huntington, 2005, str. 440).

Huntington razume pojem 'civilizacija' kot 'zbirko kulturnih značilnosti in fenomenov.' To pomeni da civilizacije med seboj povezujejo običaji, kultura in skupna zgodovina, glavna razlika med njimi pa je religija (Huntington, 2005, str. 440).

Če to prenesemo na čas srečevanja dveh popolnoma različnih in tudi različno razvitih kultur ob osvajanju afriškega kontinenta, lahko v njej najdemo vse sestavine huntingtonove teorije: z novim sovražnikom je matična država izoblikovala večinsko mnenje, ljudje so se postavili na dve med seboj nasprotujoči si politični strani, a je bila večinska (v tem primeru kolonialna) vseeno tista, ki je podpirala širitev in osvajanje novih posestev. Ob tem ni potrebno posebej izpostaviti pojma spopad kultur in razvoja, ki je bil med seboj praktično neprimerljiv. In ta spopad se z osamosvojitvijo posameznih držav ni končal. Medplemenski boji, ki velikokrat temeljijo na verskem razlikovanju, so še danes živi. In to je dodaten dokaz da razmejevanje v Afriki še ni popolnoma zaključen proces (Huntington, 2005, str. 441).

Borba za domovino predstavlja enotnost ljudstva in naroda, ki se poistoveti v enotno skupnost. Proces kolonizacije je torej nosil v sebi priložnost, da so raznolika ljudstva na omejenem ozemlju sčasoma oblikuje v narod. Vendar so se namesto konstruiranja naroda začeli pojavljati spori med etničnimi skupinami, kar kaže na nemoč držav pri 'etnizaciji' ozemlja. To pa odpira pot drugi opciji: teritorializaciji izbranega ozemlja, ki ga zasedajo pripadniki etnične skupnosti. Po drugi strani pa vojne ustvarjajo vlade in ne ljudstva, tako da se vojne lahko udeleži le del naroda ali etnična skupina. Tako spori pripeljejo do državljanske vojne, ne glede na etnično pripadnost prebivalstva, gre za pripadnost državi (Luard, 2001, str. 245).

3. GEOGRAFSKI ORIS ZAHODNE AFRIKE

Afrika je po površini drugi največji kontinent na svetu. Obsega 30,3 milijona kvadratnih kilometrov in je razdeljena na 54 samostojnih držav, v katerih skupno živi okoli 870 milijonov prebivalcev. Zaradi izrazite ekvatorialne lege je tudi najbolj tropski izmed vseh kontinentov. Ekvator jo glede na geografsko širino deli na dva dela, za katera je značilna pasovitost podnebnih tipov, ki odločilno vplivajo na prst in rastje, posledično pa tudi na razporeditev prebivalstva (Brinovec, 2000, str. 43).

SLIKA 3: Zahodna Afrika – relief

vir: George A Smathers Libraries, 2009

Afriška obala je slabo razčlenjena, kar je odločilno vplivalo na čas odkrivanja notranjosti kontinenta. Obale so strme in le redno se pojavljajo obalne ravnice, ki nudijo naravne pogoje za pristanišče. Zato so se kolonialisti bojevali za prevlado na obali, saj so prek obalnih pristanišč lahko nadzirali velik del notranjosti kontinenta (Brinovec, 2000, str. 44). V povprečju je padavin malo, skoraj tretjina Afrike je puščavske. Od ekvatorja proti povratnikoma se izmenjujeta deževna in sušna doba, ki ob povratnikih preideta v območje brez padavin (ali z zelo redkimi padavinami). Temu sledijo tudi pedološki in rastlinski pasovi, od tropskega deževnega gozda do savan, step in puščav (Brinovec, 2000, str. 44).

Reke približno sorazmerno odtekajo v morja in oceane, ki oblivajo kontinent: Sredozemsko povodje: 10 %, Atlantsko povodje: 36 %, povodje Indijskega oceana: 18 %, ob enem pa je tretjina površja areičnega ali endoreičnega (36 %) (Brinovec, 2000, str. 44).

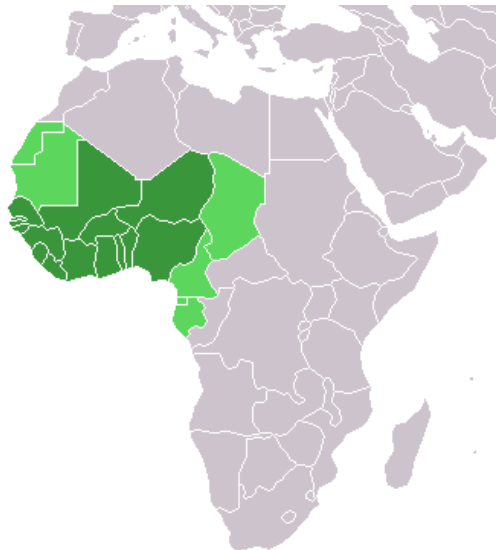
Glede na lego in politične meje delimo Afriko na (Temeljne..., 2009):

- Severozahodno Afriko
- Severovzhodno Afriko
- Zahodno Afriko
- Srednjo Afriko
- Vzhodno Afriko
- Južno Afriko

3. 1. ZAHODNA AFRIKA

Zahodno Afriko sestavlja šestnajst držav, obsega 5.091.980 km² površine, na katerem živi okoli 300 milijonov prebivalcev.

SLIKA 4: Zahodna Afrika

vir: West Africa region, 2009

Zahodno Afriko delimo na dve veliki skupini držav (Medved, 1998, str. 128):

- sudansko-sahelska skupina: Senegal, Gambija, Gvineja-Bissau, Mali, Niger, Čad in Burkina Faso;
- gvinejska skupina: Gvineja, Sierra Leone, Liberija, Slonokoščena obala, Gana, Togo, Benin in Nigerija.

V nalogi se bomo osredotočili na gvinejsko skupino držav Zahodne Afrike, vendar je zaradi kompleksnosti medsebojnih povezav, skupne zgodovine, součinkovanja in skupnih družbeno, fizično in politično geografskih značilnosti mestoma potrebno opredeliti širši kontekst celotne regije.

3. 2. FIZIČNOGEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI ZAHODNE AFRIKE

Zahodna Afrika je na jugu in zahodu omejena z Atlantskim oceanom, na severu pa jo omejuje velika puščava Sahara. Vzhodna meja je določena na vzhodni politični meji Nigra in Nigerije. Skrajni južni deli Nigerije segajo skoraj do ekvatorja, severni deli političnih meja Nigra in Malija pa segajo globoko v Saharo (Temeljne, 2009).

Relief je zaradi starosti kamnin, ki so že dolgo izpostavljene eroziji in preperevanju, večinoma uravnan. Abrazija (morska erozija) je ravnice oblikovala v ožjem obalnem pasu, od koder se prek strmega 200-500 m visokega praga dviga v planoto v notranjosti. Zaradi težke dostopnosti, je notranjost dolgo ostala pod lokalno upravo in so jo šele s postopnim odkrivanje priključevali kolonialnim imperijem, ki so imeli svoje izhodišča na obali.

Zahodna Afrika spada pod nizko Afriko, kjer nadmorske višine praviloma ne presegajo 1200m. Nad 1000 m nadmorske višine segajo pogorja Futa Djallon, Gvinejsko višavje, planota Jos in pogorje Kamerun. Dvignjeni in bolj uravnani deli prehajajo drug v drugega brez ostrih meja, proti obalnim ravninam pa je relief bolj strm. Tega sestavljajo slabo razčlenjene ravnice. Tu skoraj ni polotokov in otokov, kar kaže na star masiv, ki ni bil preoblikovan (Temeljne, 2009).

Zahodna Afrika se razteza med 5 in 25 ° severne geografske širine, kar omejuje tudi številne klimatske pasove (Ogrin, 2000):

SLIKA 5: Klimatski pasovi v Zahodni Afriki

vir: Šehić Šehić, 2006, str. 14, 15

- Af: tropsko vlažno podnebje
- Aw: tropsko s suho dobo pozimi
- Bs: vroče sušno stepsko podnebje z deževno dobo pozimi

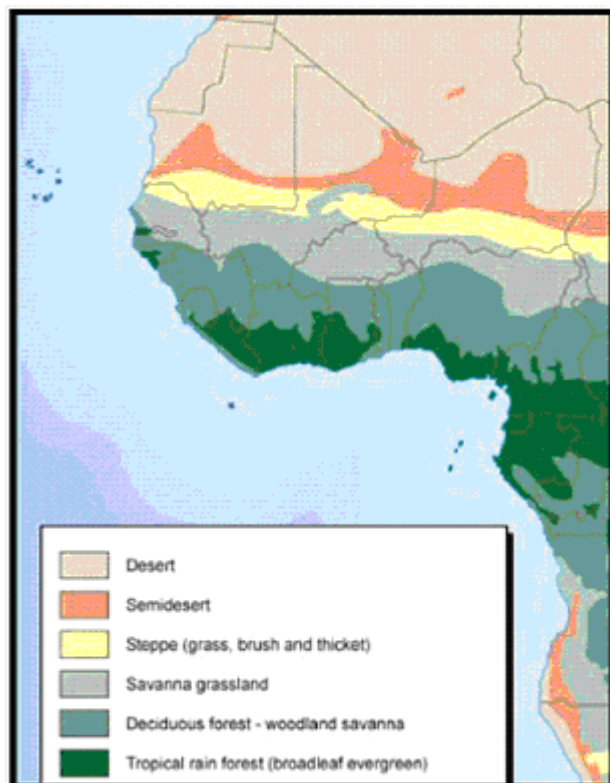
Podnebni tipi so razdeljeni glede na temperature in količino padavin, ki pa se močno zmanjšuje od juga proti severu: od preko 2000 mm na jugu do le nekaj milimetrov na severu. Temperature so značilno visoke, kot to velja za celotni tropski pas na zmernih nadmorskih višinah (Ogrin, 2000).

Zahodno Afriko odmakajo štiri velike reke: Niger, Gambija, Volta in Senegal. Rečna mreža je na jugu zaradi večje količine padavin dobro razvita, na severu pa zaradi sušnosti zelo slabo. Vse reke pripadajo Atlantskemu povodju (Temeljne..., 2009).

Podobno kot klimatsko pasovitost lahko ločimo tudi rastlinsko (ki temelji na podnebj in matični podlagi, ki oblikuje prst – v oklepaju) (Lovrenčak, 2004, str. 124):

- na feralsolih raste vednozeleni tropski deževni gozdovi, ki ga najdemo tik ob obalah
- na akrisolih, liksisolih in nitisolih raste tropski listopadni gozdovi
- na akrisolih, liksisolih in nitisolih v savanskem podnebj raste savansko rastlinstvo, ki ga najdemo severnih sušnejših delih držav
- na leposolih, arenosolih in solončakah najdemo subtropsko puščavsko rastlinstvo, ki ga najdemo na skrajnih severnih delih držav
- na leptosolih, arenosolih in solončakah raste puščavsko rastje

SLIKA 6: Rastje v Zahodni Afriki

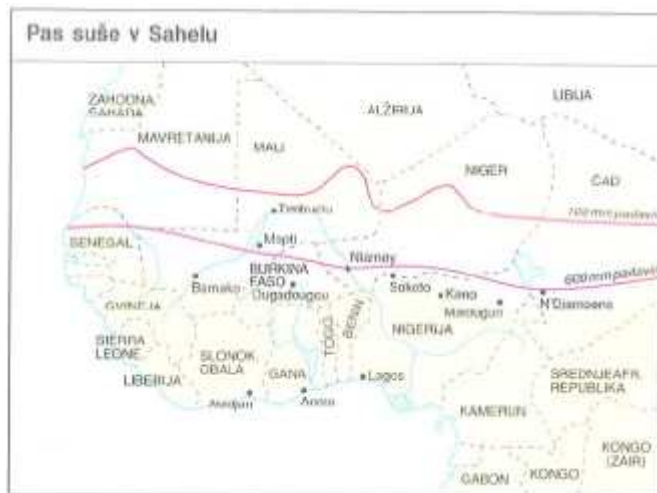

vir: Exploring Africa, 2009

Pri tem je potrebno poudariti dva procesa: prekomerno sekanje gozdov in dezertifikacijo. Prva je omejena na južnejše predele Zahodne Afrike (ampak ne le tu), slednja pa na severni del regije na meji s Saharo. Prekomerno krčenje gozdov povzroča izpiranje prsti, ki v že tako vlažnem podnebjju ne spada med najrodovitnejše. Prsti navadno vsake tretje leto puščajo v prahi, saj se mineralno izčrpajo. Še bolj pa so znali z naravo živeti staroselci, ki so s samooskrbnim načinom kmetovanja skrčili manjše površine gozda, ki pa so jih po nekaj letih opustili in so se zarasle. Danes pa z goloseki povzročajo nepopravljivo škodo v krhkem biotskem ravnovesju (Lovrenčak, 2003).

Še aktualnejša pa je aktualna dezertifikacija ali širjenje puščav, v primeru Zahodne Afrike so to dogaja na skrajnem severu, Sahara se namreč širi proti jugu. Ta proces ima dva vzroka: naravni cikel in globalne spremembe. Na prvega človek nima vpliva, je pa zato bistveno posegel v dvig temperature in s tem na podnebne režime na svetu. Zmanjšane možnosti za kmetijstvo prisilijo ljudstva v migracije, s tem pa se poveča agrarna naseljenost, mešanje različnih etničnih skupin, etnične konflikte, boj za ozemlje, politične migracije, lakoto..., vse to pa vodi v etnične, socialne in gospodarske nemire (Temeljne..., 2009).

SLIKA 7: Sahel

vir: Brinovec, 2000, str. 46

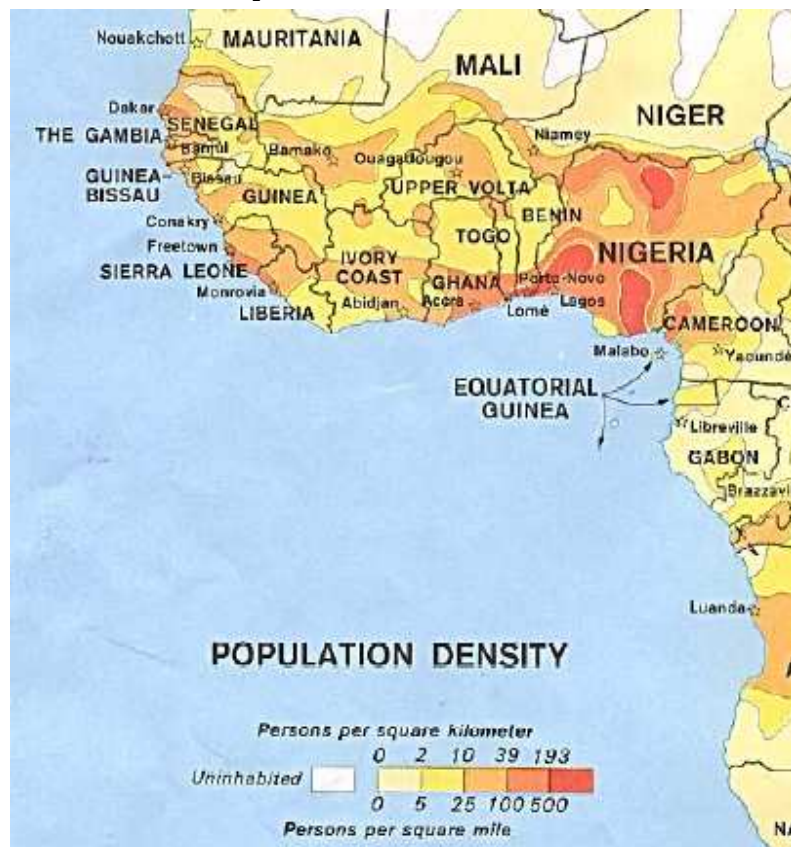
3. 3. DRUŽBENOGEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI ZAHODNE AFRIKE

Naravno bogastvo so v tem delu Afrike začeli izčrpavati že zelo zgodaj, v marsikateri državi so surovine poleg kmetijstva predstavljale edini izvozni produkt.

Prebivalstvo gvinejskega dela Zahodne Afrike večinoma sestavljajo pripadniki gvinejskih in sudanskih črncev, ki se po elementih lokalne pripadnosti členi v več kot 500 skupin (etničnih skupin, narodov). Proučevano območje sodi, tako kot celotna Afrika, med območja z najvišjim naravnim prirastkom na svetu. Letna rast za celotno regijo je ocenjena na 30 – 34 %. Gostota poselitve je v obalnem pasu med 150 in 300 preb./km², na območjih glavnih mest celo presega 500 preb./km². K gostoti poselitve južnega, obalnega pasu je pomembno vplivala kolonizacija. Evropski priseljenci so ob obalah zgradili vrsto mest, ki so služila za izhodišče odpravam v notranjost. Ta mesta so se v obdobju po drugi svetovni vojni zaradi demografske eksplozije ter velikega priseljevanja močno povečala, trend povečevanja je zaznati vse do danes. Populacije je več na območjih, kjer je dovolj padavin in s tem bujnejša vegetacija ter boljše možnosti za kmetijstvo, zaradi vodnih virov so gosto naseljena so tudi območja ob rekah. Severneje je gostota poseljenosti vedno manjša. Sahelske razmere niso ugodne za pridelovanje hrane, tako da je bila tu gostota prebivalstva manjša, saj je nosilnost tal zelo nizka. Vendar se v zadnjem času pojavlja problem preseljevanja večjih skupin prebivalstva. Ljudje, ki živijo v savanskem in stepskem pasu se selijo vedno bolj proti jugu in s tem povzročajo agrarno prenaseljenost in konflikte s staroselci na teh območjih, saj je tu malo vode, ki je osnovni vir življenja. Tako je v vseh državah zahodne Afrike je opaziti izrazite migracijske tokove od nerazvitega in kmetijsko manj primerne severa proti jugu. Gostota ljudi se iz leta v leto povečuje, potrebe po hrani so večje, kmetijska izraba površin je vedno bolj intenzivna, s tem pa se povečujejo pritiski na okolje (Temeljne..., 2009).

Vzroki naraščanja prebivalstva so visoka rodnost, ob enem pa je močno zmanjšana smrtnost otrok. Število prebivalcev se povečuje tudi na račun priseljencev predvsem iz že omenjenega saheljskega pasu ter iz sosednjih nemirnih območij. Glavni razlogi za smrt so bolezni, kot so malarija, kolera, rumena mrzlica, spalna bolezen in seveda AIDS. Z virusom HIV, ki je povzročitelj AIDS-a je v podsaharski Afriki okuženih skoraj četrtina prebivalstva (Temeljne..., 2009).

SLIKA 8: Gostota poselitve v Zahodni Afriki

vir: Population density, 2007

Južna območja Zahodne Afrike imajo dobre pogoje za naselitev: voda in rodovitna prst, v zadnjem času pa je pomembna tudi prometna povezanost in nahajališča rud, ki jih tu nikakor ne manjka. Obalni predeli imajo tudi kolonialno zgodovino in so obenem tudi trgovska križišča in središča posameznih držav. V vseh državah je opazno močno priseljevanje iz podeželja v mesta, v želji po boljšem življenju, kar je posledica hitre rasti prebivalstva in gospodarskega razvoja na podlagi nafte (Temeljne..., 2009).

Preveliki teži prestolnice na robu in v želji po postavitvi razvojnega jedra v središče države, so skušali v Slonokoščeni obali in Nigeriji spremeniti poteze bodočega razvoja s selitvijo prestolnice v notranjost. Bivši prestolnici (Abidjan v Slonokoščeni obali in Lagos v Nigeriji) sta obdržali primat v trgovini, pristaniški dejavnosti, prenos oblasti je tako bil bolj protokolarnega pomena. Po drugi strani pa se je s krepitvijo centra države povečala moč države in strateški položaj prestolnice v vojaškem pomenu, ki ima na tem nemirnem kontinentu še vedno veliko moč. S preselitvijo prestolnice v notranjost se je tudi izboljšala infrastruktura med obema mestoma, ob enem pa se je povečala upravna politična moč. Učinkovito upravljanje teritorija pa je eno izmed osnovnih načel države. Vendar selitev prestolnice v notranjost ni preprečila nasprotnega procesa, to je selitev prebivalstva v obalne predele – litoralizacija. Gostota prebivalstva je največja ob obalah in v okolici glavnih mest. Najpomembnejša in največja mesta, s tem pa delovna mesta in storitve, so skoraj brez izjeme postavljena ob obalo, večina njih ima tudi kolonialno zgodovino in so opravljala trgovsko in pristaniško funkcijo za izmenjavo blaga in izvoz surovin (Krušič, 1995, str. 11).

Zahodnoafriške države imajo visok delež mladega prebivalstva. Skoraj polovica prebivalstva je mlajšega od 15 let in večina teh živi v neustreznih zdravstvenih razmerah. Zaradi negotovih

razmer in revščine je smrtnost otrok zelo velika. Ob tem se porajajo vprašanja, kako tej mladi populaciji zagotoviti šolanje, hrano, zdravila. Kako izboljšati kakovost življenja je pereč problem. Pogoji za življenje so precej slabi zato je na tem območju veliko kriminala in prostitucije. Veliko mladih je na začasnem delu v sosednjih državah (Krušič, 1995, str. 11).

TABELA 1: Skupno število prebivalcev po državah

	0-14	15-65	65+
BENIN	3976846	4584607	230379
SLONOKOŠČENA OBALA	8361989	11662750	592329
GANA	8896435	14081904	854156
TOGO	2498041	3355260	166576
SIERRA LEONE	2867592	3343804	208657
GVINEJA	4304370	5405345	348260
LIBERIJA	1519543	1825474	96773
NIGERIJA	61866687	82807313	4555090
SKUPAJ	94291503	127066457	7052220

Vir: cia, 2009

Za Zahodno Afriko je značilna velika etnična ter jezikovna pestrost, ki bo kasneje obravnavana v vsaki državi posebej. Glavne skupne značilnosti pa so etnična pestrost v Nigeriji, v kateri živi okoli 250 različnih etničnih skupin. Vse države spadajo v nigrsko-kongovsko jezikovno skupino, od kolonialnega obdobja pa je v teh državah uveljavljena francoščina. Nekakšna mešanica vseh jezikov je nastala, ko so Evropejci začeli trgovati z Afričani. In ker so bili ti iz različnih plemen so se med seboj nekako začeli sporazumevati z kombinacijo različnih jezikov.

Po verski pripadnosti so prebivalci 50 % muslimani, 50 % pa kristjani. Radikalen islam je prisoten v Nigeriji, nekoliko bolj katoliška pa je Gana. Je pa ob glavni veri še vedno prisoten animizem in totemizem. Vera se močno prepleta s staro afriško kulturo in njenimi običaji. V zadnjem času je precej opazen pojav povečevanje deleža islamskega prebivalstva (Religion in Africa, 2009).

Med gospodarskimi panogami v tem delu Afrike še vedno prevladuje primarni sektor, šele v zadnjem obdobju na pomenu pridobiva storitveni sektor. Tradicionalno kmetijstvo na majhnih površinah težko preživi vse številčnejše prebivalstvo, vendar se agrarna gostota povečuje, pedološke in vodne razmere pa slabšajo, zlasti na severu. Ob nekaterih tradicionalnih kulturah, kot je na primer proso, so vendarle zadržale dokaj gosto poselitev. Zelo pomembne pa so tudi prinešene kulture, posebej pšenica, koruza in riž. Slednji se je dobro udomačil predvsem v vlažnejših legah ob rekah in na jugu, kjer je dovolj padavin. Pri kmetijstvu je potrebno omeniti še ribolov, ki je dobro razvit v Gvinejskem zalivu in rekah Nigru in Senegalu. Industrijski ribolov je najbolj razvit v Senegalu in Slonokoščeni obali (Brinovec, 2000, str. 48).

Na južnem delu regije so dobri pogoji za gozdno rastlinstvo. Med gospodarsko pomembnimi drevesi je na primer mahagoni, ki prinaša državam kar velik dohodek. So pa težave pri rabi gozda, saj je zaradi velike pestrosti dreves težaven dostop in spravlanje lesa, transport pa onemogočajo slabe prometnice. Ovire pri tej panogi so tudi širjenje kmetijskih zemljišč. S pogozdovanjem evkaliptusev se borijo proti eroziji prsti (Natek, K., Natek, M., 1999, str. 48).

Z kolonialisti je v Afriko prišlo tudi tržno kmetijstvo. Na dobrih zemljiščih in z modernimi agrotehničnimi ukrepi so povečali proizvodnjo izbranih kmetijskih pridelkov. Uvedli so plantažno kmetijstvo. Najpomembnejši izvozni pridelki so kakav, kava, oljne palme, kavčuk, iz savane pa bombaž in arašidi, katere največja proizvajalca sta Senegal in Nigerija. Zahodna Afrika je prva svetovna proizvajalka oljnih palm, Nigerija da kar polovico svetovne proizvodnje le te. Vse morske države Zahodne Afrike pa izvažajo banane, avokado, kakav in ananas. Gana je še sedaj znana kot največja proizvajalka surovega kakava, čeprav se je delež te kulture v izvozu načrtno zmanjšal. S tem so zmanjšali odvisnost od enega izvoznega produkta, ki je v teh državah še vedno velik problem. Tako je državno gospodarstvo podrejeno cenam surovin na svetovnem trgu. Veliko gospodarsko krizo lahko povzroči tudi letna suša in izostanek letnega pridelka (Brinovec, 2000, str. 48).

Plantažno kmetijstvo pa je prineslo tudi negativne posledice na kmečko prebivalstvo. Prvotno so si kolonialisti vzeli najboljša zemljišča, vendar kljub temu plantaže niso mogle preživeti vseh. Agrarna prenaseljenost in slabšanje talnih razmer pa je iz leta v leto večja grožnja.

Kot kolonije so se države uspešno razvijale pod upravo kolonialnih upravnikov. Z osamosvojitvijo je v večini teh začela gospodarska rast pešati in v zadnjih desetletjih ne more več slediti rasti prebivalstva. Vzroke je iskati v mnogih političnih nemirih in menjavanju oblasti na eni strani ter odvisnosti od enega izvoznega artikla na drugi strani. Zaradi vojn je npr. v Sierri Leone zastalo rudarstvo, zaradi oboroženih skupin pa je tudi razdeljevanje humanitarne pomoči zelo oteženo. Slabe razmere, katere vzrok je tudi uvedba centralnoplanskega gospodarstva po vzoru ZSSR, so v 80. letih prisilile države k prestrukturiranju. Povečali so proizvodnjo hrane za domači trg, izdelki domače industrije so nadomestili uvoz, povečuje se tudi zasebni kapital. Kljub vsemu pa niso uspeli pritegniti tujega kapitala, saj so razmere preveč nestabilne. Večina teh držav zato ostaja med najrevnejšimi državami na svetu (Brinovec, 2000, str. 49).

SLIKA 9: Kmetijstvo v Afriki

vir: Brinovec, 2000. str. 48

Kljub naravnim bogastvom je industrija tu slabo razvita. Najbolj je razvita živilska in tekstilna industrija. Razvoj le te je prišel sem zelo pozno, saj kolonialisti niso imeli teženj, da bi tukaj razvijali industrijo; kolonije so bile predvsem surovinske baze. Vzroki za to nerazvitost so danes tudi nekvalificirana delovna sila, pomanjkanje ali nerazvitost energije in pomanjkanje kapitala. Domačega kapitala ni, zato je veliko proizvodov v rokah tujcev, ki pa denar odnašajo s seboj in domačinom ne ostane veliko. Največ industrije je razvite na obalnih predelih, kjer so tudi glavna pristanišča. V notranjosti je obratov zelo malo (Natek, K., Natek, M., 1999, str. 52).

Slaba gospodarska razvitost, naravne ovire in pomanjkanje kapitala so tudi vzrok za slabe prometne povezave. In obratno. Marsikje še vedno prevladuje tovarništvo, ko ljudje na glavah ali na živalih tovorijo pridelke na tržnice, kjer z zasluženim denarjem kupijo življenjsko potrebne stvari, ki jih ne morejo pridelati sami. Železniško omrežje so osvajalci začeli graditi v 19. stoletju, zaradi prevoza surovin iz rudnikov iz notranjosti kontinenta proti obali, vendar je sistem železniškega in cestnega omrežja temeljil predvsem na povezavi med virom naravnih virov in pristaniščem, ostali deli države pa so ostajali zapostavljeni in tako slabše povezani – posledično so se etnične skupine počutile manj povezane v narod, ki se je šele začel oblikovati. Obvladovanje teritorija in ljudi je bilo slabo. Prav tako slabe so ceste, ki so ob deževni dobi povsem neprevozne. Le okoli 16% cest je asfaltiranih, ki pa so zaradi nespametnega planiranja marsikje slabo narejene ali pa jih sploh ni. Prevoz po rekah je ponekod močno otežen, saj so prisotne brzice in slapovi. Zato pa je prometno toliko bolj razvit obalni del. Za domače potrebe je dovolj razvit je le lokalni letalski promet. Vedno bolj se razvija tudi mednarodni, ki je zelo pomemben za afriške države (Natek, K., Natek, M., 1999, str. 52).

Zahodna Afrika ima poleg naštetega tudi velik potencial tudi v turizmu. Ima velike naravne znamenitosti kot so redke rastlinske in živalske vrste, veliko čudovitih naravnih parkov in rezervatov, saj določene kombinacije in vrste lahko najdemo le tu. Turistom se tu ponujajo tudi lepe plaže in obale. Je perspektivna gospodarska panoga, ki jo posamezne države že počasi razvijajo in vlagajo kapital v dejavnosti povezane s tem. Pomembna in v marsikateri državi celo edina veja turizma je lovski turizem (Natek, K., Natek, M., 1999, str. 53).

Zahodnoafriška ekonomska unija je organizacija v katero so povezane države Benin, Burkina Faso, Kapverdski otoki, Gambija, Gana, Gvineja Bissau, Liberija, Mali, Niger, Nigerija, Senegal, Sierra Leone. Ustanovljena je bila z namenom spodbujati gospodarsko povezovanje med državami, ki delijo skupne valute, CFA frank. Te države tvorijo tudi monetarno unijo. UEMOA je bila ustanovljena s pogodbo, podpisano v Senegalu 10. januar 1994. Cilji te povezave so večja gospodarska konkurenčnost na odprtih in konkurenčnih trgih, liberalizacija trgovine, zблиževanje makroekonomske politike in kazalcev, oblikovanje skupnega trga, usklajevanje sektorskih in davčnih politik. Prav ta organizacija je kot "najdlje na poti za dosego integracije" vseh regionalnih skupin v Afriki (Economic..., 2009).

4. FAZE POLITIČNO-TERITORIALNEGA IN ETNIČNEGA RAZVOJA

Afriko so evropski osvajalci začeli odkrivati zelo zgodaj, a kljub temu so o tem kontinentu vedeli zelo malo, večina podatkov pa je bilo vezanih na obalne pasove in lažje dostopne ravnine v bližini obal. Pomorščaki so postopoma pluli vse dlje ob zahodni afriški obali in šele leta 1485 obpluli Rt dobrega upanja, ko je Portugalec Bartholomeo Diaz obplul rt v iskanju morske poti do Daljnega vzhoda in Indije, ki je postajala vse pomembnejši trgovski partner v demografsko razvijajoči se Evropi.

Drugi vir informacije je do bližnje Severne Afrike prišel prek Sahare in trgovskih karavan, ki so prenašali blago in surovine med Evropo in Afriko. Karavane so dolga stoletja prenašale informacije, ki pa so slonele na ustnem izročilu in enostranskem podajanju informacij, ki jih večina niti ni znala zapisati.

Vendar slabo poznavanje afriškega kontinenta še ne pomeni, da se na njem ni odvijal boj za obvladovanje teritorija ter pojavljanje prvih političnih tvorb, ki so uspele razviti določene institucije, prek katerih so obvladovali teritorij in nadzorovali trgovino, ki je bila v tistem času poleg kmetijstva bistven element moči.

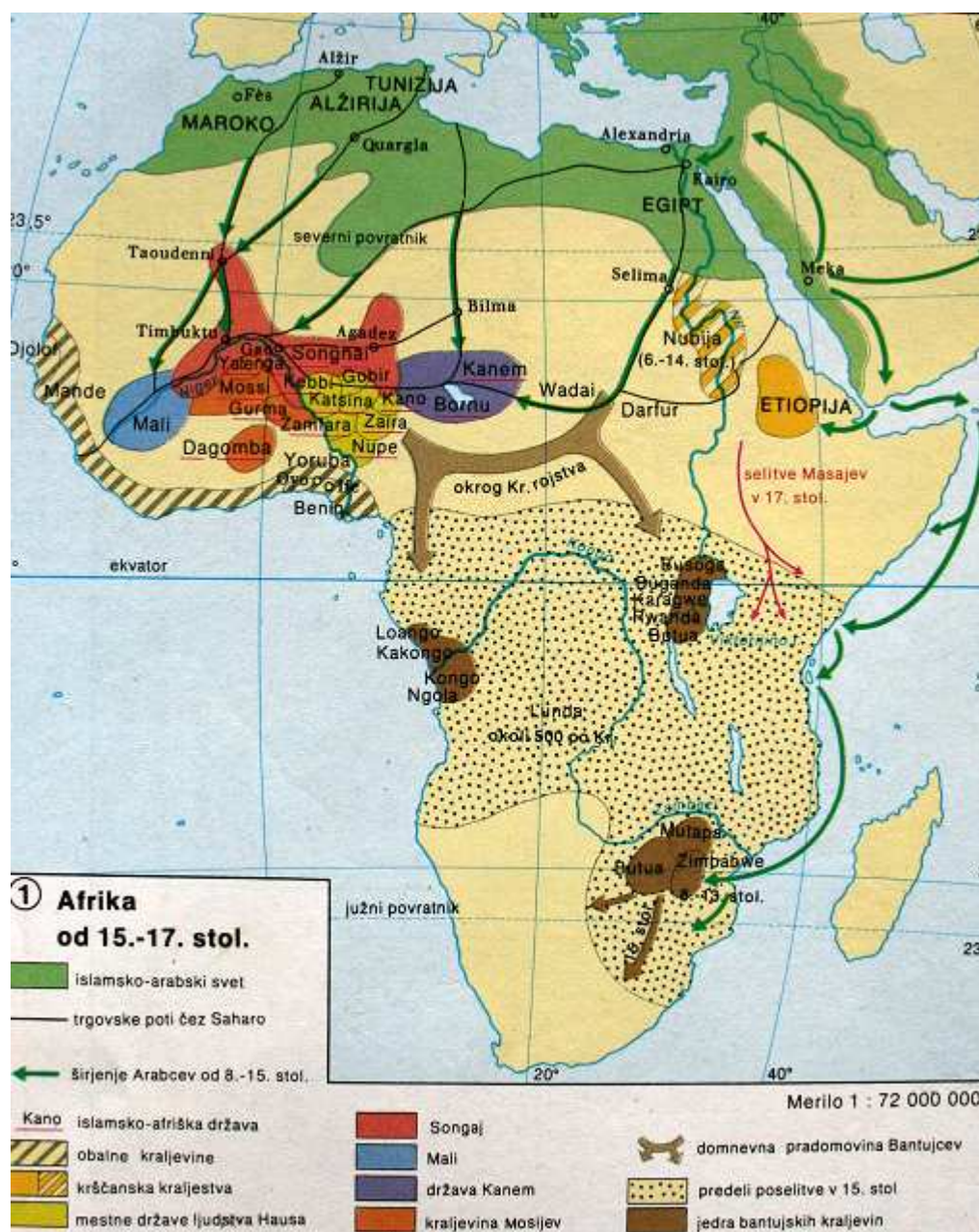
V 7. in 8. stoletju se na Arabskem polotoku pojavi monoteistična religija islam, ki se je med 10. in 15. stoletjem razširil v celotno severno Afriko, od koder pa so ga islamizirane karavane prek Sahare vnesle tudi v kraljestva podsaharske Afrike.

S prihodom Evropejcev so se spremenili pogledi na politično organizacijo afriških etničnih skupin. Evropski pogled na Afriko je namreč zaradi izrazitega evropocentrizma to območje dolgo smatral za povsem 'neznane' in 'divjega.' Tako je tudi v sedanji zavesti Evropejcev le malo vedenja o tem, da so prav obravnavani deli Afrike prej kot Evropa poznali državno organizacijo, ki je bila vrh tega tudi relativno stabilna. Vztrajale so namreč več stoletij. Prav osrednji del Zahodne Afrike je bil prizorišče vzpona treh velikih imperijev. Posebej je treba poudariti, da so nekatera kraljestva tiste dobe združevale predvsem pripadnike relativno homogenih etničnih skupin. Te imajo torej večji potencial oblikovanja narodov v moderni dobi.

Raziskovalci so sprva ustanovili pristanišča in raziskali obalne predele in lažje dostopne obalne ravnice, kmalu pa so sledile ekspedicije v notranjost kontinenta, kjer so se srečali tudi s prvimi političnimi tvorbami. Večino etničnih skupin so podjarmili, ali pa so z njimi dosegli dogovore in zavezništvo o izkoriščanju naravnih in človeških virov.

Pri analizi geopolitične moči predkolonialnih tvorb pa je treba preseči evropocentrični pogled na strukturo teh kraljestev ali celo imperijev.

SLIKA 10: Politične tvorbe v Afriki med 15. in 17. stoletjem

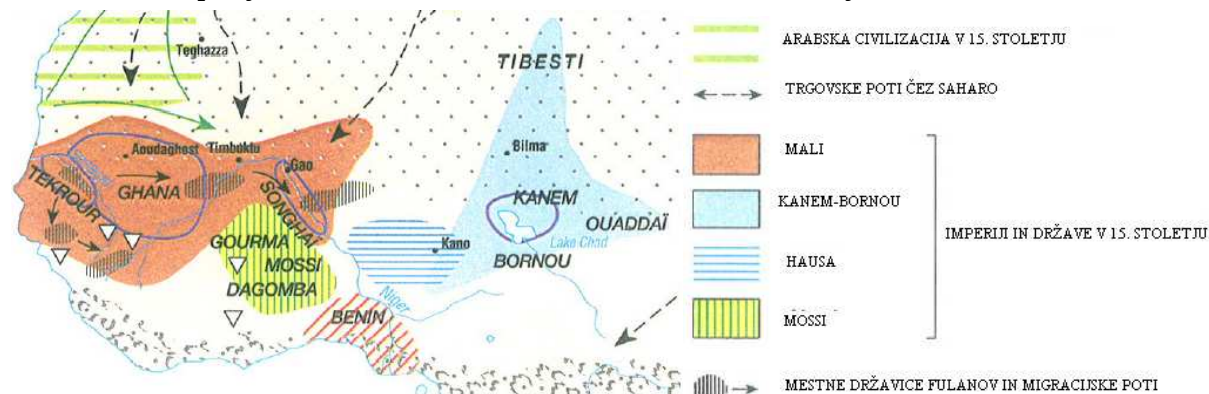
vir: Irgolič, 1993. str. 106

4. 1. PREDKOLONIALNE DRŽAVNE TVORBE

Območje Zahodne Afrike je bilo prvič poseljeno okoli 13. stoletja pred našim štetjem, ko so se naselili živinorejski Pigmejci. Do 5. stoletja pred našim štetjem je uporaba železove rude omogočala razvoj in povečanje obsega tudi v poljedelstvu, kar je pomenilo dovolj veliko samo-oskrbno moč, da so se ustanovile prve mestne državice. Te so ob enem pomenile tudi odskočno desko za trgovske karavane, ki so prečkale Saharo (dominacijo nad njimi so imeli Berberi). S tem se je povečal tudi obseg trgovine in medkulturno oplajanje z drugimi afriškimi ljudstvi (West Africa, 2009).

Razvoj trgovine je tako omogočil ustanovitev bolj centralistično usmerjenih držav. Prvo državo je ustanovilo ljudstvo Nok okoli leta 500 pr. n. št., ki mu je sledil imperij Gana v 8 stoletju našega štetja. Ta se je kasneje razširil v Malijski imperij, ki je temeljil na mestu Kumbi-Saleh v današnji Mavretaniji. Ta imperij je tudi en izmed najdlje trajajočih političnih tvorb pred kolonialno dobo na afriški celini. Nekoliko južneje se je razvil še imperij ljudstva Ašanti. Nekaj manjših držav je nastalo tudi na ozemlju današnje Nigerije in Benina. Posebno je potrebno omeniti tudi državo ljudstva Joruba, ki mu je sledil vzpon ljudstva Igbo v Nigeriji (Krušič, 1995, str. 18).

SLIKA 11: Imperiji in države v Zahodni Afriki v 14. in 15. stoletju

vir: Atlas of Africa, 2000, str. 29

4. 1. 1. GANSKI IMPERIJ

Ganski imperij je obsegal ozemlje današnje Mavretanije in zahodnega Malijsa. Velja za prvega izmed imperijev, ki so nastali v tem delu Afrike. Višek je doživel v 8. stoletju, ko je to območje doživelo nagel gospodarski vzpon. Verjetno so k temu pomembno prispevali tudi trgovski stiki s sredozemskimi državami. Te stike so vzdrževali s trgovskimi karavanami predvsem Berberi. Karavane kamel, ki so jih vodili islamizirani vodniki, je v regijo prinesla trgovino in z njo povezano zlato, slonovino in sol. Vsi ti izdelki so bili prek karavan poslani kupcem na severni strani Sahare, Bližnjemu vzhodu in Evropi.

Glavna etnična skupina v kraljestvu je bila Soninke. Ime Ganski imperij je dobil po svojem ustanovitelju Gani, pod tem imenom pa je bil poznan predvsem v Evropi in v arabskem svetu (Ghana, 1999).

Imperij je nastal na pogorišču socialno politične organizirane družbe v obliki manjših državic na območju, ki ga poznamo pod imenom Awkar v 4. stoletju. Okoli leta 750 pa so območje zavzeli in združili pripadniki plemena Soninke in ustanovili Ganski imperij. Sprva je šlo za manjšo politično tvorbo, ki pa je z osvajanjem ozemelj prerasla v močno državno tvorbo, ki se je upirala osvajalcem vse do leta 1240, ko jo je osvojil kralj Malijsa (Ghana, 1999).

Vso svojo moč je ganski imperij gradil na prestolnici Koumbi Saleh, ki je ležalo v saheljskem pasu, kjer so možnosti za kmetijstvo dokaj omejene. Kot že ime mesta pove, gre v bistvu za somestje (Koumbi in Saleh), ki pa sta kmalu zrasli v eno mesto, saj je prihajalo in potem tudi ostalo vse več trgovcev, ki so krepili populacijsko moč mest. ob največji moči mesta je to imelo več kot 30.000 prebivalcev. Najpomembnejši objekt v mestu je bila palača El-Ghaba, ki jo je varoval visok zid, v njej pa je deloval politični in verski center imperija. Je pa kmalu v

mestu zrasla tudi mošeja, ki je bila sprva namenjena arabskim trgovcem, kasneje pa je islam postal tudi državna vera (Ghana, 1999).

Največ informacij o delovanju in organizaciji Ganskega imperija najdemo v zapisih tujih trgovcev, ki so bili pretežno arabskega izvora. Njihovo število in s tem informacij o imperiju pa je bilo po letu 1059 vedno manj. Tega leta je namreč prišlo do agrarne prenaseljenosti, saj okolica mesta ni mogla več zalagati s hrano in vodo. Posledica več sušnih let zapored je bila lakota in velika suša, ki je prisilila, da so se nekateri prebivalci odselili južneje, v bolj namočene in za kmetijstvo primernejše kraje. Naslednji udarec je imperiju zadala vojna proti Almoravidom, ki se je začela 1062, ki so leta 1076 zavzeli tudi mesto. Vendar je general Ahu-Bakr umrl leta 1087, s tem pa se je bistveno zmanjšal vpliv Almoravidov, njihovo mesto pa so ponovno zavzeli pripadniki ljudstva Soninke, katerih vpliv in moč pa nista dosegli stare slave. Okoli leta 1140 so proti muslimansko vojno napovedali pripadniki plemena Sosso, ki so oblikovali kraljestvo Kanianga. Ti so v vojni zavzeli večji del ganskega imperija, vključno s prestolnico. Kmalu so imperij tudi ozemeljsko povečali, saj so priključili sosednji kraljestvi Mandinka in Kangaba. Slednje je kmalu prevzelo pobudo pri uporabi proti ljudstvu Soninke. Pri tem so se povezali s sosednjim kraljestvom Mali in skupaj so leta 1240 zadali odločilni udarec ganskemu imperiju, ki si od takrat naprej ni več opomogel (Ghana, 1999).

SLIKA 12: Ganski imperij

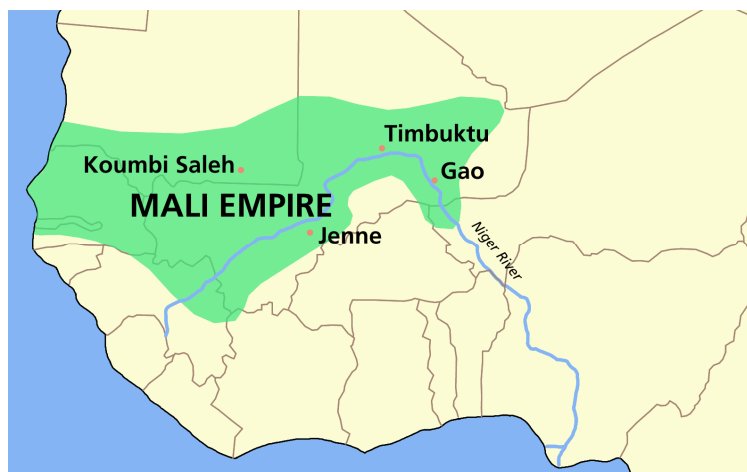

vir: Ghana empire, 2009

4. 1. 2. IMPERIJ MALI

Imperij Mali je izmed obravnavanih držav obsegal le ozemlje današnje Gvineje, vendar je svoj vpliv širil na celotno Zahodno Afriko. Imperij Mali ali Imperij Mandinka so po večini sestavljali prebivalci istoimenskega plemena Mandinka in so svoj vzpon začeli graditi na pogorišču ganskega imperija. Zato mu sledijo tudi kronološko. Pleme Mandinka je med seboj povezal Sundiata Keita, ki je znotraj imperija uvedel enotni jezik, zakone in navade ob rekah Niger in Senegal, v največjem obsegu je imperij združeval več kot 45 milijonov ljudi. Imperij je svoj politični vpliv širil preko vazalnih kraljevin in s tem ustvaril enega politično najbolj dovršenih imperijev v Afriki (Mali empire, 2007).

SLIKA 13: Imperij Mali

vir: Mali empire, 2007

Njegova moč je temeljila na trgovini, predvsem na treh dobrinah: zlato, sol in sužnji. Ekonomska moč pa se je povečevala z vztrajno dekoncentracijo ekonomske in politične moči v imperiju. Na lokalni ravni so imeli največji vpliv tako imenovani kun-tigui (neke vrste župani), ki so izvolili predstavnika okrožja (doudou-tigui). Ti si med seboj izvolili predstavnika države (kafo-tigui), ti pa so imeli občasna srečanja z vrhovnim predstavnikom politične oblasti, predvsem pa so imeli posvetovanja pri notranje in zunanje političnih vprašanjih (Mali empire, 2007).

To pa je bilo relativno pogosto, saj je širjenje imperija temeljilo predvsem na aneksiji in ne toliko na vojaških osvajanjih. Vendar je po smrti voditelja Mansa Muse država padla v obdobje odcepitve priključenih ozemelj, kar je zanj pomenilo zmanjšanje teritorija, s tem je povezan tudi izpad v kmetijstvu in prehrani, zmanjšana politična moč..., tako da se je do leta 1645 imperij zmanjšal na ozemlje, ki ga je naseljevalo ljudstvo Mandinke (Mali empire, 2009).

4. 1. 3. SOŠKI IMPERIJ

Soški imperij je ena izmed največjih predkolonialnih političnih in vojaških tvorb na ozemlju današnje Afrike. Ime je dobil po največji etnični skupini v imperiju, glavno mesto pa je bilo manjša mestna državnica že vse od 11. stoletja dalje. Najpomembnejša vodna pot in ob enem glavni vir preživetja države Sosi je bila voda reke Niger na ozemlju današnjih Nigra in Burkine Faso (Songhay empire, 2009).

Soški imperij sprva zasledimo kot vazalno kraljevino znotraj imperija Mali. Leta 1340 je skupina soških plemičev prevzela oblast nad delom imperija Mali, ki je takrat propadel. Naslednje prelomno leto je bilo 1464. na oblast je stopil kralj Ali, ki je bil islamske veroizpovedi. V naslednjih desetletjih je razširil svoj vpliv na sosednje državne tvorbe in jih z vojaškimi uspehi tudi zavzel. S tem je prevzel tudi nadzor nad takrat vse bolj pomembnimi trgovskimi potmi in križišči, kar je dalo temelj gospodarski moči imperija. Svojo politično moč pa je na osvojenih ozemljih omjeval le z zakoni in predpisi, ni pa se vmešaval v religijo. Tako je na osvojenih ozemljih dovolil lokalne religije in ni širil islama kot edine vere v imperiju (Songhay empire, 2009).

Po smrti velikega vladarja je prestol zasedel politično naprednejši Muhamad Ture. Predvsem je reformo politične uprave izvedel na ozemljih, ki jih je zavzel Ali. Uvedel je celo zametke ministrstev. Za državno religijo je razglasil islam, odprl verke šole, gradil mošeje, ustanavljal sodišča... Da bi zadovoljil vedno večjo potrebo po hrani znotraj imperija, je razglasil muslimansko sveto vojno ali džihad. Ta se je usmerila predvsem na sosednje ljudstvo Mosi, ki se niso želeli podrediti islamu in soškemu imperiju. V nekaj letih mu je tudi uspelo zasesti ozemlje omenjenega ljudstva. Pod njegovim vodenjem je imeprij tudi dosegel višek v razvoju in tudi v prebivalstvenem smislu, saj je v tem obdobju združeval več kot 60 milijonov ljudi (Songhay empire, 1998).

Zaton imperija so povzročile notranje napetosti in navsezadnje državljanska vojna med narodi znotraj imperija, ki ni več obvladoval sovjega ozemlja. Glavni vojaški vodja je bil Judar Paša, ki je bil španskega porekla. Zanimivo pa je, da se je imperiju približal s severa s prečkanjem puščave. Glavni uspeh in odločilno prednost so prinesle puške, ki jih v tistem času v imepriju še niso poznali v tako razširjeni obliki, kot je bilo to orožje v Evropi. Leta 1591 se je zgodila odločilna bitka pri Tondibi, kjer je vojska Judar Paše premagala imperialno vojsko in kmalu zatem osvojila tudi prestolnico Gao. Sledil je razpad imeprij na manjša kraljestva (Songhay empire, 1998).

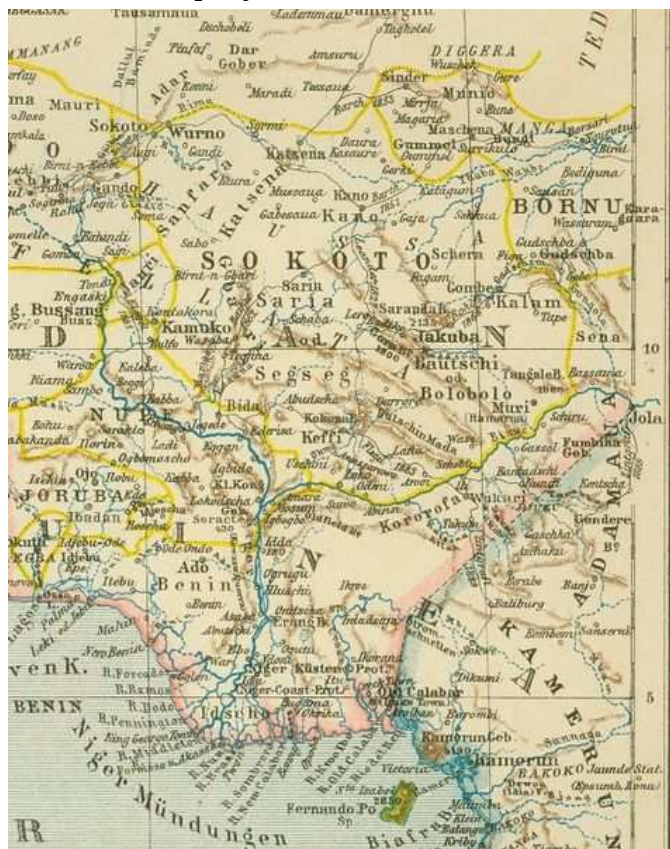
4. 1. 4. IMPERIJ FULANOV – SOKOTO IMPERIJ

Gre za islamsko skupnost v današnji Nigeriji, ki jo je vodil Sultan iz Sokota. Skupnost je bila ustanovljena na začetku 19. stoletja po končani sveti vojni ljudstva Fulani. Vojna je trajala med letoma 1804 in 1810 na ozemlju današnjih Nigerije in Kameruna. Islamski voditelj Usman dan Fodio je povedel ljudstvo Fulani v sveto vojno proti kraljestvom ljudstva Hausa. Na začetku so bili Fulani večkrat poraženi, saj so imela kraljestva močno vojsko in utrjena mesta. Vseeno pa jim je leta 1808 uspelo osvojiti mesto Alkalawa in ubiti glavnega vodjo Hausov Junfo. Usman je uspel združiti vsa osvojena ozemlja v enoten imperij. Ta je postal ena najmočnejših in najvplivnejših skupnosti v podsaharski Afriki. Skupnost je imela tudi velik vpliv kot posredniki v trgovini s sužnji. Njeno moč je nekoliko zmanjšal prihod kolonizatorjev, ki pa je kljub temu kolonizatorji do njenega propada niso osvojili (Sokoto empire, 2009).

Fulani so večinoma islamsko ljudstvo, ki pa se ni vedno držalo islamskega prava. Sultan je bil bolj marioneta v rokah vplivnih trgovcev in lokalnih veljakov. Ob koncu imperialnega razvoja so se oblikovali manjši emirati, ki so oblikovali lastno politično skupnost (Sokoto empire, 2009).

Kljub upiranju je imperij začel propadati pod pritiskom evropskih kolonialistov, ki so prekinili stoletne trgovske poti, ob enem pa so podredili tudi sosednje narode, ki so vplivali na razvoj imperija. Ozemlje imperija sta si po njegovem propadu razdelili Francija in Velika Britanija. Kljub temu pa je sultan iz Sokota še danes glavni verski vodja nigerijskih Muslimanov (Sokoto empire, 2009).

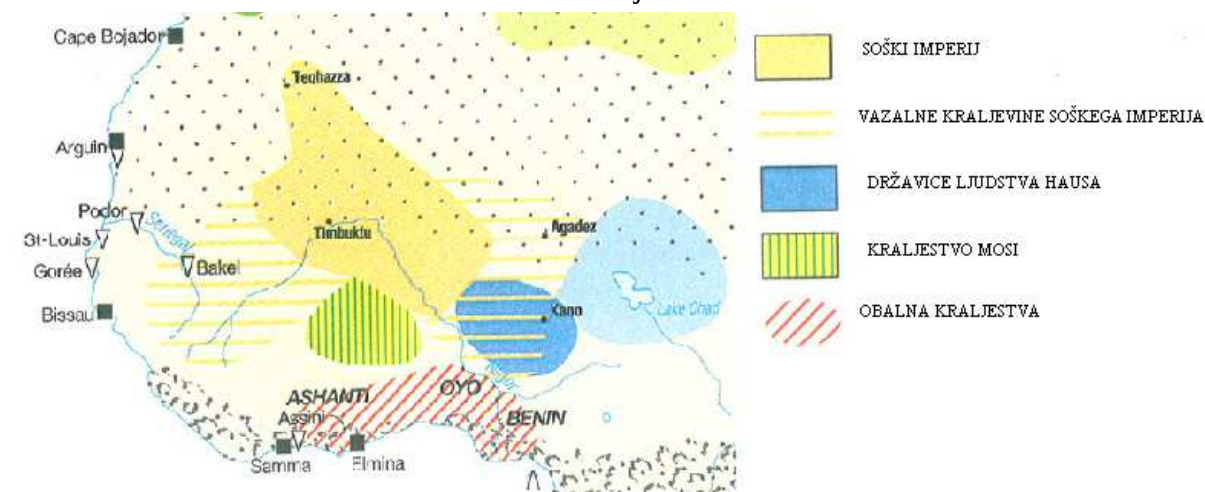
SLIKA 14: Imperij Fulanov

vir: Sokoto empire, 2009

Vendar to še zdaleč niso bile edine politične tvorbe v tem delu Afrike. V obdobju med srednjim vekom in vse do prihoda evropskih kolonialistov so se tu oblikovale številne mestne državnice, kraljestva in imperiji, katerih zaton je mnogokrat povezan z notranjimi napetostmi in evropskim posredovanjem. Te politične tvorbe so večinoma živele od samooskrbnega kmetijstva in trgovine prek Sahare, ki je v nasprotni smeri poleg dobrin prinesla tudi novo vero – islam.

SLIKA 15: Zahodna Afrika med 16. in 18. stoletjem

vir: Atlas of Africa, 2000, str. 30

4. 2. KOLONIALNA DELITEV

4. 2. 1. IMPERIALIZEM

Osvetlimo najprej pojav imperializma, da bi nato lahko poudarili njegove posledice pri oblikovanju kolonij na tem območju. Imperializem (lat. *imperialis* = cesarski) bi lahko najbolj osnovno opredelili kot obliko vladanja, ki temelji na vojaški sili. V najširšem pomenu pa je to lahko podaljšanje ali širjenje vladavine enega, praviloma močnejšega politično državnega organizma nad drugim. Ta opredelitev vključuje tudi antične imperije. Lahko pa imperializem opredeljuje tudi monopolistično obdobje kapitalizma, ki se začne koncem 19. stoletja (Imperializem, 2009).

Zgodovinsko opredelitev imperializma gre iskati še v predkolonialni dobi. Pred 15. stoletjem, torej še pred začetkom kolonializma, je bil imperializem uperjen predvsem k razširitvi imperialističnih držav na sosednja ozemlja antičnega sveta. Toda novo obeležje je dobil zlasti v dobi evropske kolonialne ekspanzije, ko ta pojem postane oznaka za neenakopravne odnose med vladajočimi in vladanimi človeškimi skupnostmi (Savnik, 1960, str. 101).

Imperializem ima številne vzroke, vendar je glavnega mogoče določiti v družbenih in ekonomskih spremembah, ki jih je zaznati v danem zgodovinskem obdobju. Zelo tesno je povezan s kolonializmom, saj ga lahko, nenazadnje, opredelimo kot specifično obdobje kolonialističnega procesa. Med vzroke bi lahko na grobo vključili (European imperialism, 2009):

- prepričanje o večvrednosti bele rase,
- evropocentrizem in prepričanje o moralni, kulturni superiornosti Evrope, postane način sproščanja notranjepolitičnih napetosti oziroma napetosti dozorevajočega kapitalizma,
- pomeni tudi pridobivanje tržišč in uvoz surovin,
- semkaj lahko vključimo željo po prevladi, ki je bila značilna za tedanje močne evropske in druge kolonialistične države,
- zagotovo so imele imperialistične države tudi tehnično in vojaško premoč.

Zaradi imperializma lahko govorimo o obdobju svetovne enotnosti oziroma o premiku celega sveta k enotni kulturi v civilizaciji, kar je sicer temeljilo na dialektičnem odnosu med kolonizatorji (nadrejenimi) in koloniziranimi (podrejenimi). Govorimo lahko o *Pax Europaea* (Imperializem, 2009).

Evropska premoč je že v času imperializma, paradoksalno, tonila. Konec 19. stoletja sta se kolonialni tekmi pridružile Združene države Amerike in Japonska, kar je oslabilo evropske kolonialistične države. Po prvi svetovni vojni je bila razbita enotna fronta evropskega kolonializma, demonstrirana je bila evropska neenotnost, iz vojne je kot država velikanka izšla Sovjetska zveza, ki je razbila še enotnost svetovnega kapitalističnega sistema. Sovjetska zveza je postala vzor številnim koloniziranim državam, predvsem zaradi političnih in gospodarskih uspehov začetnega sovjetskega modela (Imperializem, 2009).

Ko je leta 1591 razpadel Malijski imperij, je nastalo večje število manjših držav, ki so prevzele vodilno vlogo na lokalnem območju. Še pred razpadom imperija pa so Portugalci začeli ustanavljati prve naselbine ob obali, katerim so kmalu sledili Francozi in Angleži. Prisotnost evropskih sli pa je kmalu pripeljala do trgovine s sužnji, ki je v prihodnjih stoletjih popolnoma porušila ekonomsko in populacijsko ravnotežje v regiji. Ob enem pa je trgovina okrepila položaj močnejših ljudstev, ki so prodajala ujetnike šibkejših in politično slabše

organiziranih ljudstev. Tako so se okrepile države Asante, Bambara in Dahomey (Grinker, Steiner, 1997, str. 54).

SLIKA 16: Delitev Afrike

vir: African Diaspora, 2009

Trgovina s sužnji se je okrepila s prekoceanskimi plovbami in prevozi sužnjev. Prvi sužnji naj bi na obale današnje Mehike prišli že konec 16. stoletja. Tekom stoletij so tja prepeljali ogromno število sužnjev, ki so postali številčni predvsem v Braziliji, Karibski in Latinski Ameriki ter v ZDA (Grinker, Steiner, 1997, str. 54).

Poleg vseh posledic, ki jih je prinesel evropski vpliv, je potrebno poudariti tudi spremembo v poselitveni strukturi. Kolonialisti so prve in največje postojanke gradili ob obali, večja središča pa so postavljali na križišču trgovskih poti in ob virih naravnih bogastev – vse to ne glede na naselbinski sistem domačinov. S tem so se pojavila za lokalne razmere velika središča, ki so ob enem predstavljale tudi priložnost za zaposlitev in prodajo, kar pa je pripeljalo do mešanja različnih ljudstev in etničnih skupin. Na nek način so tako nastali zametki priseljske družbe in teritorialne politične enote.

4. 2. 2. OBLIKOVANJE KOLONIJ

V začetku 19. stoletja so se pokazale nove politične tvorbe, med katerimi je bila največja država ljudstva Fulani, ki je nasledila mestne države ljudstva Hausa. Ti so pričeli z oboroženim bojem proti Francozem in Angležem, a so jih ti zaradi boljše vojaške opremljenosti in taktike do konca stoletja podredili. Evropske sile pa so si medtem razdelile ozemlje. Anglija si je tako zagotovila nadvlado v Gambiji, Sierri Leone, Gani in Nigeriji, medtem ko so si Francozi zagotovili ozemlje Senegala, Gvineje, Malija, Burkine Faso, Slonokoščene obale in Nigra, ki so jih s skupno besedo poimenovali Francoska zahodna Afrika. Kljub temu, da so bili Portugalci kot prvi prisotni na tem ozemlju, so si zaradi izgubljene bitke pri nadvladi trgovine s sužnji, zagotovili le ozemlje Gvineje Bissau. Vendar se je pojavila tudi vzhajajoča sila Nemčija, ki ni želela izpustiti bitke za del ozemlja v zahodni Afriki. Kratkotrajno si je zagotovila ozemlje Toga, ki pa ga je po porazu v prvi svetovni vojni morala prepustiti Angliji in Franciji. Edina država, ki je ostala formalno neodvisna je bila Liberija (Kolonializem, 2009).

Liberija, ki se je osamosvojila že leta 1847, predstavlja unikaten primer v svetovni zgodovini. Osvobojeni sužnji mnogih etničnih skupin in ljudstev so v upravljanje dobili ozemlje v Zahodni Afriki. Kljub temu, da je bil kolonializem v polnem razmahu, so uspeli zadržati samostojnost in formalno neodvisnost. Poleg Abesinije (današnje Etiopije) je Liberija edini del Afrike, ki ni bil nikoli pod kolonialno upravo (Newton, 2004, str. 39).

Kralj Leopold II je prepričal Francijo in Nemčijo o skupni trgovini v Afriki, kar je bilo v interesu vseh treh držav. Avstrijski kralj je torej na pobudi Portugalske in Otta von Bismarcka, nemškega kanclerja, sklical naslednje države: Avstro-Ogrsko, Belgijo, Dansko, Francijo, Združeno kraljestvo, Italijo, Nizozemsko, Portugalsko, Rusijo, Španijo, Švedsko-Norveško (združeni do leta 1905), Otomanski imperij in ZDA. Predstavniki teh držav so se zbrali v Berlinu, kjer je med letoma 1884 in 1885 potekala konferenca o delitvi Afrike. Med drugim pa je bil sprejet zakon o splošni prepovedi prevažanja sužnjev (Wilson, 1994, str. 16).

Na konferenci je bilo sprejeto naslednje (Chazan et al., 1988, str. 222):

- med Francijo in Združenim kraljestvom: navidezna črta med mestoma Say (v Nigru) in Baruga (ob jezeru Čad) je ob predstavljal ločnico med vplivnima območjema. Na južni strani je nadzor prevzela Anglija, na severni strani pa Francija,
- med Francijo in Nemčijo: del Afrike, ki leži severno od 14. vzporednika, pripada Franciji, južni del pa Nemčiji,
- med Združenim kraljestvom in Nemčijo: ločnico predstavlja črta med mesti Yola, Dikoa in čadskim jezerom,
- med Francijo in Italijo: Italiji je pripadlo ozemlje med 17 in 23 stopinj severne geografske širine in med 15 in 21 poldnevnikom.

V nekaj letih je prišlo še do nekaterih delitev (Chazan et al., 1988, str. 224):

- Liberija postane neodvisna država za vračanje ameriških sužnjev
- Etiopija ostane edina neodvisna država, ob enem uspe ubraniti italijanski vojaški napad
- Nizozemska ustanovi posebne republike, ki so dejansko protektorati

Do leta 1902 je več kot 90 % afriškega kontinenta prešlo pod evropsko upravo.

4. 3. DEKOLONIZACIJA

Po končani 'novi delitvi sveta' imenovani druga svetovna vojna, so se tudi v zahodni Afriki prebudila nacionalna gibanja. Prva med vsemi je bila Gana, ki je leta 1957 pod vodstvom Kwamrja Nkrumaha dosegla samostojnost. Njej so med letoma 1958 in 1974 sledile vse, ne samo zahodno afriške države (Amin, 1973, str. 41).

Vendar samostojnost ni prinesla samo lepih stvari. Novo nastale države so se kmalu začele spopadati s korupcijo in politično nestabilnostjo, ki se je ponekod končala z državljansko vojno (Nigerija, Sierra Leone, Liberija in Slonokoščena obala, deloma tudi Gana in Burkina Faso). Mnogo držav je ekonomsko postalo odvisnih od enega samega izvoznega produkta, ki je temeljil na naravnih virih. Odvisnost od cen surovine na trgu pa je prinesla tudi gospodarske in politične krize, ki so ponekod pripeljale do roba lakote, revščine in bankrota celih držav (Wilson, 1994, str. 32).

TABELA 2: Vojne po osamosvojitvi

Država	vojna	obdobje	vzroki	posledice
Benin	Kazenska ekspedicija	1897	- že leta 1892 so Angleži želeli priključiti Benin k Združenemu kraljestvu - Angleži začnejo nasilno priključitev ozemlja in trgovskih mest - Benin se upra, a ne more zadržati bolje oboroženih in organiziranih angleških čet	- požig mesta Benin - aneksija Benina k Združenemu kraljestvu - izkoriščanje naravnih in človeških virov - vsiljevanje evropskega načina življenja in vzpostavitev političnih meja
Togo	Vojna za Togo	1914 - 1916	- cilj je bil zajeti in prevzeti nemški koloniji Togo in Kamerun - cilj je izpolnjen praktično brez žrtev	- Togo se razdeli med francosko in angleško nadvlado - angleški del postane del Gane
Sierra Leone	Državljska vojna	1991 - 2002	- glavni vzrok za vojno je bil nadzor nad prihodki od prodaje diamantov - prebivalstvo živi v revščini, politična elita v izobilju - uporniki se organizirajo v Gvineji in od tam napadajo Sierro Leone	- okoli 60.000 žrtev in 2 milijona beguncev - razrešitev predsednika in 'demokratske volitve' - napotitev mirovnih enot pod okriljem Združenih narodov
	Vojna Ndogboyosoi	1982	- državljanska vojna med pripadniki političnih strank APC in SLPP - stranka APC naj bi poneverila volilne izide in si tako zagotovila oblast	- vojna ni imela trajnih posledic, saj so kmalu imenovali novega skupnega sovražnika: Liberijo - ta je leta 1991 napadla Sierro Leone
Nigerija	Vojna v Biafri	1967 - 1970	- množica ljudstev, ki na silo živijo znotraj ene države - mnogo verskih in političnih nasprotij - različne države podpirajo različne etnične skupine	- vojaško posredovanje nigerijske policije in vojske - vojska prevzame nadzor nad ozemljem in ga priključi Nigeriji

			- razglasitev republike Biafra	
Slonokoščena obala	Državlјanska vojna	2002 - 2007	- konec 30-letne diktature Houphout-Boignyja - volitve, 26 % ljudi se smatra za tujce in nimajo volilne pravice - slabo socialno in gospodarsko stanje	- severni in južni del države razdeljena, vmes francoske enote - mirovni proces v demilitarizirani coni - vzdrževanje krhkega premirja še danes
Gana	Nemiri v Accri	1948	- protivladne proteste prekine policija in ubije nekaj protestnikov - protesti so bili organizirani zaradi neizplačila vojnih odškodnin vojakom	- britanska kolonialna oblast izplača vojne veterane - 28. 2. je državni praznik v spomin ubitega vodje protestov poročnika Adjeteya
Liberija	Prva državljanska vojna	1989 - 1996	- opozicija iz tujine pritiska na Samuela Doa da okrepi gospodarstvo - premier Charles Taylor ustanovi NPFL v Slonokoščeni obali - Samuel Doe je bil ujet in umorjen - premirje podpisano konec leta 1995	- Taylor priseže kot novi predsednik - Taylor začne vzpostavljati diktaturo in zaostri gospodarske razmere - socialni in gospodarski nemiri po državi privedejo do druge državljanske vojne
	Druga državljanska vojna	1999 - 2003	- uporniki, ki imajo podporo sosednje Gvineje, napadejo na severu Liberije - kmalu zavzamejo 2/3 ozemlja - mirovne enote vzdržujejo krhko premirje do danes	- Taylor pobegne v Nigerijo - OZN in ZDA posredujejo in zatrejo upornike - 250.000 mrtvih - prisotnost mirovnih enot

Vir: UN, 2009

TABELA 3: Podatkovnik o državah

	NIGERIJA	BENIN	TOGO	GANA	SLONOKOŠČENA OBALA	LIBERIJA	SIERRA LEONE	GVINEJA
URADNO IME	Zvezna republika Nigerija	Ljudska republika Benin	Republika Togo	Republika Gana	Republika Slonokoščena obala	Republika Liberija	Republika Sierra Leone	Republika Gvineja
DRŽAVNA UREDITEV	Predsedniška zvezna republika	Demokratska republika	Republika	Ustavna predsedniška republika	Republika	Republika	Ustavna republika	Republika
GLAVNO MESTO	Abuja	Porto Novo	Lomé	Akra	Yamoussoukro	Monrovia	Freetown	Conakry
POVRŠINA	923.768 km ²	112.622 km ²	56.786 km ²	238.535 km ²	322.460 km ²	111.369 km ²	71.740 km ²	245.857 km ²
ŠTEVILO PREBIVALCEV	140 milijonov	8,5 milijona	6,3 milijona	23 milijonov	18,4 milijona	3,5 milijona	6,3 milijona	10,2 milijona
URADNI JEZIK	Angleščina	Francoščina	Francoščina	Angleščina	Francoščina	Angleščina	Angleščina	Francoščina
DATUM SAMOSTOJNOSTI	1.10.1960 (Velika Britanija)	1. 8. 1960 (Francija)	27. 4. 1960 (Francija)	6. 3. 1957 (Velika Britanija)	7. 8. 1960 (Francija)	26. 7. 1847	27. 4. 1961 (Francija)	2. 10. 1958 (Francija)
ZASTAVA								

Vir: cia, the world factbook, 2009

5. PREDSTAVITEV POSAMEZNIH IZBRANIH DRŽAV

5.1. NIGERIJA

Nigerija je po svojih značilnostih posebnost med gvinejskimi državami Zahodne Afrike. Je namreč daleč največja (923.768 km^2) in številčnejša obravnavana država, saj ima več kot 140 milijonov prebivalcev. Njena lega v skrajni notranjosti Gvinejskega zaliva in ob izlivu reke Niger ji daje strateške in politične prednosti in slabosti. Zaradi pester etnične strukture in izrazite litoralizacije (ki je značilnost vseh obravnavanih držav), so se v njej dolgo odvijali spopadi za oblast, tako politično kot tudi gospodarsko. Kompaktna oblika države in prenos prestolnice v notranjost je nekaj pripomoglo k geopolitični strateški varnosti, kljub vsemu pa se je veliko dejavnosti še vedno vezanih na obalni pas. S tem pa se še vedno ne morejo otresti izrazite centralizacije dejavnosti na enem območju.

SLIKA 17: Nigerija

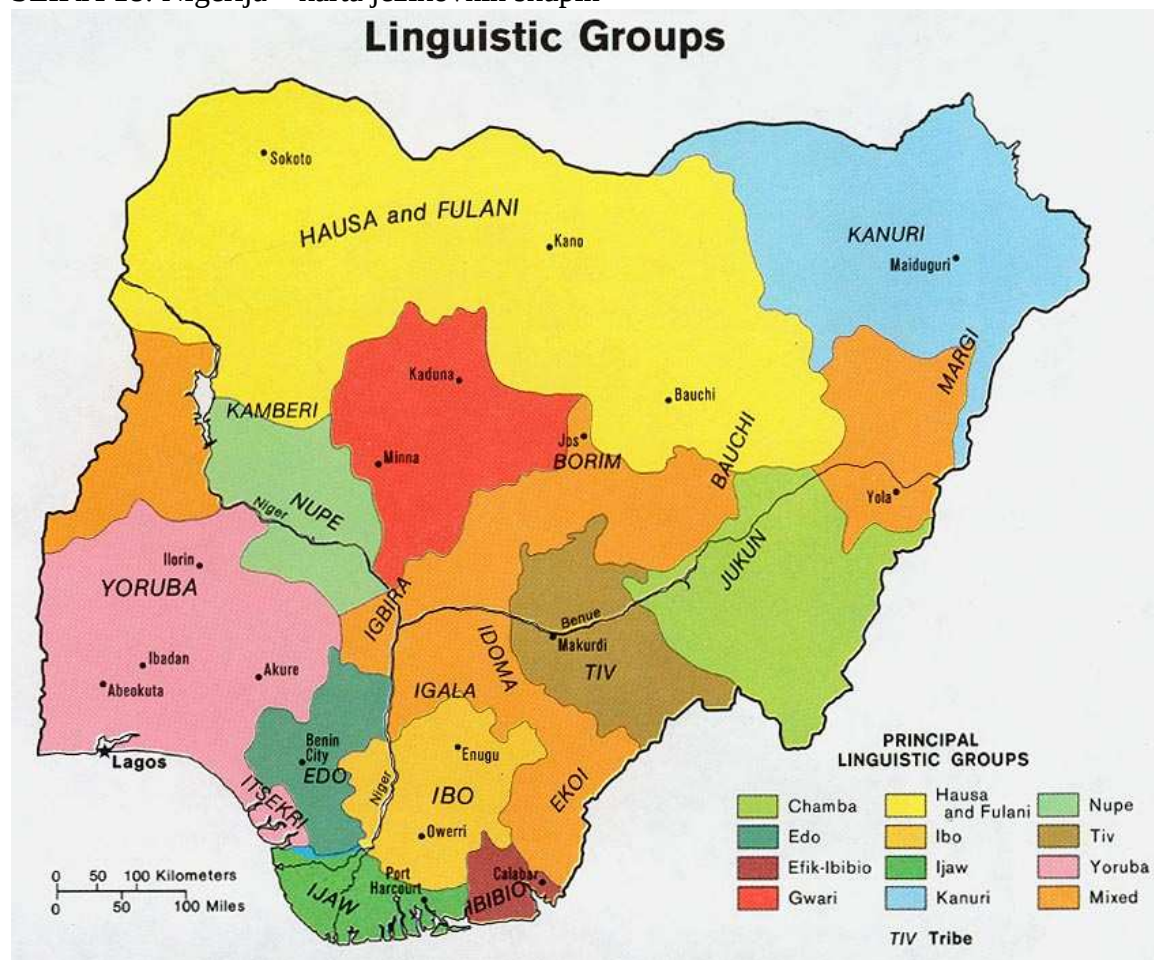

vir: Nigeria, 2000

V Nigeriji živi več ljudstev kot v kateri koli drugi afriški državi. Območje Nigerije je bilo že v času, ko se ga je polastila Velika Britanija, razmeroma gosto naseljeno. In še danes se ljudje

nenehno priseljujejo tako iz sosednjih obalnih držav kot iz revnih držav Sahela na severu (Natek, K., Natek, M., 1999, str. 461).

SLIKA 18: Nigerija – karta jezikovnih skupin

vir: Nigeria, 1979

Ta del sveta je bil zaradi tega dolgo zanimiv tudi za lovce na sužnje, ki so tod natovarjali ladje z žalostnim tovorom za pot proti Braziliji, v Karibe in ZDA; kot domnevajo, so tako spravili iz države več 10 milijonov ljudi. Ob takšnem številu prebivalstva in zaradi vse večje brezposelnosti in revščine, nenehnega naraščanja mestnega prebivalstva in uničevanja naravnega okolja vedno glasnejše zahteve po državni 'prebivalstveni politiki'. Babangidova vlada je leta 1989 podprla nadzorovanje rojstev z geslom 'en moški, štirje otroci', kar je glede na močno islamsko tradicijo v velikem delu dežele in na afriško poligamijo težko uresničljiva naloga (Krušič, 1995, str. 101).

Nigerijsko prebivalstvo, ki je neenakomerno razdeljeno po pokrajinah, v vsej deželi pa že močno meščansko, domnevno sestavlja okoli 250 ljudstev, etničnih skupin in plemen (Natek, K., Natek, M., 1999, str. 461).

Največja skupina so verjetno z okrog 40 % pretežno na severu živeči, docela islamizirani Hause in od svete vojne džihad v začetku 19. stoletja z njimi tesno povezani meščanski Fulbe. Ljudstvo Kanuri na severovzhodu, na mejah s Kamerunom, Nigrom in Čadom, je sicer že od 12. stoletja v glavnem islamsko, vendar ga ljudstvo Fulbe ni nikoli podjarmilo. Na jugu nekdanje 'Severne Nigerije', v tako imenovanem Middle Belt med islamskim severom in bolj

animističnim jugom, živi mnogo ljudstev z majhnim številom pripadnikov. Najpomembnejši sta ljudstvi Tiv in Nupe, ki sta v veliki meri pokristjanjeni (Natek, K., Natek, M., 1999, str. 461).

Na jugozahodu, kjer sta se razvili milijonski mesti Lagos in Ibadan, živijo Jorube, s 27 % prebivalstva najbrž drugo najštevilnejše ljudstvo v Nigeriji. Že pred prihodom Evropejcev so ustvarili dobro organizirana kraljestva z duhovnim središčem Ife in posvetnim središčem Oyo. Tretje najštevilčnejše ljudstvo je po ocenah ljudstvo Ibo z okoli 25 % vsega prebivalstva. Živijo večinoma vzhodno od reke Niger. V svoji zgodovini niso ustanavljali niti fevdalnih mestnih držav in niti kraljestev, temveč so bili bolj demokratično organizirani na vaški ravni. Poleg tega je v Nigeriji še precej več kot 200 ljudstev oziroma etničnih skupin, ki so se že v kolonialnih časih upirali prevladi vsakokratnega večinskega ljudstva v posamezni pokrajini (Krušič, 1995, str. 102).

O prazgodovinski kulturi, ki se je na ozemlju Nigerije začela razvijati že pred 3000 leti, vemo le malo. Toliko več pa je ostankov države Kanem, ki je nastala v 8. stoletju in kmalu prišla v stik z islamom. Ta je začel prodirati tudi v države Hausov, ki so se od 11. stoletja razvijale zahodneje in neodvisno od države Kanem – Bornu (Krušič, 1995, str. 98).

Kraljestvo Nupejev, ki je ležalo nasproti državi Jorubov na desnem bregu reke Niger, je nastalo okrog leta 1350. bogato trgovsko ljudstvo Nupe si je kar naprej podrejalo Jorube in Hausi. Islam so sprejeli v 18. stoletju (Krušič, 1995, str. 98)

V 15. stoletju so arabski popotniki opisovali cvetoče mestne države z njihovimi obzidji in živahnimi tržnicami na severu države, evropski popotniki pa bogastvo in izredno organiziranost jorubovskih kraljestev na jugu. Vendar je trgovina s sužnji, ki so jo vpeljali v 16. stoletju, močno razredčila prebivalce na območju Jorubov in netila nenehne hromeče vojne, kar je Veliki Britaniji zelo olajšalo osvojitve. Nasprotno pa je na severu v začetku 19. stoletja sveta vojna (džihad), ki jo je vodil Usman dan Fodio, še enkrat okrepila fevdalno vladavino v 13 nekdanjih državah Hausov (Natek, K., Natek, M., 1999, str. 461).

Britanske trgovske družbe, predvsem Royal Niger Company, so imele že prej, preden so leta 1884 na afriški konferenci dodelili Nigerijo Veliki Britaniji, dovolj časa, da so spravile pod svoj nadzor obširne južne dele dežele. Ker pa je Nigerija s svojim vlažno vročim podnebjem in obilico tropskih bolezni veljala za 'grob belega človeka', so za pridobivanje palmovega olja in kavčuka uporabljali domače posrednike, ki si niso nakopičili le velikega bogastva, temveč so kmalu začeli nasprotovati belim trgovcem, tako da je bila Velika Britanija leta 1900 prisiljena prevzeti najmočnejšo družbo (Krušič, 1995, str. 99).

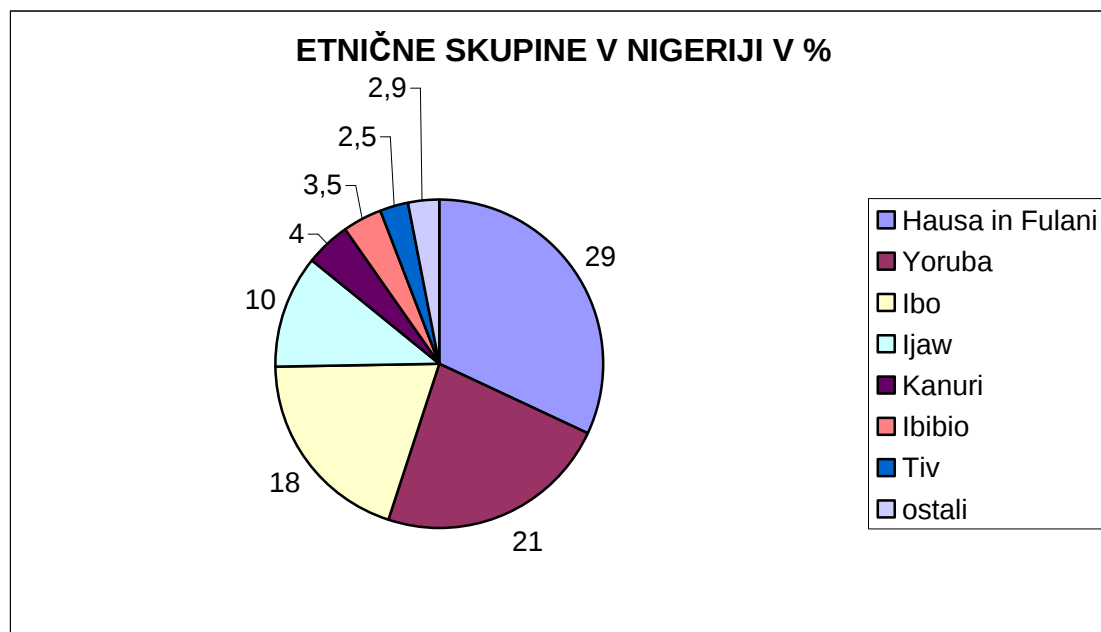
Po združitvi Protektorata severna Nigerija, Protektorata južna Nigerija, emiratom ljudstev Fulbe in Bornu ter kolonije Lagos leta 1914, je Anglija prevzela oblast nad celotnim ozemljem Nigerije (Natek, K., Natek, M., 1999, str. 461).

Za Nigerijo je danes velika težava raznorodna sestava prebivalstva iz ljudstev starih visokih kultur, vse pa zasenčuje nasprotje med severom in jugom, ki obvladuje politično življenje, odkar je leta 1960 država postala neodvisna. Parlamentarno demokratični sistem vladavine, v katerem imajo prevlado konservativci s severa, (NPC), ni zmožni opravičiti z etničnimi in verskimi spopadi, da bi se okrepila nacionalna zavest, in združiti Nigerije v zvezno državo. Za hiter konec Prve republike so poleg tega poskrbeli naraščajoča korupcija, hlepenje politikov in uradnikov po oblasti, potvarjanje volitev in politično nasilje- državni udar pod vodstvom

Umurakweja Ironsija, pripadnika ljudstva Ibo, je leta 1966 vpeljal 13 letno obdobje vojaških vlad. Vendar je še istega leta Yakubu Gowon z oficirji s severa izpeljal prevrat proti ukazani preobrazbi Nigerije v enotno centralistično državo. Ponovna uveljavitev federativnega sistema z 12 zveznimi državami pa je sprožila poskus odcepitve vzhodne pokrajine, znane pod imenom Biafra: na čelu tega poskusa je bil meščanski sloj Ibov pod vodstvom Odumegwuja Ojukwuja (Natek, K., Natek, M., 1999, str. 461).

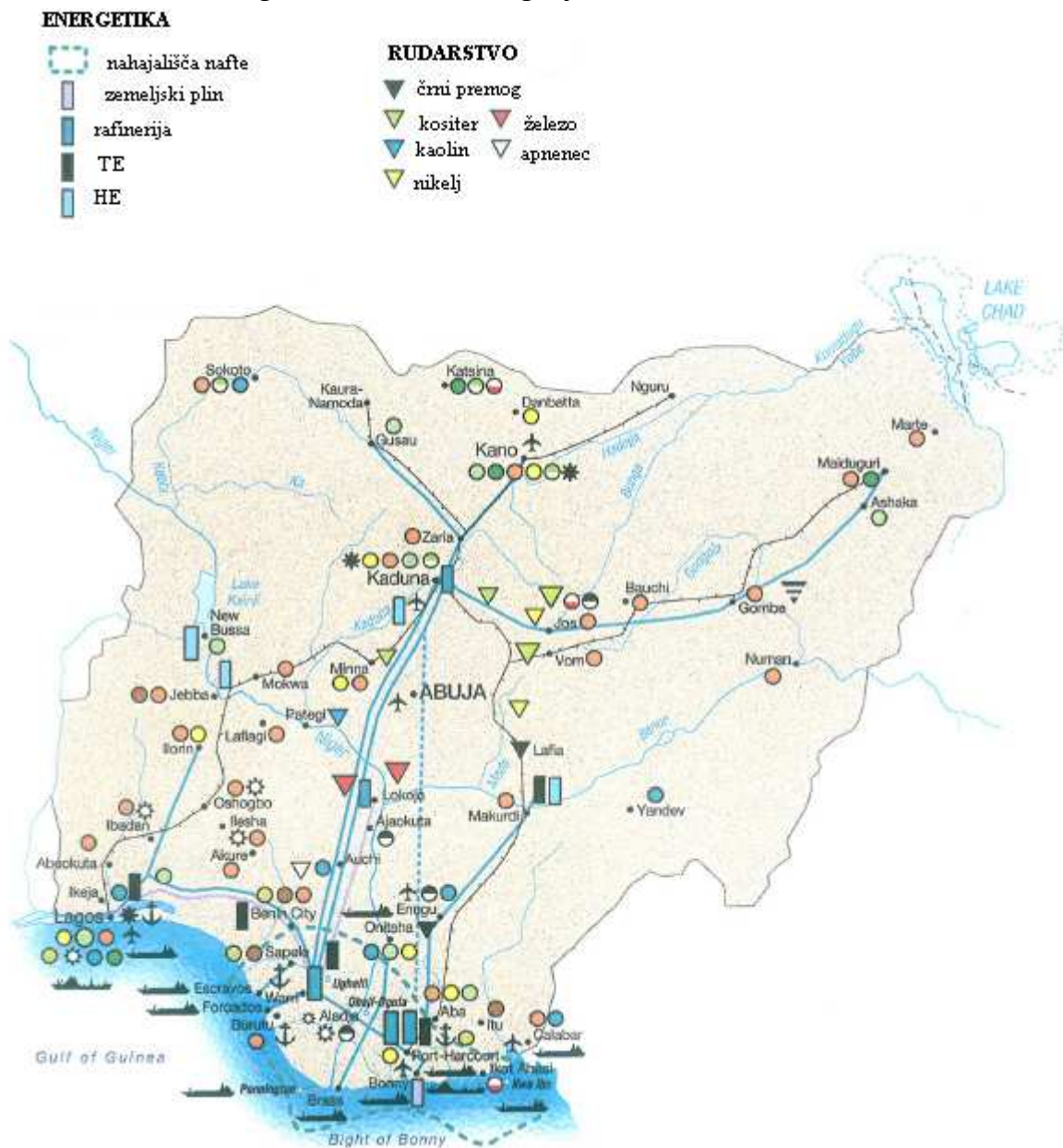
Sledilo je krvavih 27 mesecev vojna v Biafri, ki jo je posebno Cerkev poudarjala kot vojno med krščanstvom in islamom. Razen cerkvenih ustanov so vojno podprle samo Francija, Portugalska in tri afriške države, med tem ko sta se tako Velika Britanija kot tudi Sovjetska zveza zavzemali za enotnost Nigerije. Biafra je leta 1970 izgubila bratomorno vojno, ki je bila obenem vojna proti lakoti. Na veliko začudenje cerkve in svetovne javnosti pa se je vladi generala Gowona po vojni posrečilo zmanjšati poprej neznansko nezaupanje med obema stranema. Na politični razvoj Nigerije so odtlej veliko manj vplivala plemenska nasprotja in veliko bolj gospodarski razvoj, od leta 1972 tudi bogata črpališča nafte. Generala Gowona je med njegovim obiskom Ugande strmoglavil socialno reformistično navdihnjeni general Murtala Mohammed, ki pa so ga že čez nekaj tednov ubili med ponovnim poskusom prevrata. Olusegun Obasanjo, ki je na oblast prišel leta 1976, je nadaljeval Mohammedov reformni program, ki je predvideval tudi dovoljenje za delovanje političnih strank; leta 1979 je oblast predal izvoljenemu civilnemu predsedniku Shehuju Shagariju. Druga republika in poskus, da bi v Nigeriji vzpostavili demokracijo, sta propadla leta 1983, ko je vojska pod Mohammedom Buharijem strmoglavila Shagarija. Nenehne gospodarske in socialne težave so leta 1985 ponovno pripeljale do zamenjave oblasti (Krušič, 1995. str. 100).

SLIKA 19: Nigerija – etnične skupine

vir: Nigeria, 2008

SLIKA 20: Naravno bogastvo in raba tal v Nigeriji

Nigerija (Atlas of Africa, 2000, str.151)

Skupna komisija (Nigerija in Kamerun) za meje je leta 2002 poslal predlog bilateralne rešitve spora s pomočjo mednarodnega sodišča. Glavno jabolko spora je polotok Bakassi, ki ga je zasedla Nigerija. Ta se mora v dveh letih popolnoma umakniti z njega. Morska meja je določena na osnovi ekvidistance oziroma enake oddaljenosti od obeh sprtih strani (Nigerija, 2009).

Podobno odločitev je sprejela tudi v sporu s sosednjo Ekvatorialno Gvinejo glede otoka v izlivu reke Ntem (Nigeria, 2007).

Posebno opozorilo je Nigerija prejela pri izvrševanju odločitve sodišča pri mejnem sporu s sosednjim Nigrom na jezeru Čad. Z republiko Čad pa je v fazi ratificiranja sporazum o meji, prav tako na istoimenskem jezeru (Nigeria, 2007).

5. 2. BENIN

Benin je v primerjavi s svojo sosedo Nigerijo pravo nasprotje. Z le nekaj več kot 112.000 km² in 8,5 milijona prebivalci je skoraj desetkrat manjši od Nigerije in tudi bistveno redkeje poseljen. Tipična podolgovata oblika z ozkim obalnim pasom in nekoliko širšim severnim delom, je posledica kolonialnega delovanja in delitve ozemlja od leta 1960 samostojne republike. Za Benin je značilna tipična dvopolnost: razvitejši južni obalni predeli ter obširna in redko poseljena severna območja. Slabe cestne in železniške povezave severa z jugom pa te razlike še poglobljajo.

SLIKA 21: Benin

vir: Benin, 1999

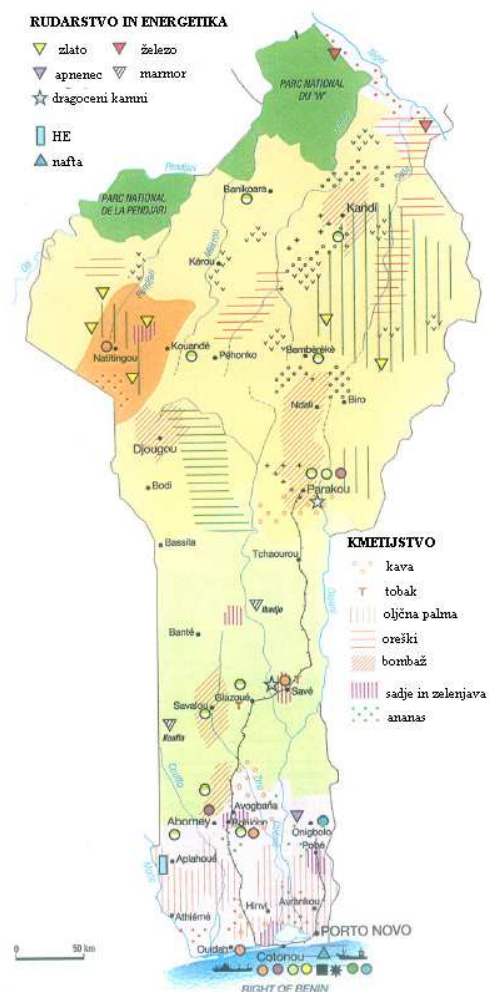
Benin je ozka država, ki se razteza od vlažno vroče obale Gvinejskega zaliva 700 km daleč proti severu do začetkov Sahela. Ob dolgi in nizki obali je pas lagun in močvirij, ki prehaja v okoli 100 km široko obalno ravnico. V notranjosti sega do Zgornjegvinejskega praga, kjer prevladujejo širni ravniki v paleozojskih peščenjaki, ki se v dveh izrazitih stopnjah dvigujejo nad obalno ravnico (Krušič, 1995, str. 13).

Na jugu države je ekvatorialno podnebje z dvema deževnima in dvema sušnima dobama, prosti severu pa preide v savansko podnebje. Severni del države pripada porečju Nigra, južni del pa odvodnjava reka Ouémé, ki se izliva v Gvinejski zaliv. Prevladujejo feralsoli, naravno rastje je tropski deževni gozd na jugu, v notranjosti visoko travna savana in na skrajnem severu nizkotravna savana, ki v zadnjih letih postaja vse bolj sušna. Na teh območjih živijo ljudstva in številna majhna plemena, ki se tradicionalno ukvarjajo z nomadsko živinorejo in pridelujejo proso, arašide in bombaž (Natek, K., Natek, M., 1999, str. 381).

Benin ima 1,88 milijonov njiv in nasadov, kar predstavlja 17 % površja in zaposluje 55 % delovne sile. Večji del kmetijskih površin na jugu je namenjenih pridelavi za lastne potrebe, medtem ko proti severu vedno bolj prevladujejo tržne rastline. Živinoreja je delno razvita v severnem delu, ob morju pa je pomemben vir zaslužka tudi ribolov. Poleg kmetijstva je pomembno tudi gozdarstvo, z gozdom je namreč poraščena skoraj tretjina površja (Natek, K., Natek, M., 1999, str. 381).

Od gospodarsko pomembnejših surovin se v Beninu nahajajo fosfati, zlato, kromova in železova ruda, nafta ter zemeljski plin (Natek, K., Natek, M., 1999, str. 381).

SLIKA 22: Naravno bogastvo in raba tal v Beninu

vir: Benin (Atlas of Africa, 2000, str. 75)

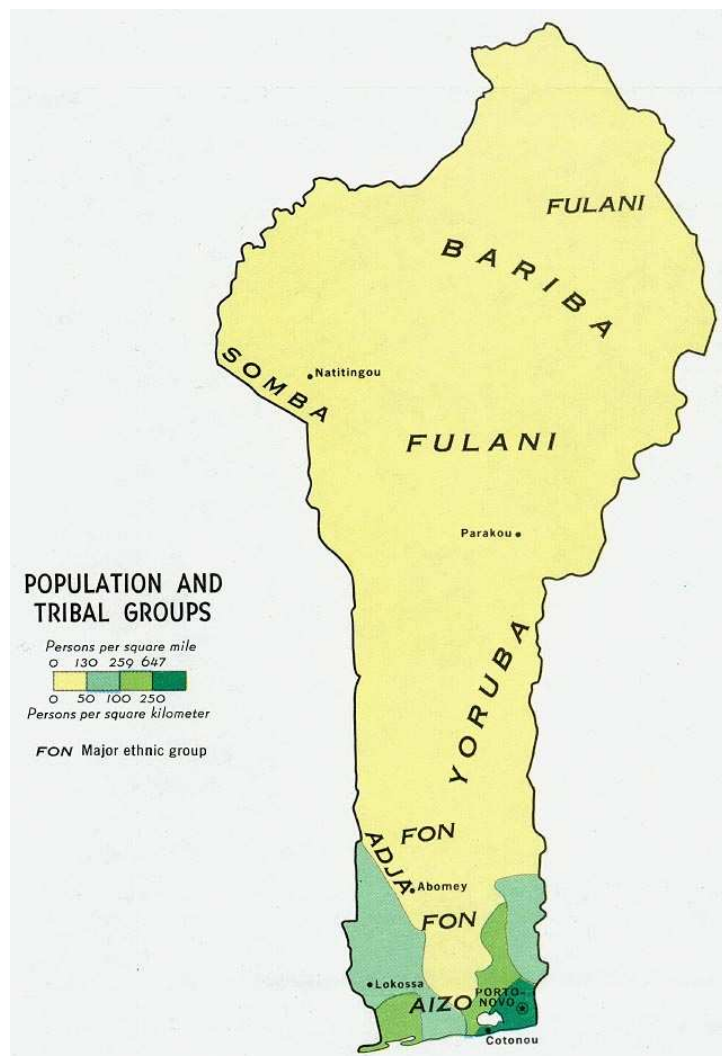
Zaradi tega, ker so na silo zasajali plantaže oljne palme, je v veliki meri nazadovalo tudi samooskrbno gospodarstvo, torej pridelava koruze, manioka, jama in sladkega krompirja. Nadaljnjo zaostritev gospodarske in finančne krize so spodbudili prastari drevesni sestoji, zastarele pridelovalne metode, naravne nesreče ter padanje cen na svetovnem trgu za izvozne dobrine, kot so kakav, kava, bombaž in arašidi. Zaradi političnih in ekonomskih kriz v sosednji državah, so se vračali domači izseljenci, kar je povzročilo povečanje socialne in politične napetosti. Konec 80. let je bankrotirano državo pred množično vstajo rešila denarna podpora Francije in Nigerije (Krušič, 1995. str. 14).

Od 12. stoletja naprej je bilo na ozemlju današnjega Benina več črnskih držav, vendar je šele v 17. stoletju nastala prava država z imenom Dahomey in glavnim mestom Abomey, ki je združevalo predvsem predstavnike ljudstva Fon. Njen glavni vir dohodkov je izviralo iz posredovanja v trgovini s sužnji. Leta 1671 so Francozi ob obali ustanovili prvo naselbino. Leta 1883 je Francija s kraljem v Porto-Novu, ki ga je ogrožal Dahomey, podpisala sporazum o zaščiti, nato pa z dvema vojnima pohodoma osvojila še notranjost Današnjega Benina., odstavila zadnjega dahomejskega kralja in leta 1894 ustanovila kolonijo Dahomey, ki so jo leta 1904 priključili Francoski Zahodni Afriki (Natek, K., Natek M., 1999, str. 382).

Leta 1957 je Benin dobil omejeno notranjepolitično avtonomijo, leto kasneje pa je postal avtonomna republika v okviru Francoske skupnosti. Popolno neodvisnost je Benin razglasil leta 1960 in takrat so volili tudi prvega predsednika države. Njegov mandat je trajal sicer le tri leta, saj so ga leta 1963 strmoglavili vojaški poveljnik in njegova vojska. Temu državnemu udaru so nato sledili naslednji, skupno jih je bilo še 5, vmes pa so bila kratka obdobja civilnih vlad (Krušič, 1995, str. 12).

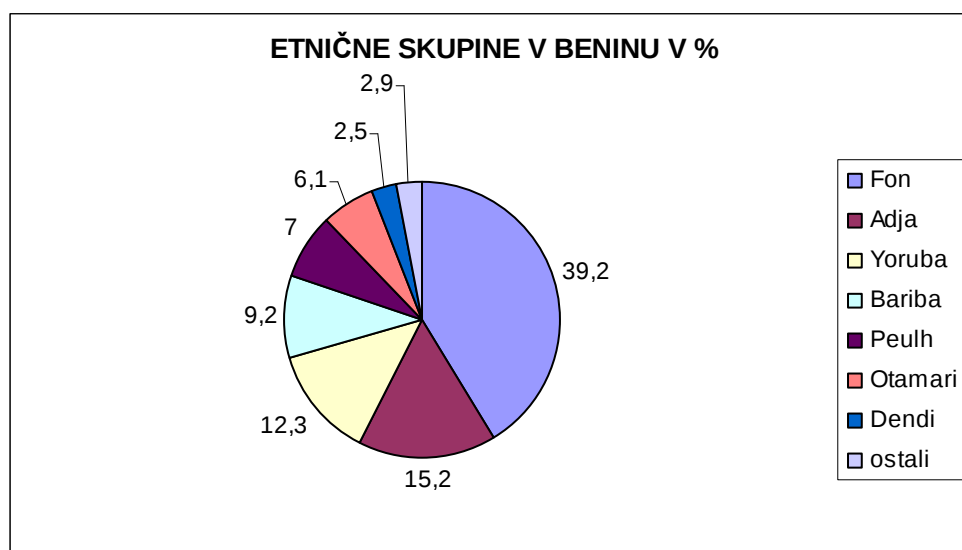
Leta 1975 je z vojaškim udarom oblast prevzel Mathieu Kerekou, jo je razglasil za socialistično ljudsko republiko in jo preimenoval po zgodovinskem, v Nigeriji ležečem kraljestvu, v Benin. Zaradi neuspeha državnih gospodarskih načrtov in ker je nujno potreboval pomoč, si je prizadeval za dobre odnose z zahodnimi industrijskimi državami. Tam zastavljene politične spremembe so leta 1989 prisilile tudi Kerekoua, da je popustil demokratičnim gibanjem v lastni državi in dovolil uvedbo večstrankarskega sistema. Na predsedniških volitvah leta 1991 ga je porazil Nicephore Soglo in tako je postal prvi državni poglavar na afriški celini, ki je izgubil položaj z demokratičnim postopkom. Na zadnjih predsedniških volitvah leta 2006 je zmagal predsedniški kandidat Yayi Boni, ki je v drugem krogu volitev z nekaj manj kot 75 % premagal nasprotnika Adreina Houngbedjija (Krušič, 1995, str. 13).

SLIKA 23: Benin – etnična karta

vir: Benin, 2000

SLIKA 24: Benin – etnične skupine

vir: Benin, 2008

Septembra 2007 je mednarodna organizacija Gospodarsko združenje zahodnoafriških držav (Economic Community of West African States – ECOWAS) ukrepala v sporu med Beninom in sosednjo Burkino Faso. Sporno ozemlje zajema dve vasi na obeh straneh meje, ki sta ostali nedoločeni ob markiranju meje leta 2005 (Benin, 2009).

Določevanje meje z Burkino Faso pa ni edini problem. Celotna meja med Beninom in Nigerijo je formalno nedoločena in temelji le na dogovoru med državama, ne pa na mednarodnem pravu (Benin, 2007).

Manjši spor ima Benin tudi s sosednjim Togom, gre pa za financiranje hidroelektrarne in jezu na reki Mona (Benin, 2007).

5. 3. TOGO

Togo je najmanjša izmed obravnavanih držav, saj je s 56.786 km², in 6,3 milijona prebivalci nekoliko manjši tudi od Sierre Leone. Tipična podolgovata oblika je podobno kot pri Beninu za sabo pustila kolonialna oblast. Togo je bil pred prihodom Francozev in Angležev po obsegu skoraj dvakrat večji, a so Angleži zahodni del priključili h Gani. Pestra etnična struktura in razvojne razlike med severom in jugom še danes občasno vodijo do nemirov, ob enem pa še vedno ni povsem določena meja s sosednjim Beninom.

SLIKA 25: Togo

vir: Togo, 2007

Republika Togo (to – vodovje, go – obala; s pomenom 'za morjem') na nekdanji Obali sužnjev je ob razglasitvi neodvisnosti leta 1960 povzela ime po lagunski vasi (danes Togoville) v bližini glavnega mesta Lomé (Krušič, 1995, str. 159).

Togo se razteza kot dolg, ozek koridor, širok od 50 do največ 120 km od obale Gvinejskega zaliva, polnega podvodnih grebenov, skoraj 600 km daleč na sever do roba Sahela. Uravnano obalo spremljajo peščene kose in deloma zapeščene lagune, ki ležijo za njimi, proti severu pa preidejo v rahlo valovito 'terre de barre', rodovitno, dobro namočeno in intenzivno obdelovano območje rdeče prsti. Tej ravnini s posamičnimi osamelci sledi strm vzpon v povprečno 700 metrov visoko pogorje Togo-Atakora. Največji del države poraščajo vlažne savane, kjer raste veliko oljnih palm. V zahodnem delu hribovja so ostanki tropskega deževnega gozda, ki spremlja tudi rečne doline (Krušič, 1995, str. 160).

SLIKA 27: Naravno bogastvo in raba tal v Togu

vir: Togo (Atlas of Africa, 2000, str. 173)

Območje, ki so ga že v 15. stoletju odkrili portugalski pomorščaki, je začelo šele v 19. stoletju vse bolj zanimati evropske trgovce. V evropski tekmi po polaščanju kolonij je zmagal nemški raziskovalec Afrike Gustav Nachtigal, ki je sklenil pogodbo s kraljem Mlapajem III, in le za nekaj ur prehitel britanskega tekmeča. Leta 1884 je Togo postal nemško varstveno območje in se razvil v tako imenovano nemško 'vzorčno kolonijo'. 8. avgusta 1914 so britanske in francoske vojaške sile vdrle na ozemlje Toga, Nemci so se predali 26. avgusta istega leta. Togo je bil leta 1916 razdeljen na britanske in francoske administrativne cone. Po koncu vojne je Togo uradno postal protektorat Lige narodov, oblast sta si razdelili Velika Britanija in Francija. Po drugi svetovni vojni je ozemlje Toga postalo predmet upravljanja Združenih narodov kot naslednika Lige narodov, vendar so formalni upravitelji ostali Francozi in Angleži. Angleži so med lokalnim prebivalstvom uživali večjo podporo, zato je zahodni del države kmalu postal del Britanske zlate obale. Decembra 1956 je zahodni del države postal del novonastale države Gane (Natek, K., Natek, M., 1999, str. 486).

Ustava je določevala da je leta 1955 francoski del Toga postal avtonomna republika Francoski Togo, ki je kljub vsemu ostala pod upravo ZN. Uradno osamosvojitve je Togo dobil 27. 4. 1960. Še pred tem pa se je prebivalstvo britanskega dela – razen v obeh delih živečega večinskega ljudstva Ewe – odločilo, da ostane v že osamosvojeni Gani. Odtlej si je ljudstvo Ewe nenehoma prizadevalo (tudi nasilno) za narodno združitev. Predsednika Sylvanusa Olympiy so leta 1963 umorili nekdanji kolonialni vojaki pod vodstvom Etienna Eyademe.

Njegov dolgoletni politični tekmelec Nicolas Grunitzky je vodil vlado, dokler leta 1967 ni s prevratom dokončno prevzel oblasti poprej v ozadju delujoči general Eyadema, ki je državo vodil do leta 2005. Po kratkem obdobju začasnega predsednika Bonfoha Abbassa, je na volitvah 4. 5. 2005 zmagal Faure Gnassingbé (Krušič, 1995, str. 160).

SLIKA 26: Delitev Toga leta 1916

vir: Togo, 2009

Etnična raznolikost – 40 ljudstev in plemen sega od večinskega ljudstva Ewe na jugu prek skupine Kabre do ljudstev Hausa in Fulbe na severu – in relativna nerazvitost pretežno islamskega sveta v primerjavi z bogatejšim jugom netita nenehne socialne napetosti. Že v obdobju, ko je bil Togo nemška kolonija, so začeli vzgajati za deželo najpomembnejši izvozni kulturi; kavo in kakav, po osamosvojitvi pa so ju razširili še s pridelavo bombaža. Sredi 70. let se je na svetovnem trgu hitro dvigala cena fosfatov, kar je za Togo, ki ima bogata nahajališča, pomenilo nenadejan vir dohodkov in možnost, da se začne s tujo pomočjo industrializirati. Po padcu cen vseh izvoznih dobrin v začetku 80. let pa je država obstala pred goro dolgov (Natek, K., Natek, M., 1999, str. 486).

Leta 2001 je Benin obtožil Togo, da je premaknil mejne kamne in s tem povečal svoje ozemlje, incident še vedno preiskuje dvostranska komisija za meje. Leta 2006 je bilo v Beninu se okoli 14.000 beguncev iz Toga, ki so se tja zatekli med vojno v Togu (Togo, 2009).

5. 4. GANA

Druga najštevilčnejša država v Gvinejski Afriki in s svojo površino slabih 240.000 km² je še vedno trikrat manjša kot Nigerija, a je na nek način postavila temelje osamosvajanja držav izpod kolonialnih sistemov. Izrazito kmetijsko usmerjen severni del države danes še vedno predstavlja slabo polovico BDP-ja, večji del preostanka pa prinašajo velika nahajališča zlata v Ašantskem višavju. Med etničnimi skupinami močno prevladuje ljudstvo Akan, saj je predstavnikov tega ljudstva skoraj trikrat več kot pripadnikov druge največje etnične skupine v državi, ljudstva Mole.

SLIKA 28: Gana

vir: Ghana, 2001

Gana je na nek način orala ledino afriškim gibanjem za neodvisnost, ker se je v njej izoblikoval širok sloj izobraženih domačinov. Temeljni kamen gospodarskega razvoja so postavili v 70. letih 19. stoletja, ko so z otokov v Gvinejskem zalivu prinesli v Gano prve sadike kakava. Njihova hitra prilagoditev na domače plantaže ni naredila iz dežele samo začasno največje svetovne izvoznice kakava, temveč je v skupaj z dohodki od pridobivanja zlata od let 1920 omogočila za Afriko nesluteno graditev cest, luk, bolnišnic in šol. Po ustanovitvi države so izredno ranljivo monokulturo kakavovca le deloma nadomestili z drugimi, in ko so se cene za Gano najpomembnejše izvozne dobrine na svetovnem trgu znižale, se je začelo gospodarsko nazadovanje potencialno bogate dežele. Sledilo je obdobje hitrega menjavanja vojaških in civilnih vlad, ki pa Gani niso prinesle nič dobrega. Sledil je državni udar Jerryja Rawlingsa leta 1981. Vendar se je morala revolucionarna vlada Začasnega nacionalnega obrambnega sveta (PNDC) spopasti s hudimi začetnimi težavami. Ganska naslonitev na države socialističnega tabora je spravila v negotovost zahodne posojilodajalce in mednarodne banke so ustavile finančno pomoč. Na nesrečo je deželi zagrozila še lahkota, ko je morala leta 1983 v enem samem tednu sprejeti več kot milijon rojakov, ki so jih pregnali iz Nigerije (Krušič, 1995, str. 25).

Gana se v skorajda pravokotni obliki in brez večjih višinskih razlik razprostira od obale ob Gvinejskem zalivu, ki se tod imenuje Obala zlata, do 700 kilometrov v notranjost dežele, v

savanska območja zahodnega Sudana. Pokrajinsko je mogoče razlikovati tri velike naravne enote: obalno nižavje, Ašantsko višavje in osrednje kotlino reke Volta v notranjosti. Na vzhodu obsega Gana majhen del gorskega Toga (Natek, K., Natek, M., 1999, str. 406).

Obala, dolga 535 kilometrov, je povečini ravna in peščena in jo samo v osrednjem delu predira gnajsovo graniten hrbet, tako da je tu nastala kamnita klifna obala. Samo na območju izliva Volte sicer z zalivi revno obalo močnejše razčlenjajo peščene kose in lagune (Natek, K., Natek, M., 1999, str. 406).

Za 20 do 100 kilometrov širokim obalnim nižavjem se svet vzpne v močno razrezanih slojnih stopnjah do 300-800 metrov visokega višavja Ašanti. Višavje se ob robu kotline Volte nadaljuje proti severu in severozahodu, relief postane bolj razgiban, verige griče pa prehajajo v sredgorje, visoko do 1000 m (Krušič, 1995, str. 26).

Osrednji prostor v notranjosti Gane je ravna, polkrožna kotlina reke Volte. To je visoka ravan na nadmorski višini od 150 do 300 metrov, kjer v podobi pokrajine prevladujejo široke ravni in valovit gričevnat svet. Čez vso kotlino teče okrog 1600 kilometrov dolga Volta s pritoki; reka se izliva v morje pri mestu Ada v dolgem lijakastem ustju (Krušič, 1995, str. 26).

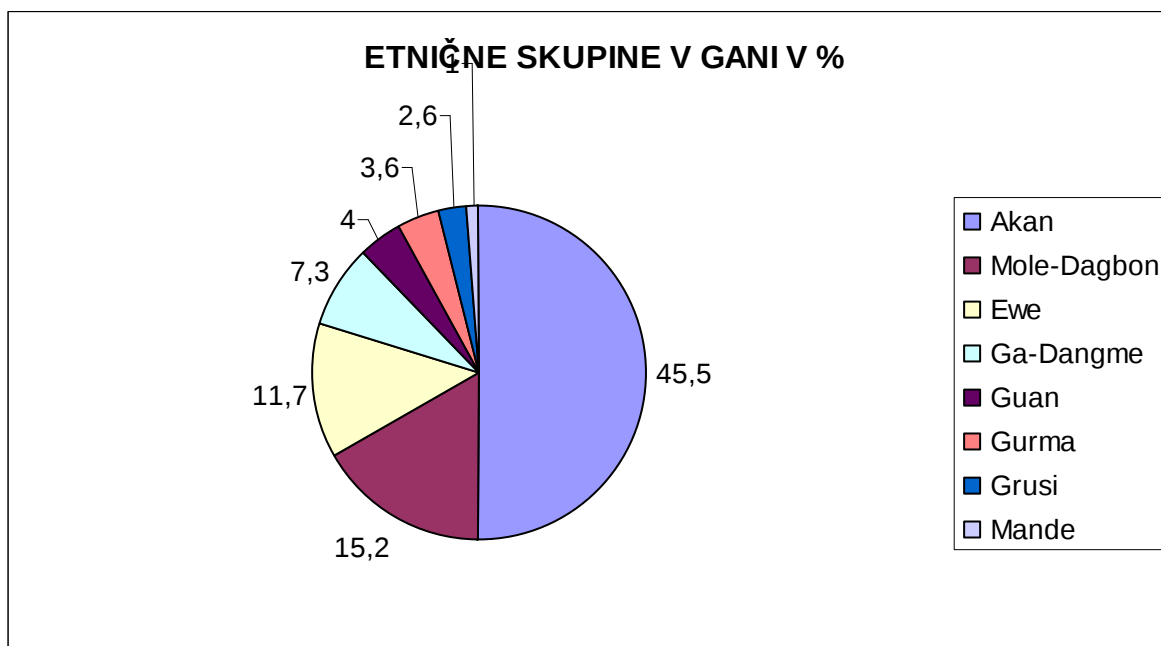
Kakor je narekoval program ozdravitve, ki ga je pripravil, so v Gani od leta 1983 v skladu z zahtevo po 'razgraditvi države' odpustili iz vladnih in upravnih služb na 10.000 uslužbencev, privatizirali ali pozaprli državna podjetja, odpravili subvencije in uvozne omejitve ter razvrednotili domačo valuto. Gani so zaradi teh ukrepov spregledali dolgove in ji odtlej dajejo velika posojila za obnovo medtem upustošene infrastrukture.

Leta 2001 se je v Gani oblast vseeno zamenjala, na predsedniški položaj je stopil John Kufuor, ki se je politično upokojil. Na zadnjih ganskih volitvah pa je zmagal John Atta Mills, ki je prisegel kot predstavnik socialno demokratske stranke NDC (National Democratic Congress (Krušič, 1995, str. 25).

Naravni razčlenjenosti ustrezno je gansko prebivalstvo razporejeno neenakomerno in zaradi notranjega preseljevanja se njegovo število močno veča od severa proti jugu. V savanah na severu živijo predvsem ljudstva Mole-Dagbane. Akanska ljudstva, ki naseljujejo srednji del države in so s 45 % ljudi največja prebivalstvena skupina, so domnevno od 12. stoletja vdiral v Gano s severa. Ašanti so vodilno ljudstvo v gospodarstvu. Obvladujejo pridelovanje kakava in pridobivanje zlata, iz njihovih vrst pa je tudi najpomembnejša skupina v tujini izšolanih strokovnjakov (Natek, K., Natek, M., 1999, str. 406).

Znotraj ljudstev Fanti, ki prebivajo ob obali in tudi sodijo v ašantsko jezikovno skupino, Ewe, ki živijo na mejnem območju s Togom ter Ga-Adangbe na obeh straneh reke Volte na jugu in jugovzhodu Gane, so se zaradi večstoletnih stikov z Evropejci in mestnega življenja porazgubile številne plemenske povezave. Danes živi okrog 30 % ganskega prebivalstva na območju dvojnega mesta Accra-Tema. Accra je sedež vlade in uprave, Tema pa najpomembnejše pristaniško in industrijsko mesto (Krušič, 1995, str. 26).

SLIKA 29: Gana – etnična skupine

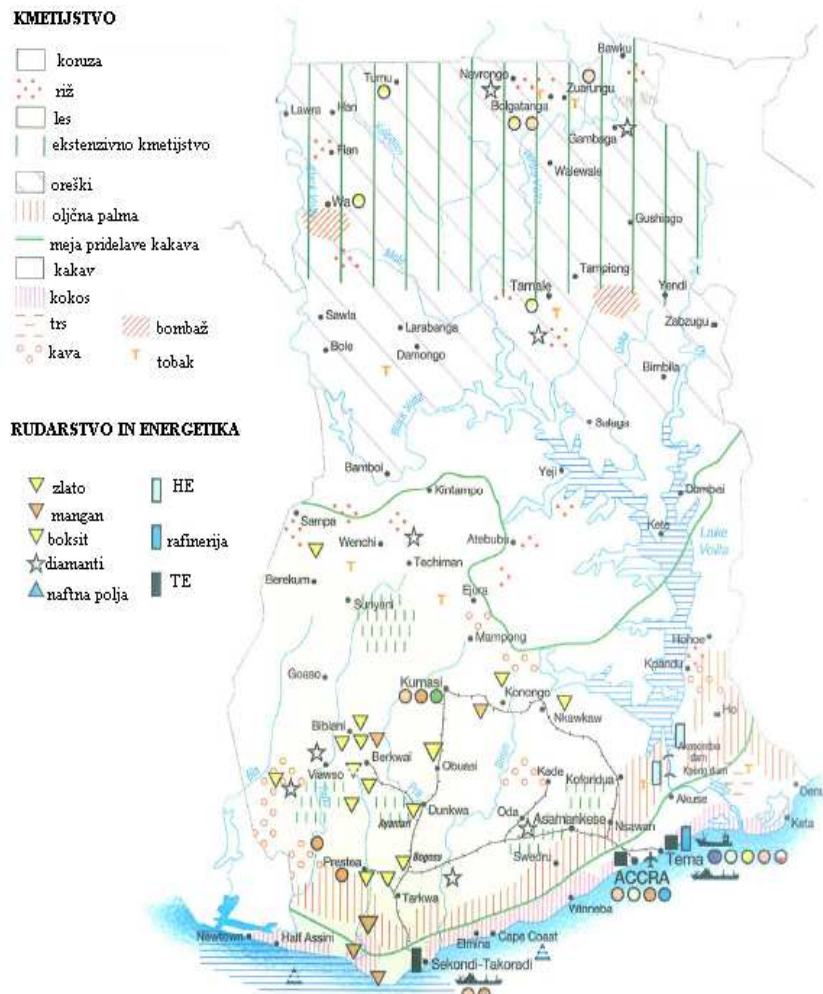

vir: Ghana, 2008

Ganske državne meje izvirajo iz kolonialnega obdobja in marsikje potekajo skozi območja, na katerih živijo tako v Gani kot v sosednjih državah naseljene etnično kulturne skupine. Vladne službe zadnja leta ne dajejo več natančnih podatkov o etnični sestavi, da bi tako obvladali razlike med plemeni in prebudili 'nacionalno zavest'. Toda več kot 70 jezikov in narečij priča o približnem številu plemenskih zvez (Krušič, 1995, str. 26).

Danes se s kmetijstvom še vedno ukvarja dobra polovica prebivalstva in predstavlja 44 % BDP. Največje površine so namenjene kakavu, za izvoz pa pridelujejo še kavo, palmovo olje, koper in poper. Velik pomen ima tudi ribolov, ki je razvit v obalnem pasu in v Voltskem jezeru. Najpomembnejše naravno bogastvo pa je zlato na Ašantskem višavju, ki prinaša 44 % izvoza). Poleg zlata je pomemben izvozni produkt diamanti (9. po proizvodnji na svetu), boksit in mangan (Natek, K., Natek, M., 1999, str. 407).

SLIKA 30: Naravno bogastvo in raba tal v Gani

vir: Gana (Atlas of Africa, 2000, str. 118)

Gana sprejema zakone o vračanju beguncev v Slonokoščeno obalo, ki so zapustili svoje nasade kakavovca med vojno v tej državi (Ghana, 2009).

5. 5. SLONOKOŠČENA OBALA

Po površini druga največja država izbranega dela Zahodne Afrike se še danes sooča z notranjepolitično krizo, ki jo pred izbruhom v državljansko vojno ščitijo vojaki francoske vojske. V svetovnem merilu je Slonokoščena obala pomembna predvsem po dveh izvoznih surovinah: kavi in kakavu. Skoraj kvadratna oblika ji v geopolitičnem smislu daje neko dodatno moč v primerjavi s podolgovatimi okoliškimi državami, vendar je tudi tu prisotna litoralizacija in gospodarska moč obalnega pasu, notranjost pa razen ob nahajališčih rudnin močno zaostaja v razvoju.

SLIKA 32: Slonokoščena obala

vir: Cote d'Ivoire, 2001

Država Côte d'Ivoire, slovensko Slonokoščena obala, ki je približno kvadratne oblike, leži v zahodni Afriki, nad istoimenskim tihoceanskim obrežnim pasom. Zahodni kos obale členijo v ocean štrleči kamniti polotoki in peščeni zalivi, proti vzhodu pa zlagoma prehaja v ravno, skoraj premočrtno potekajočo obalo s številnimi peščenimi kosami in močvirji mangrov. Deževni gozd, ki je nekoč prevladoval tod, so žrtvovali za velike plantažne nasade (Natek, K., Natek, M., 1999, str. 472).

Od obalnega nižavja prehaja vlažna tropska pokrajina stopnjevito v visoke planote, ki ležijo v notranjosti do 500 metrov visoko nad morjem; po njih tečejo velike reke skorajda vzporedno v smeri sever-jug do Gvinejskega zaliva, na poti pa jih prekinjajo številne brzice in slapovi. Slonokoščena obala obsega na severozahodu del Gvinejskega višavja in sega ponekod v zahodnem gorovju Nimba ob liberijski meji skoraj 1800 metrov visoko. Vlažna savana prehaja na meji z Malijem in Burkino Faso v suho savano. Še hujše posledice na pridelavo prosa, sirka, sladkega krompirja in riža za samooskrbo kot v južnih gozdnatih območjih sta tod imela v zadnjih treh desetletjih požigalniško poljedelstvo in pretirana paša (Krušič, 1995, str. 121).

Slonokoščena obala se je razvila v največjo svetovno izvoznico kakava (36 % svetovne proizvodnje) in kave (11. proizvajalka na svetu), vendar mora danes uvažati velik del potrebnih osnovnih prehrabnih dobrin, kot sta pšenica in koruza, saj monokulture vedno bolj izriva tržno usmerjeno kmetijstvo (Krušič, 1995, str. 122).

22 % površine države pokrivajo gozdovi, zato je tudi les pomemben izvozni artikel. Izmed naravnih virov Slonokoščena obala črpa predvsem diamante, zlato in nikelj, v obalnem pasu pa je tudi nekaj nafte in zemeljskega plina. Da bi se zmanjšala odvisnost od glavnega izvoznega blaga, država podpira in pospešuje predvsem pridelovanje bombaža ter pridobivanje kavčuka in palmovega olja. Izvoz tropskega žlahtnega lesa se bo v prihodnje še zmanjševal, ker se zaloga počasi izčrpavajo. Slonokoščena obala ima tudi nekaj surovin, ki jih ne izkoriščajo. Tako so v začetku leta 1980 z udeležbo ameriških in francoskih družb zastavili črpanje nafte v bližini obale, vendar ga zaradi velikih začetnih stroškov niso razširili (Natek, K., Natek, M., 1999, str. 473).

SLIKA 32: Naravno bogastvo in raba tal v Slonokoščeni obali

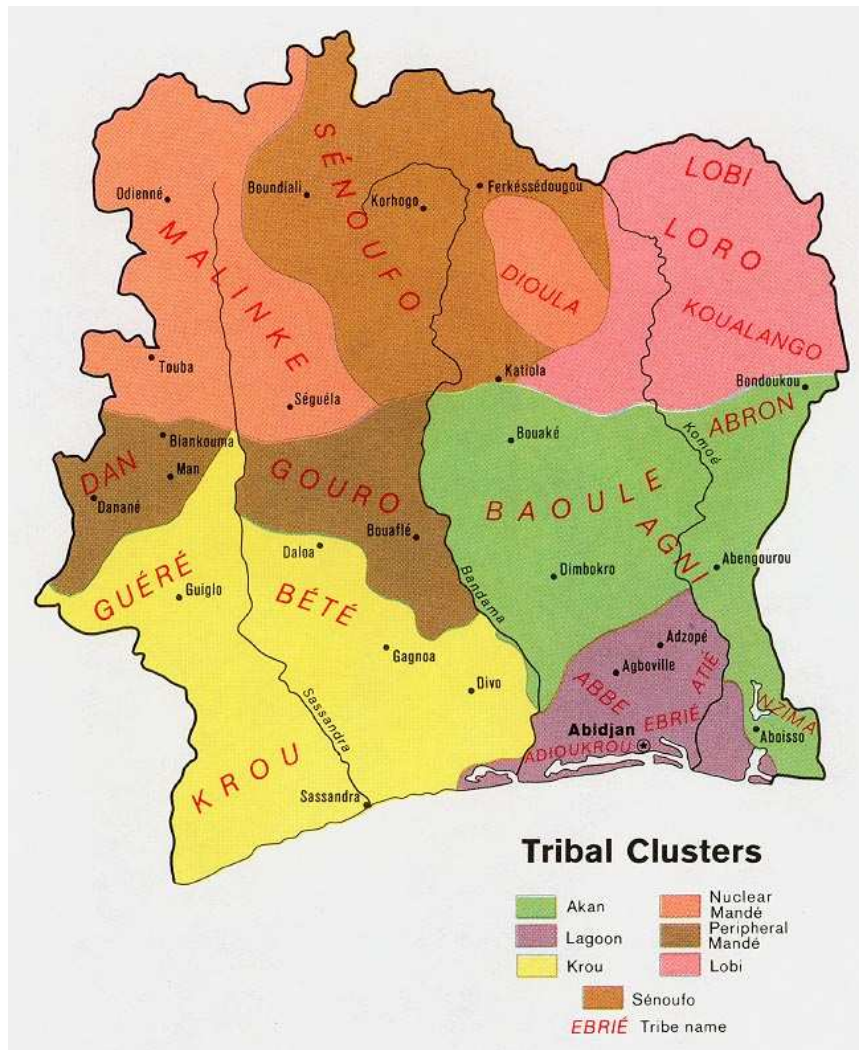
Slonokoščena obala (Atlas of Africa, 2000, str. 101)

Francoski pomorščaki in misijonarji so se na obrežju današnje Côte d'Ivoire naselili že v prvi polovici 17. stoletja. Francozi so deželo v drugi polovici 19. stoletja razglasili za svojo kolonijo in tedaj se je začel razvoj na svetovni trg usmerjenega tropskega kmetijstva. Dotlej sta deželo sestavljala dva politično različna dela. Ljudstvo Baule, ki se je priselilo iz sosednje Gane, je v 18. stoletju ustanavljalo manjše državne tvorbe, država ljudstva Fulbe, ki jo je ustanovil Samori Touré, pa je nadzorovala tudi dele današnje Slonokoščene obale. Leta 1893

je to obalno območje postalo del francoskega kolonialnega imperija, vendar je trajalo še več desetletij, preden so odpor dokončno zlomili. Leta 1951 so Houphout-Boignyja izvolili za predsednika teritorialne skupščine. Odtlej je vodil politiko v deželi. Leta 1958 je avtonomna republika sklenila, da bo ostala v Francoski skupnosti. Nekoliko pozneje se je Houphout – Bougny uprl načrtu federacije frankofonskih zahodnoafriških držav in je gospodarsko razmeroma dobro razvito državo popeljal v državno neodvisnost ob nadaljnji močni politični, gospodarski in vojaški povezanosti s Francijo in preostalim Zahodom. Posebno tesne zveze je stkal tudi z Izraelom, ZDA in JAR (kar je pomenilo izzivanje preostale Afrike zaradi apartheida). Dolgo se je upiral demokratičnemu odpiranju in temu, da bi dovolil opozicijske stranke in odpravil diktatorsko enotno stransko PDCI. Stavke in protestne akcije, ki so se vleklye cele mesece, pa so Houphout – Boignyja leta 1990 prisilile, da je vpeljal politične reforme in večstrankarski sistem. Z imenovanjem ministrskega predsednika, vladne službe, ki so jo na novo vpeljali s spremembo ustave leta 1990, pa si je vseeno poskušal zagotoviti vpliv na svoje nasledništvo. Leta 1993 je oblast prevzel predsednikov strankarski kolega Aime Henri Konan Bedie, v začetku leta 2000 pa je prišlo do politične krize, ki so jo končale predsedniške volitve, na katerih je zmagal Laurent Gbagbo, ki še danes vodi državo. Ta je na volitvah zmagal s skoraj 60 % vseh glasov, njegov najbližji tekmeč, Robert Guei (ki je bil predsednik med politično krizo) pa nekaj manj kot 33 % (Krušič, 1995, str. 121).

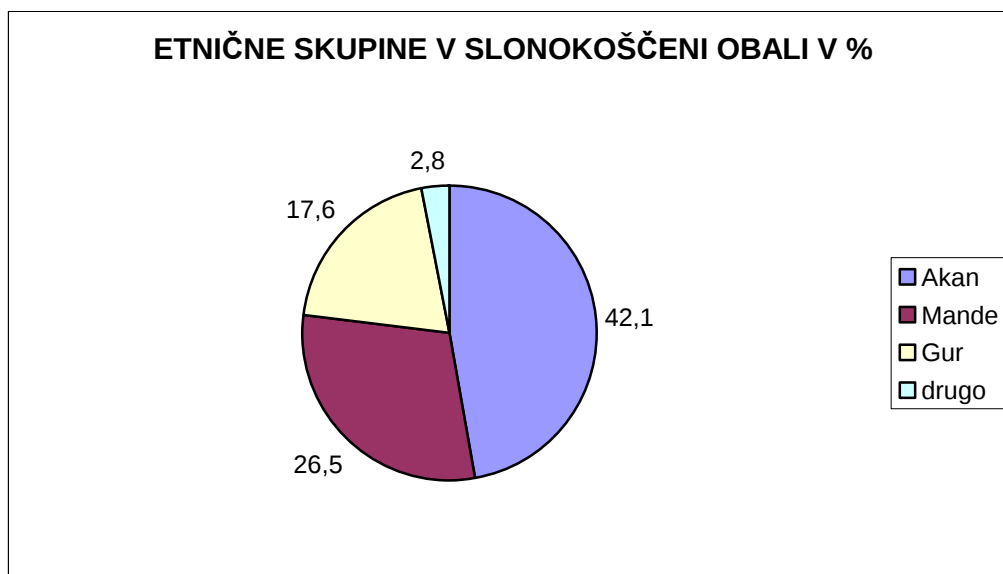
Število prebivalcev se še vedno hitro povečuje, naravni prirastek je še vedno več kot 20 promilov. Velik del prebivalstva, ki ga sestavlja približno 60 etničnih skupin, živi danes v okrog 60 kilometrov širokem in povprečno 200 metrov visokem obalnem pasu. Tukaj je tudi nekdanja prestolnica Abidjan; v mestu s širšo okolico živi domnevno okoli 3 milijone ljudi. Ljudstvo Baule, ki je znano po svojih izrednih rokodelskih spretnostih – iz njegovega poveljarskega sloja izvira tudi bivši predsednik Houphout – Boigny – šteje okrog 23 % vsega prebivalstva. Na zahodu dežele živi ljudstvo Bete, katerega delež v prebivalstvu je okoli 18 %, in ljudstvo Senufo, na severu ljudstvi Malinke in Fulbe, na vzhodu Agni, ob obali pa ljudstvo Kru. V državi še vedno živi okoli 100.000 Libanoncev in 60.000 Evropejcev, poleg njih pa še 210.000 beguncev iz Liberije (Natek, K., Natek, M., 1999, str. 472).

SLIKA 33: Slonokoščena obala – etnična karta

vir: Cote d'Ivoire, 1972

SLIKA 34: Etnične skupine v Slonokoščeni obali

Kljub prisotnosti več kot 9000 vojakov Združenih narodov (UNOCI) od leta 2004, se etnični konflikti nadaljujejo. Spopadi med severom in jugom so pregnali na tisoče ljudi v begunstvo, predvsem v sosednjo Slonokoščeno obalo. Leta 2007 so sicer uporniki podpisali premirje z vlado, a so se nekateri uporniki pomešali med begunce v sosednje države, kar pomeni trajno grožnjo za mir v regiji (Cote d'Ivoire, 2009).

5. 6. LIBERIJA

Ta afriški fenomen z več kot 150 letno samostojnostjo je posebnost v vseh pogledih: etnična pestrost, naravne razmere, gospodarska odprtost... S svojo obalno lego in v primerjavi z dosedaj predstavljenimi državami majhnim zaledjem, ima drugačno geopolitično vlogo v regiji. Pri tem je potrebno dodatno izpostaviti tudi manjše medregionalne razlike, saj so cestne in železniške povezave relativno dobre.

Liberija je najstarejša afriška republika in poleg Etiopije edina država na afriški celini, ki ima za seboj nepretrgano neodvisnost. Ustanovila jo je ameriška organizacija Ameriška kolonizacijska družba (American Colonization Society), ki je vztrajala pri tem, da so osvobojene ameriške sužnje začeli naseljevati na delu ozemlja Sierre Leone, pridobljenega od Velike Britanije. Ustanovili so tudi mesto Monrovia, imenovano po ameriškem predsedniku Monroeju, ter leta 1847 razglasili Republiko Liberijo. Toda v 'Deželi svobode' je bila svobodna samo manjšina, kajti z ustavo, po vzoru ameriške, prav takšnimi ustanovami in ameriško valuto, se je okoristila samo majhna skupina 'ameriških Liberijcev'. Na domače Afričane so gledali kot na divjake, ki jim je treba misijonirati in jih civilizirati, in celo volilno pravico so jim odtegovali do 40. let 20. stoletja (Krušič, 1995, str. 73).

SLIKA 35: Liberija – politična karta

vir: Liberia, 2001

Liberijo sestavljajo trije z obalo vzporedni pasovi (Natek, K., Natek, M., 1999, str. 431):

- nizek in močvirnat obalni pas (obala je dolga 560 km)
- osrednja planota, kjer potekajo skozi tropski deževni gozd neštete rečne doline (200-400 m n.m.v.)
- hribovita notranjost Zgornjegvinejskega praga z goro Nimba (1752 m)

Z višjega osrednjega dela države proti morju teče 6 rek, ki odvodnjavajo površje, na katerega pade od 2000 – 5000 mm padavin. Toliko jih namreč pade v ekvatorialnem podnebju, ki je značilno za celotno državo. Naravno rastje je tako tropski deževni gozd, ki pa ga je večinoma nadomestilo sekundarno rastje (Natek, K., Natek, M., 1999, str. 431).

Večina Liberijcev živi v obalnem pasu. Najštevilčnejše skupine plemen, kakšni sta Mandingo in Kapelle, govorijo jezik Mande. Sem sodijo tudi Vaii, ki so kot eno redkih afriških plemen v 19. stoletju razvili svojo pisavo. Drugo najpomembnejšo skupino sestavlja skupina Kwa, v

katero spadajo poleg ljudstva Bassa tudi ribiški Kruji, ki živijo na vsej zahodnoafriški obali. V tretjo skupino spadata ljudstvi Gola in Kissi, ki se ukvarjata predvsem s poljedelstvom (Krušič, 1995, str. 74).

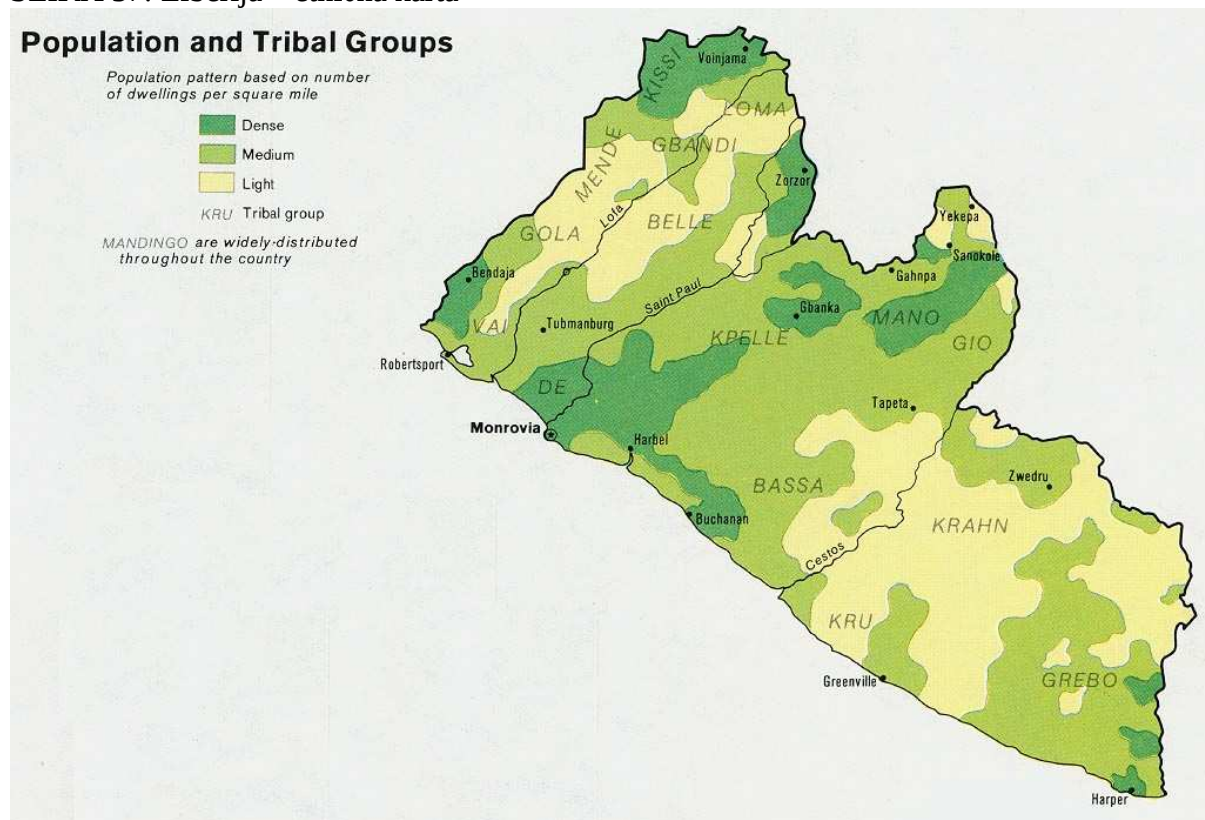
SLIKA 36: Naravno bogastvo in raba tal v Liberiji

Liberija (Atlas of Africa, 2000, str. 125)

Predsednik William Tubman (1895 – 1971) je po drugi svetovni vojni vpeljal politiko odprtih vrat, kaj je v deželo pritegnilo velike naložbe; z njihovo pomočjo se je Liberija med drugim razvila v državo z največ registriranim trgovskim ladjevjem na svetu. Od dobičkov, ki so ostali v deželi, pa je imela koristi samo maloštevilna vladajoča elita, tako da so se socialne napetosti poglobljale. Te so leta 1980 naposled povzročile vojaški prevrat, oblast je prevzel Samuel Doe in končal vladavino elitne manjšine. Vendar sprememba na oblasti največjemu delu prebivalstva ni prinesla izboljšanja življenjskih razmer in tudi ne normalizacije političnega življenja. Po kratkotrajnih stikih z nekaterimi socialističnimi državami je Doe okrepil stare odnose z ZDA. Samo tako je lahko preživel po letu 1980 ponavljajoče se izbruhe vstaj in poskuse vojaških udarov. Leta 1990 je začelo uporniško gibanje pod vodstvom Charlesa Taylorja gverilsko vojno proti Doejevi vladavini. Avgusta 1990 so uporniki zavzeli glavno mesto in predsednika Doeja umorili. Zatem se je med uporniki razvnel boj za oblast. Sporazum o ustavitvi sovražnosti so podpisali šele leta 1991, toda politični položaj je ostal negotov. Vseeno je kot novi predsednik leta 1997 prisegel Charles Taylor, ki je državo vodil do leta 2003, ko je kot predsednik Liberije prisegel Moses Blah, ki pa je na tem mestu zdržal le 3 leta. Zamenjala ga je prva ženska predsednica Liberije, Ellen Johnson-Sirleaf, ki politiko in gospodarstvo pelje v nekoliko mirnejše vode (Natek, K., Natek, M., 1999, str. 431).

SLIKA 37: Liberija – etnična karta

vir: Liberia, 1973

Ne glede na redko poseljenost dežele se kmečko prebivalstvo, ki se večinoma ukvarja s samo oskrbnim kmetijstvom in gospodarstvom, sooča z vse hujšim pomanjkanjem obdelovalnih površin. Rudniki in velike plantaže, ki so skoraj brez izjeme v lasti tujcev, so v 90. letih zasedle pomemben del zemljišč. Posledica državnega bankrota je bila, da je država leta 1926 podelila koncernu Firestone Company 99-letno koncesijo za največjo plantažo kavčukovca na svetu. Toda zaradi izrabljanja velikih nahajališč železove rude na Bomi Hills in gori Nimba so postale plantaže kavčukovca občasno povsem nepomembne (Krušič, 1995, str. 74).

Nemiri v državi se kljub prisotnosti več kot 18.000 pripadnikov mirovnih sil UNMIL-a nadaljujejo. Liberijski begunci ostajajo v sosednjih Gvineji, Slonokoščeni obali, Sierri Leone in Gani. Zanimivo, Liberija je sprejela veliko število beguncev med državljansko vojno v Slonokoščeni obali (Liberia, 2009).

Dodatne nemire povzroča tudi slabo gospodarsko stanje v državi, glavni izvozni artikel pa so diamanti, ki pa mejo večinoma prečkajo nelegalno (Liberia, 2007).

5. 7. SIERRA LEONE

Sierra Leone je dobila ime po Levjem pogorju, ki se ga vidi že z morja. Druga najmanjša država gvinejskega dela Afrike je že zgodaj začela hoditi po poti neodvisnosti. Okolico prestolnice Freetown so kmalu naselili osvobojeni ameriški sužnji, vendar je država kasneje vseeno postala del britanskega imperija. Kljub zavidljivim naravnim bogastvom je država na robu gospodarskega zloma, saj sta jo korupcija in negospodarno ravnanje pripeljali do politične krize, ki se bistveno odraža v gospodarskem nazadovanju.

Sierra Leone ne leži ob Gvinejskem zalivu, ampak ob Atlantskem oceanu. Na jugu države je ravna, nizka obala s peščenimi sipinami in lagunami, severni del obale pa je zelo razčlenjen, z naravnimi pristanišči v številnih zalivih. V srednjem delu obale se strmo dviga 970 m visoko gorovje (Levje pogorje) iz erozijsko odpornejše kamnine gaber. Ob obali je 40 km široka obalna ravnica, nad njo se dvigajo 50 – 100 km široki ravniki s posameznimi osamelci, ki sestavljajo Zgornjegovinejski prag. Podnebje prehodno med ekvatorialnim in savanskim, največ padavin pade v Levjem pogorju (prek 5000 mm). Država je dobro namočena in ima zato dobro razvito rečno mrežo, vse reke brez izjeme pripadajo atlantskemu povodju. Kljub obilnim padavinam pa zaradi dolge sušne dobe na severu raste travnata savana, na jugu pa je naravno raste tropski deževni gozd, ki pa ga le redko najdemo zaradi izsekavanja za obdelovalne površine (Natek, K., Natek, M., 1999, str. 470).

SLIKA 38: Sierra Leone

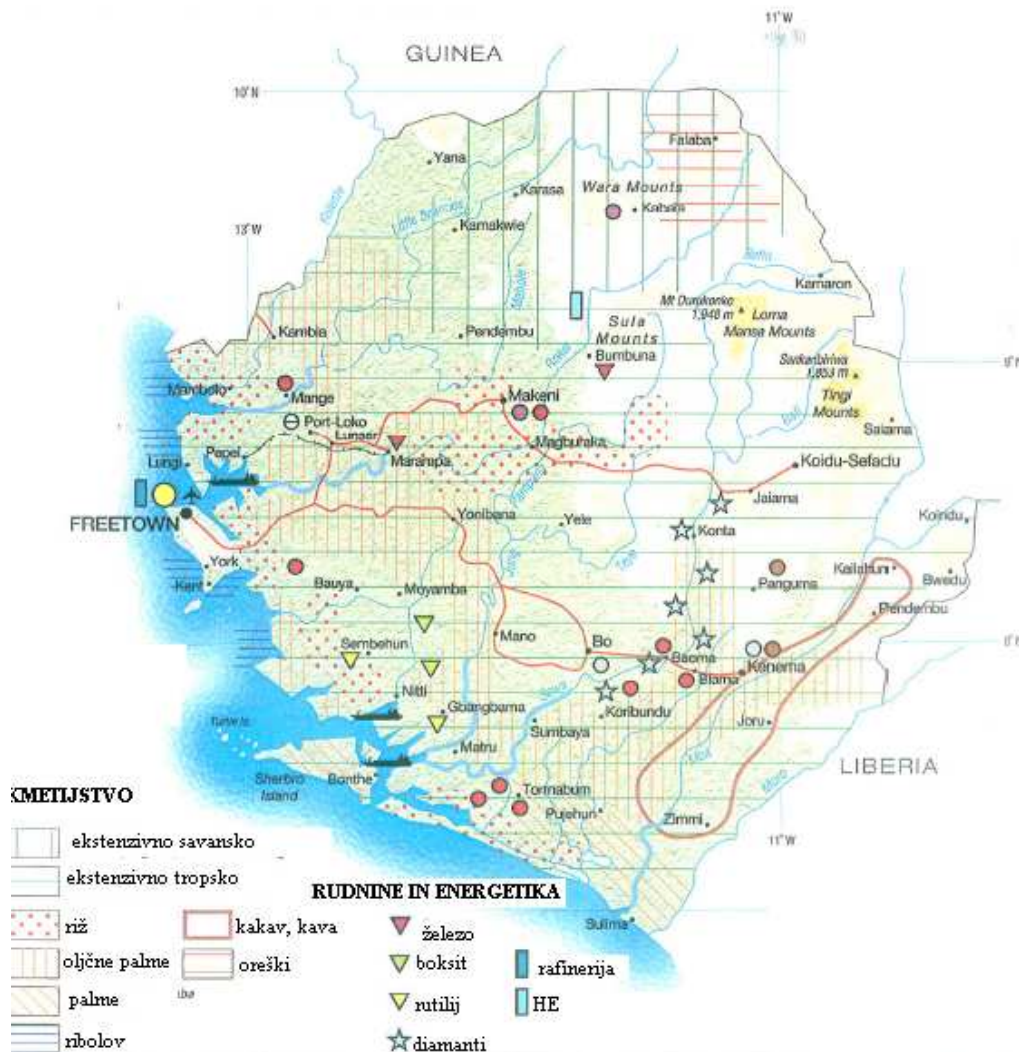
vir: Sierra Leone, 2008

Ko so prvi britanski trgovci sredi 16. stoletja ustanovili trajne trgovske postojanke, so bili največja 'trgovska dobrina' sužnji. Leta 1797 pa so s prizadevanjem britanskega gibanja proti suženjstvu oblikovali 250 km² veliko območje okrog poznejšega glavnega mesta Freetown in tam naselili osvobojene sužnje in nekaj siromašnih Britancev. Leta 1808 je ta posest Sierraleonske družbe postala britanska kronska kolonija. Proti kolonizaciji notranjosti dežele so se domačini vse do konca 19. stoletja zagrizeno upirali z orožjem, toda leta 1896 je vendarle postala britanski protektorat (Krušič, 1995, str. 110).

Leta 1967 je zmagala na volitvah opozicijska stranka Vseljudski kongres (All-People's Congress, APC), ki jo je ustanovil Siaka Stevens. Stevensa so imeli za naprednega človeka in bi lahko po ustavi prevzel dolžnosti od Alberta Margaia, ki je bil po smrti svojega brata šef vlade, a je to preprečil državni udar. Na oblast ga je postavila šele nova vojaška vstaja leto dni kasneje. Po ustanovitvi republike leta 1971 in uvedbi enostrankarskega sistema 1978, je postajal njegov režim vedno bolj avtoritativen. Sledili so poskusi, da bi ga strmoglavili, in množične stavke. Ko je Stevens leta 1985 zaradi starosti predal predsedništvo Josephu Saidu Momohu, je bilo gospodarstvo v brezupnem stanju. Večjega vzpona gospodarstva ni uspelo spodbuditi niti njegovim naslednikom, Ahmadu Tejanu Kabbahu, ki je državo vodil med letoma 1996 in 2007, z izjemo obdobja od 26. 5. 1997 do 12. 2. 1998, ko je oblast prevzel general Johnny Paul Koroma. Državo je v nekoliko lepše čase popeljal predsednik Ernest Bai Koroma, a je pred njim še dolga pot do konca prenove gospodarstva, ki je temelj ekonomske in s tem politične stabilnosti Sierre Leone (Natek, K., Natek, M., 1999, str. 471).

Gospodarsko nazadovanje je tem bolj tragično, ker ima Sierra Leone upoštevanja vredna naravna bogastva, z ribami bogato morje in velike površine, primerne za kmetijstvo. V notranjosti države še vedno prevladuje samooskrbno kmetijstvo, ob obalah pa gojijo riž. Za izvoz na manjših plantažah pridelujejo kakav, kavo in palmovo olje. Skoraj 30 % površja še vedno pokriva gozd, ki pa je večinoma sekundaren, naravno rastje so v velikem obsegu skrčili za kmetijstvo in izvoz (Natek, K., Natek, M., 1999, str. 471).

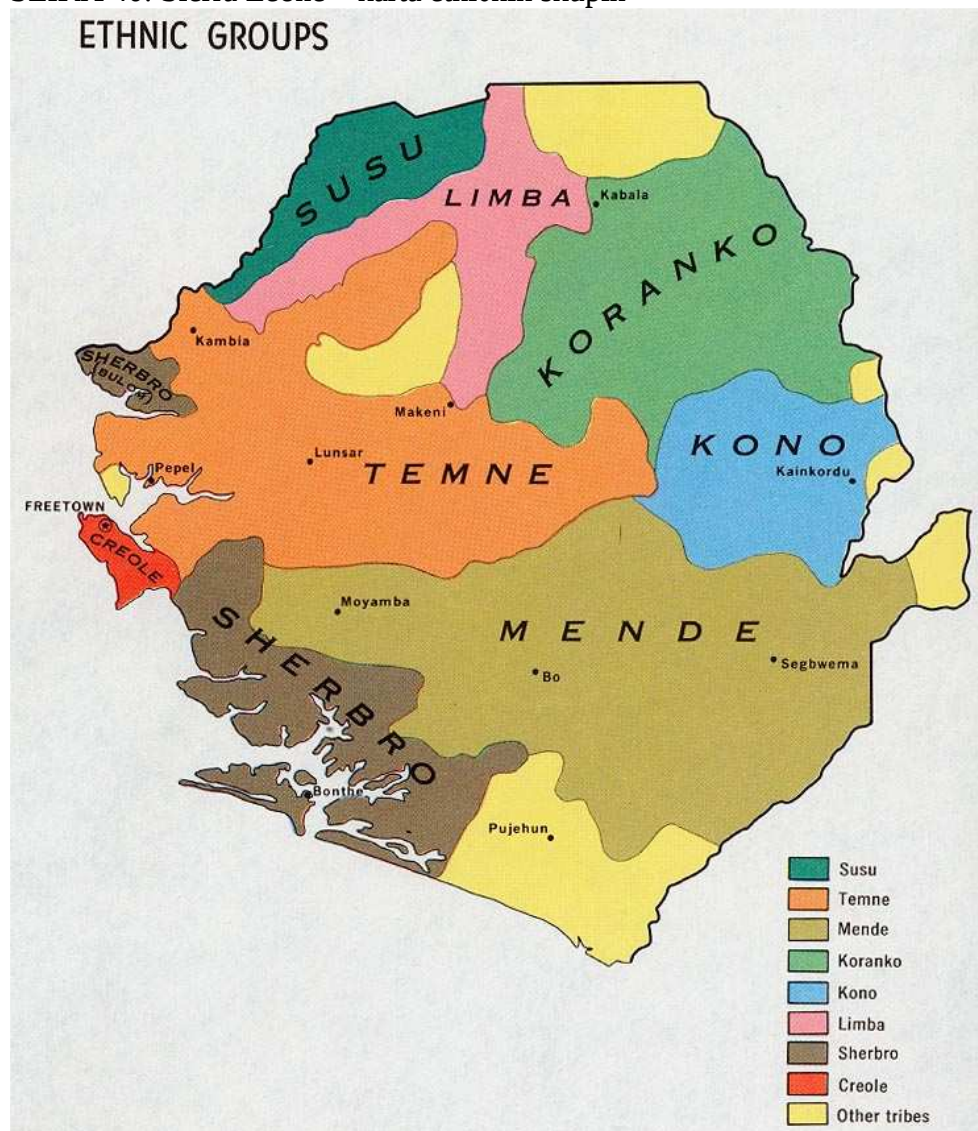
SLIKA 39: Naravno bogastvo in raba tal v Sierr Leone

Sierra Leone (Atlas of Africa, 2000, str. 159)

Dohodki od izvoza z bogatih nahajališč zlata in diamantov se še danes zgubljajo v tujino s tihotapljenjem. Izkop in izvoz velikanskih zalog železove rude, boksita, rutila in kroma je po zaprtju kolonialne železniške proge leta 1974 tako rekoč ohromel. Konec 80. let si Sierra Leone občasno ni mogla več privoščiti uvoza najnujnejše energije, živilske karte v mestih in inflacijske cene pa so večkrat sprožile 'riževe nemire' (Krušič, 1995, str. 110).

SLIKA 40: Sierra Leone – karta etničnih skupin

vir: Siera Leone, 1969

Večetnična država se še vedno nasilno bojuje za prevlado ene etnične skupine, vsaka pa ima svoje dobavitelje orožja in podporo katere izmed političnih opcij. Kljub temu pa se stanje v državi počasi umirja. Vzrok temu so mednarodne mirovne sile (UNAMSIL), ki šteje okoli 4000 vojakov (Sierra Leone, 2009).

Glavni mejni spor pa predstavlja območje ob meji z Gvinejo ob reki Moa. Sierra Leone namreč želi opraviti regulacijo levega brega reke, kar bi pomenilo večje poplave ob visokih vodah na desnem bregu, torej v Gvineji. Zato je Gvineja že leta 1998 zasedla del ozemlja, vključno z otokom Yenga, ki predstavlja osrednji problem v sporu (Sierra Leone, 2007).

5. 8. GVINEJA

Zadnja izmed obravnavanih držav je imela velike težave s prvimi samostojnimi koraki. Kolonialni osvajalci Francozi so namreč Gvinejo politično in gospodarsko osamili in ji na tak način močno otežili vsakršen razvoj. S svojo specifično polkrožno obliko sega v tropske in

savanske klimatske pasove, podobno pestra pa je tudi etnična sestava, ki se odraža v več kot 40 etničnih skupinah, med katerimi pa prevladuje ljudstvo Fulbe.

Gvineja je postala neodvisna republika približno 500 let po tistem, ko jo je odkril Portugalec Juan Perez. Arheološke najdbe kažejo, da so dele tega območja prvotno naseljevali Pigmejci, ki pa so jih skupine plemena Mande pregnale v bolj neprehodne predele. V srednjem veku je bila Gvineja povezana z velikimi državami zahodnega Sudana, Gane in Malija, katerih bogastvo je temeljilo na najdbah zlata v spodnjem toku reke Faleme v pogorju Fouta (Krušič, 1995, str. 32).

Daleč največji del Republike Gvineje obsega zahodni del geološkega Zgornjegvinejskega praga med Futa Djalonom in Liberijskim skrilastim gorovjem (Gvinejsko višavje). Pred hribovito notranjostjo leži od 50 do 90 kilometrov široko obalno nižavje, kjer se na ravnem priobalnem pasu, razen na redkih območjih, prepletajo mangrove in močvirnate lagune, pred njim pa se vlečejo ozki pasovi kopnega, povečini peščene sipine (Natek, K., Natek, M., 1999, str. 408).

SLIKA 41: Gvineja

vir: Guinea, 2001

Iz obalnega nižavja se v stopnjah dviga do 1500 m visoka ravan Fouta Djalon, najobsežnejše višavje v zahodni Afriki. Kot glavna rečna razvodnica je ta tvorba iz peščenjaka povirje številnih vodnih tokov. Masiv se spušča proti nižavjem na zahodu in severu deloma s strmimi stopnjami slojev, skozi katere so si reke izdolble tokove in pri tem ustvarile številne slapove in brzice; proti jugu in vzhodu se zlagoma izteka v visoko planoto Zgornjegvinejskega praga.

Na jugovzhodnem gozdnatem območju se nad Gvinejsko višavje dvigajo posamezni osamelci, npr. Nimba (Natek, K., Natek, M., 1999, str. 408).

Gvineja leži v tropsko subtropskem podnebnem pasu. Med deževnim obdobjem vdirajo z Atlantika nad deželo zelo vlažne zračne mase, ki jih višavsko območje ustavlja in povzroča, da pade obilica dežja na obalnem nižavju, zahodnih pobočjih Fouta Djalona in na gvinejskem jugovzhodu. Proti notranjosti dežele postaja poletno vlažno podnebje bolj suho. Velike dele dežele prekriva vlažna savana, ki prehaja na mejnem območju z Malijem v suho savano. V sušnem obdobju od decembra do aprila piha iz savane vroč, suh veter (harmattan), zaradi katerega naraste že tako visoka temperatura do okoli 40°C (Natek, K., Natek, M., 1999, str. 409).

Pred evropsko kolonizacijo so od seveda prodirajoči islamizirani Fulbe ustanovili državo okoli Fouta Djalona. S prvo 'sveto vojno' so patoralisti (nomadski živinorejci) utrdili svojo prevlado v osrednjem hribovitem delu Gvineje. Sredi 19. stoletja so zrasla ob obali prve francoske naselbine. Med prodori proti notranjosti dežele so naleteli na dobro organizirano državo, ki jo je ustanovil Samori Toure (okrog 1835-1900) in je poleg obširnih območij današnje Gvineje obsegala tudi dele Malija in Slonokoščene obale (Natek, K., Natek, M., 1999, str. 408).

Tourejev odpor so francoske kolonialne sile zlomile šele leta 1898. z imenom Francoska Gvineja so kolonijo leta 1904 pridružili Francoski vzhodni Afriki, potem pa so jo leta 1946 spremenili v francoski čezmorski departma (Natek, K., Natek, M., 1999, str. 408).

Gvineja se je kot edina francoska kolonija na referendumu 1958 odločila proti ponudbi generala De Gaulla, da bi dobila delno avtonomijo in ostala v Francoski skupnosti (Communaute Francaise). Prvi predsednik države Toure je tedaj rekel: "Raje revščina v svobodi kot bogastvo in suženjstvo."

Francija je Gvineji sicer zagotovila takojšnjo neodvisnost, vendar je novo republiko poskušala politično in gospodarsko osamiti: ustavila je vsakršno pomoč v denarju in osebju, uničila je vso infrastrukturo in odvelkla iz dežele dobesedno vse, z zadnjo vodovodno pipo vred. Zaradi ničelnega izhodišča, ki ga je tako ustvarila Francija, se je mlada država začasno naslonila na socialistične države. Vendar je Toure skušal ubirati samostojno politično pot, sodeloval je pri ustanovitvi Organizacije afriške enotnosti in bil med najpomembnejšimi voditelji blokovsko nevezanih držav. Izrojevanje enostrankarske diktature je Gvinejo potiskalo v vedno hujšo osamitev, zaostreni gospodarski položaj pa je zahteval normalizacijo odnosov s Francijo in sosednjimi afriškimi državami. Z islamom prežeti socialist Sekou Toure je umrl leta 1984 v ameriški vojaški bolnišnici (Natek, K., Natek, M., 1999, str. 409).

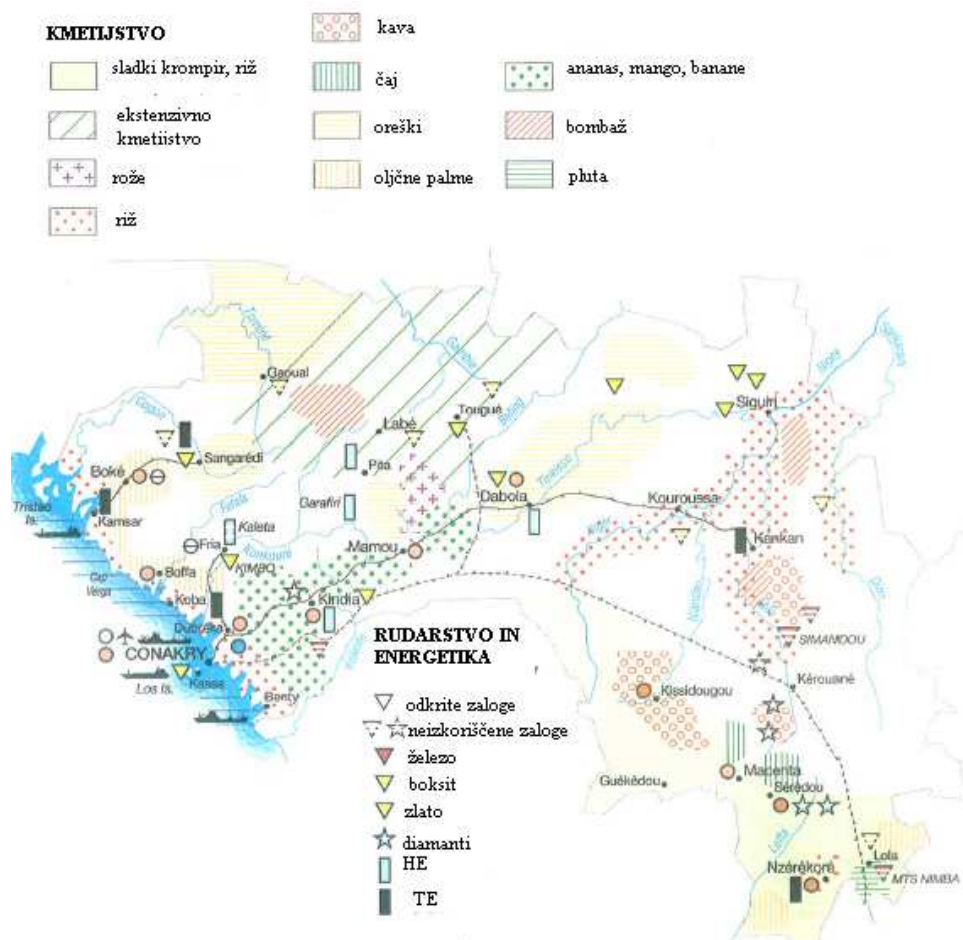
Samo nekaj dni po njegovi smrti je vojska, ki je zvesto služila skoraj tri desetletja, izvedla prevrat in odvzela oblast državni stranki. Pod Lansano Contejem (1934-2008), ki so ga prav tako večkrat poskušali strmoglaviti s prevratom, so za prehodno obdobje ustanovili Vojaški komite za nacionalno obdobje (CMNR), odprli zloglasno mučilno taborišče v kraju Boiro, izpustili na prostost politične zapornike, še bolj liberalizirali gospodarstvo, s Francijo pa vzpostavili še tesnejše odnose. Vendar je dežela tudi v začetku 90. let trpela zaradi posledic dolgoletnega napačnega državnega gospodarstva, zanemarjanja infrastrukture in pomanjkanja naložb. Leta 1990 se je prebivalstvo izreklo za novo ustavo. Lasana Conte je 23. 12. 2008 v starosti 75 let umrl, kar pa je prineslo poskus novega državnega udara in prevzema vojaške oblasti. Naslednjega dne je kot predsednik Nacionalnega združenja za demokracijo in razvoj,

najvišjega državnega organa takoj za predsednikom, prisegel Moussa Dadis Camara, ki čaka na razpis novih predsedniških volitev (Natek, K., Natek, M., 1999, str. 408).

Čeprav ima Gvineja zaradi velikih naravnih bogastev in vodne moči dobre možnosti za industrializacijo, živi še danes okoli dve tretjini prebivalstva od kmetijstva. Pridelek vodnega riža na obalnem območju, prosa in koruze v notranjosti dežele že dolgo ne zadošča več za samooskrbo z osnovnimi prehrabnenimi dobrinami. Državni izvoz poljedelskih pridelkov, kot so banane, ananas ali kava, se je skrčil do nepomembnosti. Za izvoz so najpomembnejše rastline kava (v hribovju Futa Djalon), banane in ananas. S tujim kapitalom pa so začeli ustanavljati velike plantaže oljne palme, kavčukovca, tropsko sadje in povrtnine, v notranjosti države pa tudi bombaž (Natek, K., Natek, M., 1999, str. 409).

V Gvineji imajo okoli 30 % svetovnih zalog boksita (2. na svetu), kar prinaša več kot 80% državnega dohodka. Težava pa je v tem, da so lastniki nahajališč tuje multinacionalke. Poleg boksitove rude je v državi še nekaj neizkoriščenih nahajališč železove rude in zlata. Gvineja se danes skuša otresti odvisnosti od svetovnih cen boksita in širiti svojo paleto izvoznih artiklov (Natek, K., Natek, M., 1999, str. 409).

SLIKA 42: Naravno bogastvo in raba tal v Gvineji

Gvineja (Atlas of Africa, 2000, str. 120)

Etnična sestava prebivalstva je izredno raznolika. Ljudstvo Fulbe, ki ga sestavljajo živinorejski polnomadi, kaže kaj malo spoštovanja do državnih meja, med večinoma islamskim prebivalstvom pa imajo največji odstotek (40 %). Druga, bolj stalno naseljena

ljudstva, ki se ukvarjajo s poljedelstvom, spadajo v skupino Mandingo: Malinkov je 25%, Sussujev 11% in Kissijev 8%. Po politični liberalizaciji dežele sredi 80. let je spet naraslo število Francozov in Libanoncev, ki imajo najmočnejši vpliv na gospodarsko življenje v mestih. Francoščina kot uradni jezik je pogosto edini sporazumevalni jezik, saj govori vsaka plemensko organizirana skupina svoj jezik (Krušič, 1995, str. 33).

Konflikti med posameznimi etničnimi skupinami, tolkami in vojne v sosednjih državah so postopoma nemire pripeljale tudi v Gvinejo. En izmed mejnih problemov je že omenjeni mejni spor z Sierro Leone na reki Moa (Gvineja, 2009).

5. 9. PREBIVALSTVO GVINEJSKEGA DELA ZAHODNE AFRIKE

Pri posameznih državah je bilo posebej poudarjena etnična pestrost in struktura. V 8 državah tako živi 20 večjih etničnih skupin in več kot 300 manjših. V tem delu se opredeljujemo le do večjih skupin prebivalstva, ki imajo določen narodni potencial in del skupne zgodovine, ali pa kažejo težnje po večji avtonomnosti, nekateri celo po samostojnosti. Skupno vsem etničnim skupinam pa je velika rodnost in ob zmanjšani smrtnosti in podaljševanju življenjske dobe, tudi velik naravni prirastek prebivalstva.

Največja etnična skupina, ki živi v Gvinejskem delu zahodne Afrike, je ljudstvo Ibo, ki živi v Nigeriji. Posebno je treba izpostaviti tudi ljudstvo Fulani, ki izmed izbranih držav živijo v Gvineji, Togu in Nigeriji, prisotni pa so tudi v mnogih drugih zahodnoafriških državah.

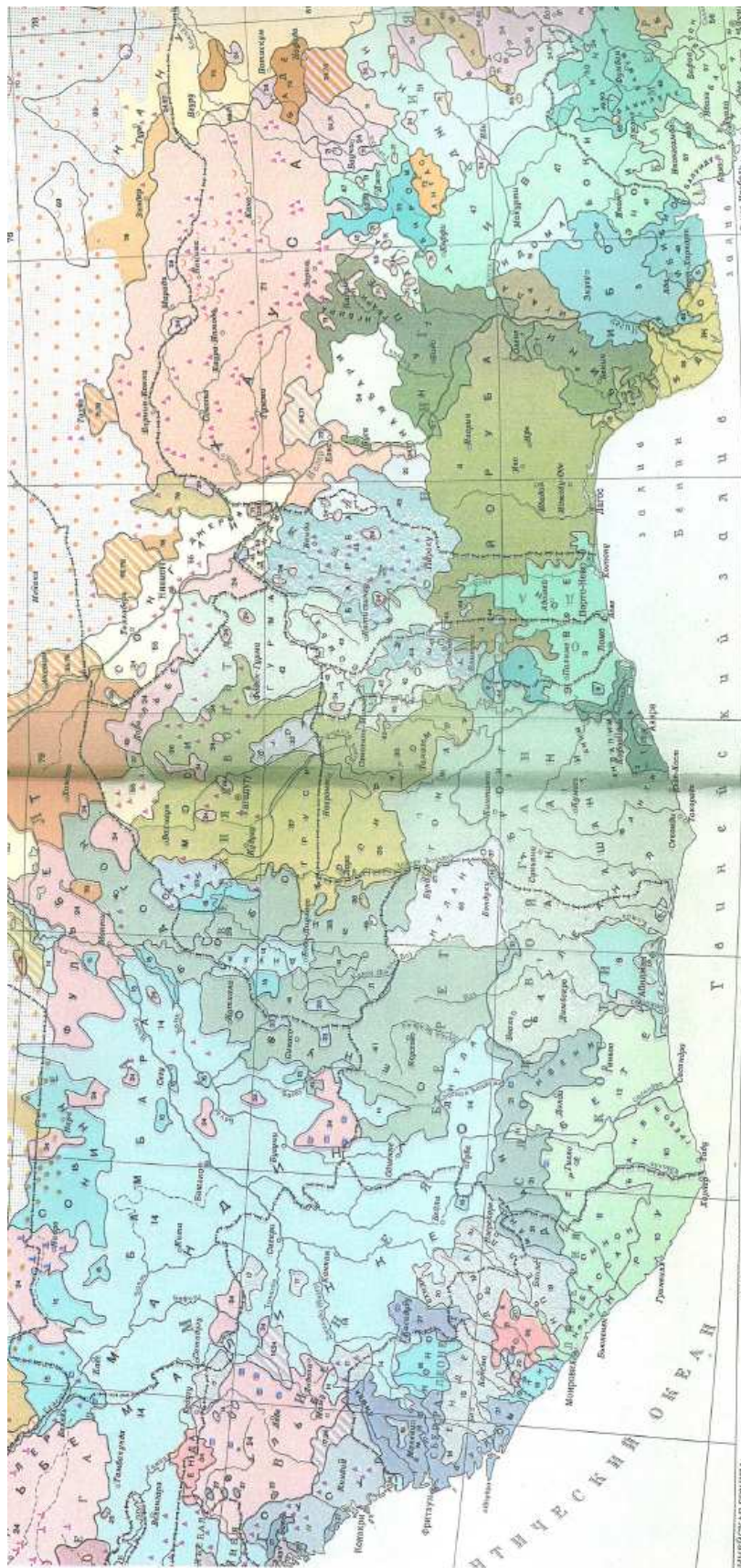
Ob veliki etnični pestrosti in fluidnosti etničnih meja, je območje posamezne etnične skupine težko določiti. Prav tako je na primer v Nigeriji veliko etničnih skupin, ki so številčnejše od ljudstva Sherbro, a v 140 milijonski državi je njihov delež zanemarljiv. Tako pride do generalizacije etničnih (in političnih) kart.

TABELA 4: Število pripadnikov posamezne etnične skupine in njihova lokacija

LJUDSTVO	ŠTEVILO	OBMOČJE POSELITVE
Yoruba	10.000.000	Togo, Benin, Nigerija
Sonufu	600.000	Slonokoščena obala
Fulani	12.000.000	Gvineja, Benin, Togo, Nigerija
Susu	3.500.000	Gvineja, Sierra Leone
Malinke	1.500.000	Gvineja, Slonokoščena obala
Limba	600.000	Gvineja, Sierra Leone
Temne	2.000.000	Gvineja, Sierra Leone
Kissi	500.000	Gvineja, Liberija
Sherbro	200.000	Sierra Leone, Liberija
Mande	700.000	Sierra Leone, Liberija, Slonokoščena obala
Bassa	350.000	Liberija
Kru	1.400.000	Liberija, Slonokoščena obala
Lobi	160.000	Slonokoščena obala, Gana
Fon	3.500.000	Slonokoščena obala, Gana, Togo
Akan	400.000	Slonokoščena obala, Gana, Togo
Abe	170.000	Slonokoščena obala
Kanuri	4.000.000	Nigerija
Tiv	2.000.000	Nigerija
Ibo	25.000.000	Nigerija
Nupe	1.500.000	Nigerija
Ibibio	1.000.000	Nigerija
Ijaw	200.000	Nigerija

Vir: University of Iowa, 2009

SLIKA 43: Etnična karta Zahodne Afrike

vir: Bolšoj atlas mira, 1964, str. 82, 83

Etnična karta prikazuje veliko število etničnih skupin na majhnem območju gvinejskega dela Zahodne Afrike. Že stare politične tvorbe na ozemlju današnjih suverenih držav so se soočale z etnično pestrostjo prostora, ki so ga obvladovale. Tudi zato so se oblikovale številne mestne državice, kjer so se sprva zadrževali predvsem pripadniki ene etnične skupine. Z razvojem trgovine, predvsem pa z vojaškimi osvajanji, se je etnična struktura posamezne politične tvorbe začela spreminjati, postajala je vse bolj pestra. S prihodom kolonialistov so se na etnično pestrem zemljevidu pojavile nove politične meje, ki pa se z etničnimi skoraj niso ujemale. Etnična struktura znotraj posameznih držav je ostala pestra tudi po osamosvojitvi vseh držav. Vendar je ravno ta pestrost tudi razlog za mnoge politične in gospodarske krize na tem območju.

Etnična karta je le slikovni pokazatelj stanja v naravi, vendar gre pri vsaki karti za precej veliko generalizacijo. Manjše etnične skupine so na karti slabo ali pa sploh niso prikazane. Poleg tega je etnična meja precej ohlapen in predvsem raztegljiv pojem. Tako se etnične karte med seboj lahko bistveno razlikujejo, zato je najbolje primerjati več kart med seboj, še najbolje pa je vzeti karto, ki ne izhaja iz obravnavanega območja, saj se s tem ognimo lokalnim napetostim, ki je prisotna tudi v kartografiji.

6. PRIHODNI POLITIČNI RAZVOJ

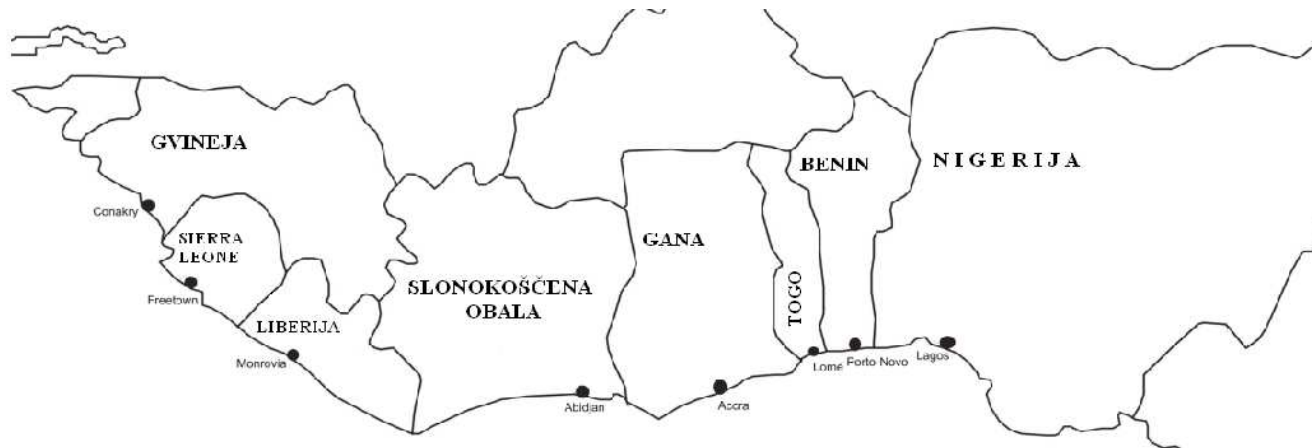
Z metodo scenarijev želimo opredeliti možnosti o geopolitičnem razvoju regije. Gre za delovni konstrukt, ki je namenjen opredeliti pogoje, potek in posledice politično teritorialnega razvoja proučevanega območja. Proučiti želimo, kam pelje današnje etnično in politično stanje, ki je gvinejski del Zahodne Afrike pripeljal na rob državljanskih vojn, etničnih in mejnih konfliktov, ki tako države povezuje v sklenjeno enoto kriznih žarišč, pred državljanskimi in mednarodnimi vojnami pa mir ohranjajo mednarodne mirovne enote.

Povsem nasproten politični razvoj bi bil korekcija političnih meja po etničnih načelih ob predpostavki, da je etnično merilo edino merilo razmejevanja. Opredeliti moč posamezne etnične skupine, potencialne narodne države in nove politične meje, je osnovni namen scenarija.

Zadnji izmed treh scenarijev je scenarij federalizacije. Delitve držav na regije, avtonomne enote ali republike, katerim je vsem skupna večja avtonomija znotraj današnjih političnih meja, a jim omogoča večjo možnost čezmejnega sodelovanja in povezovanje ljudi iste etnične skupine med seboj.

6. 1. OHRANJANJE ZDAJŠNJEGA POLOŽAJA S POMOČJO MEDNARODNIH SKUPNOSTI

SLIKA 44: Politična karta Zahodne Afrike (Avtor: Tomaž Primožič, 2009)

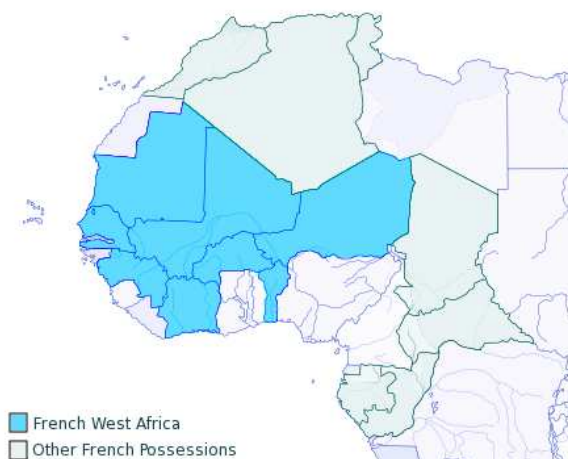
Osnova prvega scenarija prihodnjega razvoja regije je današnja politična karta. Ta je plod dolgotrajnega in zapletenega procesa, med katerim je potrebno posebno izpostaviti pomen kolonializma. Berlinska konferenca je dokončno oblikovala vplivno območje posamezne kolonialne sile. In sicer:

TABELA 5: Države in bivše kolonialne sile

DRŽAVA	KOLONIALNA SILA
NIGERIJA	Združeno kraljestvo
TOGO	Nemčija
BENIN	Francija
GANA	Združeno kraljestvo
SLONOKOŠČENA OBALA	Francija
LIBERIJA	Neodvisna
GVINEJA	Francija
SIERRA LEONE	Združeno kraljestvo

Že na začetku je potrebno poudariti vlogo Francije v širšem kontekstu Zahodne Afrike, ne zgolj na primeru obravnavanih držav. Francija je obvladovala skoraj celoten severni del območja, s tem pa si je zagotovila veliko surovin za rast svoje gospodarstva doma in s tem prednost pri zagotavljanju samozadostnosti gospodarstva med vojnami. Francija je s svojimi kolonijami tvorila posebno skupnost držav, ki jih danes poznamo kot frankofonske države.

SLIKA 45: Francoska Zahodna Afrika

vir: French West Africa, 2009

Na sliki je predstavljena politična karta Zahodne Afrike in označene države, ki so bile med letoma 1895 in 1958 del francoskih kolonialnih držav. Med njimi so Benin, Slonokoščena obala, Gvineja, Mali, Mavretanija, Niger in Zgornja Volta, današnja Burkina Faso.

Izjema med temi državami je zagotovo Liberija. Formalno nikoli ni bila del kolonialnega imperija katere izmed svetovnih velesil. Združene države Amerike so ozemlje Liberije namenile naseljevanju osvobojenih sužnjev. Torej so se tam zbrale mnoge afriške temnopolte skupnosti, ki so tvorile etnične skupine, tako da danes težko govorimo o prevladujoči etnični skupini.

Nemčija je v boj za prevlado na afriškem kontinentu vstopila nekoliko pozno, zato ji večji ozemeljski uspehi niso uspeli. Svoj način upravljanja so razvili le v Togu, pa še to le za kratek čas, saj sta prva in druga svetovna vojna Nemčiji kot članici centralnih sil onemogočila delitev vojnega premoženja.

Združeno kraljestvo Velike Britanije in Severne Irske, med njimi predvsem Anglija, pa ni nikoli skrivalo svojih ozemeljskih teženj po svetu. Morda je med kolonijami najbolj znana Angleška Indija, ki je imela v svetovnem merilu prav poseben status, saj jo je upravljala trgovska družba. Veliko uspeha so Angleži imeli tudi pri delitvi Zahodne Afrike, saj so jim pripadle Nigerija, Gana in Sierra Leone. Z osvojitvijo Nigerije kot največje in najpomembnejše države v regiji, so si Angleži priborili določeno prednost pred ostalimi kolonialnimi državami, z izjemo Francije, ki je, kot že rečeno, obvladovala velik teritorij in velik del kopenskih trgovskih poti. Danes bivše angleške kolonije poznamo kot države Commonwealtha. Nekatere med njimi še danes priznavajo angleško oblast, denimo Avstralija, ki nima svojega predsednika, ampak je formalni vodja države angleška kraljica.

Z osamosvojitvijo kolonij, ne glede na kolonizatorja, pa se za mnoge med njimi stvari niso bistveno spremenile, ponavadi je bila praksa: osamosvojitve, demokracija, državni udar, diktatura, nazadovanje gospodarstva, demonstracije, državni udar... Danes te države počasi uvajajo demokratične politične ureditve, vendar je do demokracije še vedno dolga pot.

Zaradi nenehnih napetih razmer v velikem številu držav, je danes tam prisotnih kar nekaj mirovnih misij Združenih narodov ali sil Afriške unije:

- Slonokoščena obala: misija UNOCI: 9000 vojakov

- Liberija: misija UNMIL: 18 000 vojakov
- Sierra Leone: misija UNAMSIL: 4000 vojakov

Vse to kaže na aktivno politiko oblikovanja etnične stabilnosti in še vedno nekončanega oblikovanja teritorialne oblike meja. Če ob tem predpostavimo, da se politične meje ne bodo spremenile, lahko sklepamo, da bo slej ko prej politična meja oblikovala narod, ki bo sestavljen iz več etničnih skupin, ki pa se bodo identificirale kot en narod.

Če pa se ob tem naslonimo še na Huntingtonovo teorijo o spopadu civilizacij oziroma o spopadih znotraj naroda ali etnične skupine, lahko sklepamo da se izločanje politične elite ali ene etnične skupine še ni končalo. Huntington namreč trdi, da se tudi znotraj naroda, ki ima isto zgodovino in kulturo, lahko zgodijo oboroženi spopadi zaradi različnega verskega prepričanja. Tu potem obstajata dve različni realnosti: severni del držav je večinoma muslimanski, južni deli so ponekod krščanski, vmes pa še posamezna plemena s tradicionalno afriško religijo. Tri različne verske osnove v enem narodu.

Druga realnost pa je ta, da so znotraj enega naroda različne etnične skupine, ki imajo isto zgodovino in kulturo, a ob enem različno versko opredelitev. Če predpostavimo, da je etnična skupina na severu muslimanska in etnična skupina na jugu krščanska, lahko privede do sporov in celo do vojne. Tak primer je denimo v Slonokoščeni obali. Torej vojna znotraj naroda je ob enem vojna med etničnimi skupinami in tudi vojna med religijami.

Vpliv mednarodne skupnosti je do neke mere nejasen in zadržan. Če se opremo na pravico o narodovi samoodločitvi, bi se lahko vsak narod, ki opravlja s teritorijem, razglasil za neodvisnega. Vendar smo zopet pri vprašanju in definiciji naroda in njegove strukture, kdaj govorimo o narodu in kdaj etnična skupine preraste z vsemi svojimi institucijami v narod. Mednarodna skupnost v današnjem svetu predvsem podpira mirne in postopne delitve držav, predvsem pa ni v interesu nasilna delitev držav na manjše enote ali večji posegi v spreminjanju političnih meja. Posledica tega je peacekeeping proces v naštetih državah Zahoden Afrike, ki zagotavljajo pat položaj in ne prinašajo kratkoročne politične rešitve. Kompleksnost vprašanj, ki večinoma temeljijo na etnični osnovi, pa preprečuje hitre in učinkovite rešitve. Vendar te mirovne misije zahtevajo tudi veliko denarja, ki je pa v današnjem kapitalističnem svetu gonilo razvoja. Kaj, če se svetovne velesile odločijo za prenehanje financiranja mirovnih misij? Kaj če se posledično mirovne enote umaknejo iz kriznih žarišč? Posledice so lahko katastrofalne. Vendar je vseeno bolje ohranjati pat položaj kot pa dovoliti vojno med sprtimi stranmi.

Na drugi strani pa imamo nekatere države, ki kljub pestrosti etnične sestave igrajo vzorno vlogo v primerih etnične pestrosti. Po obdobjih političnega nemira in vojaških udarov, se predvsem gospodarsko stanje v državah postopno izboljšuje. In to je ena izmed osnov političnega razvoja, saj se prek gospodarstva polni državna blagajna, ki ob racionalni rabi sredstev lahko zagotavlja dobrine državljanov.

Realne rešitev v napetih odnosih znotraj držav bi bila morebitna federalizacija znotraj držav. Ta bi prinesla večje upravne, politične in gospodarske pravice etnični skupini, večja avtonomija pa postopoma privede do občutka upravljanja s teritorijem in s tem večjo samostojnost. Zametki čezmejnega temeljijo na Ekonomski skupnosti zahodnoafriških držav (Economic Community of West African States – ECOWAS), ki je bila ustanovljena leta 1975, in Zahodnoafriška monetarna unija (Weat African Monetary Union – UEMOA), ki združuje predvsem bivše francoske kolonije.

Federalizacija bo torej nadaljevala združevanje držav in premostila politične meje, bodisi v podobni politični obliki, kot je to Evropska unija, ali celo neke vrste pan-afriško združenje držav, kjer bi bile politične meje zgolj formalnost in bi bili narodi oziroma etnične skupine med seboj enakopravne in bi imele vpliv na aktualno regionalno politiko. S federalizacijo bi se dogovorili o skupni zunanji politiki in vojski, kar bi prineslo poenostavitev delovanja organizacije, bistvene prednosti pa bi se odvijale na notranjepolitičnem prostoru, kjer bi vsaka država ali etnična skupnost imela določeno stopnjo avtonomnosti in pravico do soodločanja pri pomembnejših vprašanjih.

6. 2. FEDERALIZACIJA

Osnove federalizma je že v 17. stoletju postavil J. Althusius, kasneje pa so temelje nadgradili Kant, Montesquie, Jefferson in ostali. Sodobno proučevanje federalizma pa je bolj usmerjeno v to, kako dobro in kako učinkovito moderni politični sistemi dejansko delujejo, ter kako centralni in regionalni organi oblasti sodelujejo pri reševanju skupnih problemov (Brezovšek, 1994, str. 64).

“Moderni (klasični) federalizem je bil tvorba enonacionalnih držav z znatnimi regionalnimi razlikami, ali znatnimi razlikami v okviru enega naroda, ki so nastale kot posledica zgodovinsko oblikovanih segmentov enega naroda. V teh federacijah nacionalno načelo oziroma načelo nacionalnega pluralizma ni bilo odločilno pri konstruiranju federalnih enot, temveč je bilo to tradicionalno pojmovanje politično-administrativnih enot, ki so dobila položaj federalne enote (Brezovšek, 1994, str. 12).

Takšno obliko državne ureditve v Evropi poznamo že dolgo časa. Najbolj znana država je Švica, kjer so v eni državi združene 4 etnične skupine, od tega so 3 v sosednjih državah narodi: Francozi, Nemci, Italijani in Retoromani. Glavno vodilo države je nevtralnost, ki se navzven kaže predvsem v politični nepristranskosti, kar se kaže tudi v tem, da so šele pred kratkim zaprosili za članstvo v Organizaciji združenih narodov.

Uspešen švicarski model federalizacije znotraj držav pa je dokaz, da lahko različne skupine živijo v sožitju in razvijajo skupno zunanjo politiko, vojsko in gospodarstvo, medtem ko je politična oblast razdeljena na kantone, pri katerih ima vsak svojo avtonomijo. In če to prenesemo na države zahodne Afrike, lahko ugotovimo, da so določene države zrele za razvoj lastne lokalne politične oblasti. Če za primer vzamemo Slonokoščeno obalo. Tam prevladujeta etnični skupini Akan (42 %) in Mande (26 %). Ob enem v tej državi že dolgo potekajo boji, pri katerih je morala posredovati celo mednarodna skupnost z napotitvijo mirovnih enot v državo, ki pa imajo predvsem 'peacekeeping' naloge. Ampak to pomeni, da se ohranja stanje konflikta oziroma da se konflikta v naravi ne rešuje. Med obe sprti strani so prišle modre čelade, ki pa nimajo dovoljenja uporabe orožja, če niso sami napadeni. Torej je njihov položaj bolj ali manj opazovalne narave. Rešitev je v delitvi oblasti oziroma dodeljevanju večjih pristojnosti posamezni etnični skupini v državi. Če vi vsaka razvila svoj sistem politične oblasti, skupna pa bi jim bila zunanja politika in vojska, bi ob enem dobili lokalno oblast, ki bi temeljila na etničnem načelu, rešili pa bi se tudi konfliktne situacije, ki v državi vlada že vrsto let. Vendar na Zahodno Afriko ne smemo gledati zgolj z evropskega vidika.

Prva razlika je že v izhodišču: meje v Afriki niso plod stoletnih bojev in oblikovanja narodov, ampak so vsiljene in določene po ključu moči kolonialnih sil, etnične meje so bile potisnjene

daleč na stranski tir. V Evropi so politične meje do neke mere oblikovale narode z vsemi pripadajočimi elementi (infrastruktura, institucije, manjšine). Vendar oblikovanje naroda ni potekalo čez noč, nasprotno – oblikovalo se je stoletja. V Afriki pa so se meje določevale s Berlinskim kongresom konec 19. stoletja, tako da je proces oblikovanja narodov znotraj političnih meja relativno mlad pojav. Naslednja težava je pomanjkanje infrastrukture in institucij, s katerimi bi učinkovito obvladovali teritorij, kar je osnova oblikovanja naroda. S tem pa se večja vpliv lokalnih političnih sistemov, ki obvladujejo določen del teritorija.

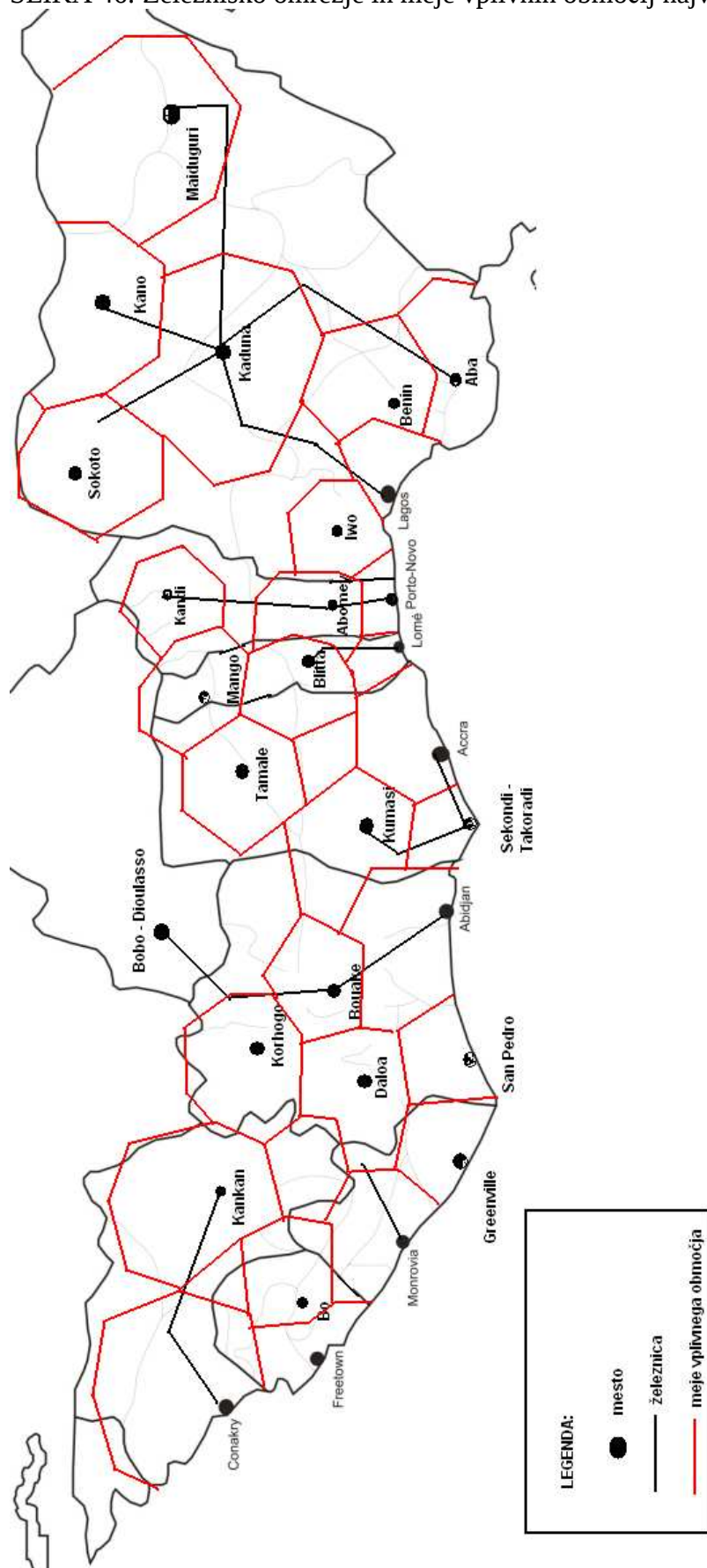
Težava je tudi v tem, da je večina gospodarstev danes v zelo slabem stanju, saj je po političnih in gospodarskih krizah, ki so sledile osamosvojitvi, odvisnost od enega izvoznega artikla pomenila odvisnost od svetovnega trga, ki pa je neprizanesljiv. Tako da je najprej potrebno okrepiti državno gospodarstvo, zmanjšati odvisnost od enega izdelka in se navezati na čim več svetovnih gospodarstev. Večina držav je namreč gospodarsko močno vezanih na bivše kolonialne države, ki so infrastrukturo in gospodarski sistem tudi razvile. Zato so bili močnejše razviti obalni pasovi, ki so se z notranjostjo povezovali prek železniških povezav med pristanišči in območji surovin. Tako so se tudi v notranjosti razvila mesta, ki pa za razliko od prestolnic in obalnih mest, niso tako etnično pisana. Prevladuje lokalna etnična skupina, vplivno območje mesta pa sega tudi prek etničnih in političnih meja. Tak primer je denimo mesto Mango, čigar vplivno območje sega prek političnih meja z Beninom in Gano, ob enem pa vplivno območje sega prek etničnih meja ljudstva Fon.

S federalizacijo držav bi tako posamezna ljudstva ob zmanjšanem pomenu političnih meja, čutile večjo medsebojno povezanost, krepitev lokalnega gospodarstva pa z večjo prepustnostjo meja. Z enotno valuto bi lažje urejali izvoz in uvoz, saj je del mednarodne trgovine povezan z izmenjavo s sosednjimi državami.

Težava pa se pojavlja v politični šibkosti večine teh držav, saj se je večina ukvarjala z mnogimi političnimi krizami po osamosvojitvi. Sistem diktatur in pomanjkanje demokracije je peljal v izolativizem in s tem slabitev gospodarstva, ki je temeljil na notranji zadostnosti in vojaški oborožitvi.

Največja kolonialna sila je bila Francija, ki je združevala večino držav v Francosko zahodno Afriko. Te države imajo skupen del zgodovine, povezuje jih infrastruktura in politična organizacija, kar bi lahko pomenilo osnovo za graditev trdnega in stabilnega političnega elementa v regiji. Utopično bi bilo misliti, da bi se vse države Zahodne Afrike vključile v to povezavo naenkrat, vendar postopoma in korak za korakom bi lahko sledili modelu povezovanja, ki pa ne sme biti zgolj evropocentično gledano izhodišče.

SLIKA 46: Železniško omrežje in meje vplivnih območij največjih mest

Karta vplivnih območij se bistveno razlikuje od karte političnih meja. Državne ureditve do neke mere še vedno spodbujajo centralno ureditev države. V notranjosti in v severnih delih držav pa so se pojavila obširna območja, kjer ni izrazitega centra, ali pa eno mesto predstavlja središče za veliko območje, ki pa večinoma ni vezano na politične meje.

Temelj razvoju bi lahko bila trgovina, ki pa je tesno povezana z gospodarstvom. Izkoriščanje lokalnih surovin bi lahko dalo osnovo, ki pa bi jo bilo kaj hitro potrebno preseči z vlaganjem v terciarni sektor in v izobraževanje. Slednje prinaša razvoj in napredek vseh vej gospodarstva, kar prinaša dobiček v državno blagajno in s tem dvig standarda, kar je za vse države nujno potrebno.

Vendar za doseganje avtonomije ni dovolj le želja etnične skupine po večji samostojnosti. Vsaka taka avtonomna enota mora imeti razvite institucije, populacijsko zaledje, vplivna mesta, poseljenost teritorija..., saj odsotnost teh kriterijev lahko ponovno privede do povečanje napetosti in posledično do potencialnega nasilja. Avtonomija tudi ne pomeni, da so državne institucije v regiji povsem odsotne. Večina znanih primerov ohranja skupno zunanjo in monetarno politiko, vojsko ter državljanstvo. Tako da v končni fazi avtonomija prinaša večjo moč odločanja o regionalnih enotah, povečanje politične moči in notranjega povezovanja, ne prinaša pa spreminjanje političnih meja in samostojnosti.

6. 3. OBLIKOVANJE NOVIH ETNIČNIH DRŽAV

Že v začetku je potrebno poudariti, da na karti niso označene vse etnične skupine v izbranih državah. Kriterij določitve je vsaj 7 % celotne populacije v eni državi, tako da tudi vse meje niso natančno določene. Etničnih skupin v Afriki je veliko preveč, da bi jih vse združili na eno karto. Gre za poskus opredelitve karte na etnični osnovi, če zanemarimo politične meje. Pri tej karti je edina osnova pripadnost etnični skupini in ne političen razvoj ali narodna pripadnost. Tako tudi niso zajete vse etnične skupine in tudi ne natančno določene etnične meje, potrebno je upoštevati tudi variiranje etničnih meja, saj te za razliko od političnih niso stacionirane. Naslednja ovira je tudi polnomadski način življenja določenih plemen, ki predvsem v sušnejših delih Zahodne Afrike še vedno prakticirajo polnomadsko živinorejo, saj je za poljedelstvo zemlja premalo rodovitna. Nekatere etnične skupine so tudi premajhne ali imajo premalo razvite institucije, da bi bile sposobne same prevzeti in obvladovati teritorij, zato od njih ni realno pričakovati samostojnih držav.

Če predpostavimo, da za temelj vzamemo etnične države, potem se politična karta Zahodne Afrike bistveno spremeni:

Dobili bi velike države ljudstev Fulani, ki bi obvladovala severni del Nigerije, Benina in del Toga; državo ljudstva Joruba, ki bi zajemala jugozahodni del Nigerije ter južna dela Benina in Toga. Država ljudstva Akan pa bi obvladovala južne dele Gane in Slonokoščene obale.

Če za osnovo vzamemo velike imperije, ki so del svojih ozemelj imeli tudi v Zahodni Afriki, lahko najdemo osnovo za naslednje države:

- Ganski imperij je temeljil na ljudstvu Mande
- Imperij Mali je bil pretežno sestavljen iz ljudstva Malinke
- Soški imperij je vseboval ljudstva Lobi
- Imperij Fulanov, ki je temeljil predvsem na istoimenskem ljudstvu

Tako najdemo osnovo še za 4 države.

Realno gledano ima teh 6 držav tudi najbolj razvito politično infrastrukturo, saj zaradi številčnosti in teritorialne prisotnosti ta teritorij tudi obvladujejo. Problem je seveda v političnih mejah, ki jim ne dopuščajo enotnega nastopanja v svetu.

Seveda v modernem svetu ne obstajajo le velike države, ampak glede na konvencijo o narodovi samoodločbi, imajo tako možnosti za svoje države tudi manjši narodi ali v tem primeru etnične skupine.

Zato bi bila tudi v tem primeru morda možnost federalizacije najboljša za manjše narode, ki bi se med seboj tako povezali in lažje konkurirali na politični sceni. Seveda ne smemo pozabiti tudi ostalih komponent države, saj etnično merilo ni edino merilo neodvisnosti države. Kmetijstvo in gospodarstvo dajejo temelj suverenosti in tudi neodvisnosti, ne samo v političnem smislu.

Naslednja dilema je tudi odziv mednarodne skupnosti, ki takšne revolucije v korekcijah meja zagotovo ne bi dopustila. In tudi zainteresiranost posameznih ljudstev je verjetno vprašljiva. To bi pomenilo preurejanje meja ne samo v Zahodni Afriki, temveč na celotnem afriškem kontinentu. Ob tem bi podporo za nastanek novih držav dobila tudi ljudstva izven Afrike, že samo v Evropi je potenciala za nove države kar precej (Katalonci, Baski, Škoti, Korzičani...), kar pa Evropi kot stabilnemu političnemu sistemu ne bi ustrezalo. Osvobajanje narodov po tem principu bi se po svetu razširilo kot domine in bi bilo težko zaježiti.

Na tem mestu je potrebno dodati tudi dejstvo, da so nekatere etnične skupine prisotne tudi v državah, ki jih to delo ne obravnava, in imajo v teh državah del svoje populacije. Vendar to del vključuje le izbrane države in ne celotne Zahodne Afrike, saj bi bila analiza tako velikega območja preobširna.

Glavno vprašanje pa je seveda sposobnost posamezne etnične skupine za tvorbo nove države. Država je zapleten konstrukt organizacije in infrastrukture, političnega in vojaškega obvladovanja teritorija, manjšin in meja, ki jih mnoge etnične skupine niso sposobne tvoriti. Enotnost etnične skupine je naslednja vprašljiva zadeva, saj (tudi po Huntingtonu) je meril za enotnost več, poleg kulture, zgodovine in politike tudi religija, ki pa je pri afriških plemenih zelo barvita. Izoblikovanje politične elite je lahko demokratičen ali pa produkt dolgoletnih vojaških in političnih bojov, s čimer pa nikoli niso vsi zadovoljni. In ravno ta elita lahko predstavlja gonilni člen pri tvorjenju institucij, ki obvladujejo teritorij, kar je pogoj za nastanek države. Nastanek le te mora najprej potrditi etnična skupina, ki pa mora biti glede tega enotna z veliko večino 'bodočih državljanov'. In tudi tu se mnoge etnične skupine težko poenotijo. Stoletno ločevanje delov posameznih narodov je naslednja težava, saj je več

narodov razdeljenih med dve ali več držav in s tem uživajo različen status v vsaki izmed njih. Naprej, znotraj posamezne etnične skupine je tudi več plemen, ki imajo svojo organiziranost in s tem svojo lokalno elito.

Ali je na podlagi tega sploh možna korekcija meja na podlagi etnične pripadnosti? Odgovor je bolj ali manj negativen, vendar preprosto NE ne da celovitega odgovora. Nekatere etnične skupine namreč izpolnjujejo vse pogoje za oblikovanje države, a jim politika držav, v katerih prebivajo, to ne dopušča. Ob enem je tudi vprašljivo ravnanje mednarodne skupnosti in sosednjih držav, ki takih teženj ne sprejemajo z odprtimi rokami.

6. 4. ANALIZA MOŽNOSTI

TABELA 6: Swot analiza

	OHRANJENE POLITIČNE MEJE	FEDERALIZACIJA	MEJE PO ETNIČNIH NAČELIH
Prednosti	- ohranjanje pat položaja in miru v regiji - meje določene in mednarodno priznane - mednarodna prepoznavnost držav - razvito gospodarstvo in infrastruktura - vpetost v mednarodne organizacije	- večja avtonomija posameznih delov držav - združevanje etničnih skupin - oblikovanje etničnih narodov	- meje po etničnem načelu - meje niso plod tujih sil oziroma kolonializma - pravica do narodne samoodločbe - manjša verjetnost etničnih vojn - etnično homogene države
Slabosti	- ni upoštevana etnična meja - odvisnost od kolonialnih sil - vojaški udari in pomanjkanje demokracije, diktature - etnična pestrost, večinoma ni dominantnega naroda - mirovne enote ohranjajo mir v več etničnih državah - razdrobljenost etničnih skupin po več državah - litoralizacija	- doseganje avtonomije v posamezni državi je dolg proces - slabo razvite institucije in infrastruktura - problem avtonomije za manjše etnične skupine, ki bi se morale pridružiti večjim	- pomanjkanje infrastrukture - pomanjkanje institucij - problem manjšin - problem priznanja s strani mednarodne skupnosti - nerazvito gospodarstvo - sistem 'domin' po celem svetu - neenotnost znotraj etnične skupine pri oblikovanju politične strukture - pomanjkanje zgodovine in politične prakse
Priložnosti	- razvoj gospodarstva po priznanih državah - razvoj državne gospodarske in etnične infrastrukture - povezovanje v naddržavne institucije	- oblikovanje lastne politike - preoblikovanje etnične skupine v narod - razvoj institucij	- korekcija meja po etničnem načelu - razvoj etnične države - razvoj lastnih institucij - priznanje lastne identitete
Tveganja	- etnična trenja lahko privedejo do bojov - financiranje s strani mednarodne skupnosti ima svoj rok trajanja - padec v krog diktatur in nazadovanje gospodarstva - mednarodne sankcije	- etnične napetosti med manjšimi etničnimi skupinami - pomanjkanje denarja lahko privede do črne ekonomije - nasilno oblikovanje avtonomij	- spopadi za oblast - oblikovanje infrastrukture je zahteven projekt - nekontrolirano osamosvajanje etničnih skupin - zloraba nemirnega obdobja v lastne interese

Če torej primerjamo oba skrajna tipa prihodnjega razvoja (ohranjanje današnjega stanja in osamosvajanje etničnih držav) ugotovimo, da ne prvi ne drugi ne dajeta končne rešitve kompleksnega vprašanja. Ne gre samo za etnična načela in ustvarjanje držav po etničnih mejah, država je kompleksen sistem politične, gospodarske, vojaške... infrastrukture in institucij, ki prek svojih organov lahko temeljito obvladujejo teritorij in z njim tudi upravljajo. Politična infrastruktura pri določenih etničnih skupinah sploh ni razvita, ljudje so ponekod nomadi in se ne ozirajo na politične meje, demokracija je marsikje še v povojih.

Na drugi strani pa vsiljene politične meje ne dajejo dovolj priložnosti za oblikovanje naroda. Skupek etničnih skupin še ne pomeni novega naroda. Za to se morajo ljudje v njem najti, se z njim poistovetiti. Problem je vprašanje manjšin ali še bolje, katera etnična skupina je dominantna, da potem sploh lahko govorimo o manjšinah. Problem so periferna območja, korupcija, razpad gospodarstva, pomanjkanje demokracije, vojaški udari, revščina, podnebne spremembe... - vse to so naloge politične oblasti v posameznih državah. Bivše kolonialne sile so za marsikatero državo tudi največji izvozni trg in ob enem največje vlagateljice v domače gospodarstvo, vendar kapitalizem teži k minimalnim stroškom za čim večji dobiček. Vlaganje v infrastrukturo je marsikje drugotnega pomena.

Naslednji problem je vprašanje mednarodne skupnosti. Osamosvojitve kosovskih Albancev je tipičen primer neusklajenosti svetovnih držav. 50 držav je Kosovo priznalo, ostale (še vedno) ne. In če bi se na enkrat samo v Zahodni Afriki osamosvojilo 10 držav, bi to prineslo kaos na svetovnem političnem prostoru. In po drugi strani nevarnost za stabilne nacionalne države zahodnega sveta, kot sta denimo Španija in Združeno kraljestvo.

In ne nazadnje tudi želja posamezne etnične skupine o osamosvojitvi. Morda si določene skupine ljudi sploh ne želijo svojega naroda. Lahko je ena etnična skupina razdeljena med dve državi, v eni je največja skupnost v državi, v drugi pa najmanjša. In prvim se dobro godi in si ne želijo svoje države in s tem podpiranja drugega dela naroda. Obratno: drug del skupine pa si želi samostojnost, saj jim to prinaša rešitev, demokracijo, pravico do soodločanja, sprememb.

Zahodna Afrika je tipičen primer kompleksnosti problema politične karte in političnega prostora. Na meje danes ne vpliva zgolj kolonialna dediščina, ampak zapleten konstrukt procesov, ki se na tem območju odvija že zadnjih 130 let, odkar so si kolonialne sile razdelile ozemlje na Berlinski konferenci. Nobena rešitev ne pride čez noč in noben odgovor na vprašanje o korekciji meja ni pravilen ali sprejemljiv za vse. Realno gledano je možnosti za popravke meja po etničnem načelu zelo malo. Vprašanje je prezahtevno, preveč občutljivo in preveč kompleksno, da bi ga rešili le s popravki meja. Potrebno je spodbujati demokracijo in gospodarstvo, da to dvigne standard populacije nad prag revščine, da se ljudje poistovetijo v narod. A to ne pomeni da izključuje etnične korenine.

Najbolj realne možnost upoštevanja obeh meja, tako političnih kot tudi etničnih, je oblikovanje federativnih držav ali federativna naddržavna tvorba. Federacija bi tako prinesla do neke mere odločanje o lokalnih ali regionalnih političnih, socialnih in razvojnih smernicah, kar bi si posamezne avtonomije lahko prilagajale glede na kulturo in lastne potrebe. Skupna pa bi ostala zunanja politika in vojska, kot je to navada v danes znanih federativnih državah.

7. ZAKLJUČEK

Berlinska konferenca je načrtovala nove smernice razvoja zahodno afriških držav. Evropske velesile so dosegle dogovor o izkoriščanju in obvladovanju tega dela kontinenta ne glede na lokalno prebivalstvo, kulturo in zgodovino. Posledice teh dejanj so vidne še danes in bistveno vplivajo na življenje posameznika znotraj vsiljenega naroda.

Če se torej vrnem na začetek, k predpostavkam in hipotezi. Politične meje v Zahodni Afriki so kot povsod drugod statične in težko spremenljive. So plod dolgoletnih procesov, ki so oblikovale skupnost ljudi. Ampak težava je v tem, ali se ti ljudje dejansko prepoznajo kot predstavniki naroda, ali pa jim je morda pomembnejša pripadnost lokalni etnični skupini, ki jih v tem delu sveta ne manjka. Ugotovimo torej lahko, da je spreminjanje politične meje po etničnem načelu v praksi skoraj nemogoče. Zunanja politika in mednarodna skupnost bi težko dovolili spreminjanje meja v tem delu sveta, saj bi to pomenilo sprožiti učinek podiranja domin, kjer so se politične meje komaj dobro izoblikovale.

Rešitev za vsaj približno upoštevanje etničnega načela je v federalizaciji. S tem bi manjše lokalne skupine pridobile na politični moči in z vzpostavljanjem lastne infrastrukture v obliki institucij, gospodarstva in politike začele obvladovati teritorij, kar je osnova političnega delovanja.

Zahodna Afrika je torej vzorčni primer vsiljenih meja in oblikovanja naroda, ki pa se s tem težko poistoveti. Množica etničnih skupin živi v različnih državah, narodi so razdeljeni med politične strukture, ki pa težko upravljajo lasten teritorij, s čimer je oteženo ohranjanje miru, kar pričajo tudi mnoga krizna žarišča in ostala območja konfliktov, ki jih mnoge mirovne misije skušajo preprečiti, a v končni fazi zgolj vzdržujejo pat položaj in ne rešujejo nastale situacije.

SUMMARY

The Berlin conference was set by the new directions of development of West African countries. European great powers have reached agreement on the exploitation and management of this part of the continent, irrespective of the local population, culture and history. The consequences of these actions are visible today and have a significant impact on the lives of individuals within the enforced nation.

If we go back to the beginning, to the assumptions and hypotheses. Political borders in West Africa, as everywhere else, are static and hardly to variable. Borders are result of a length process that created a community of people. But the problem is whether these people actually recognize as representatives of the nation, or they may be significant to local ethnic group affiliation, which in this part of the world does not lack. We find, then, that a change in political borders along ethnic principle in practice is almost impossible. International community would be difficult to allow changing the borders in the region, since this would mean to launch a domino effect, where the political boundaries are still very young and its are still in process of creating.

The solution for at least some compliance of ethnic principles is in federalization. This would smaller local groups gain in political power and by establishing their own infrastructure in the form of institutions, economics and politics. They would started to control territory, which is the base of political activity.

West Africa is therefore a model, where boundaries are part of international process and people, who are creating a nation, are still difficult to identify themselves with this. Many ethnic groups are living in different countries, nations are divided between the political structure, but difficult to manage their own territory, making it difficult peace-keeping, which also witnessed many conflict zones and other areas of conflict. Many peacekeeping mission are trying to avoid them, but in the end the product is the same they are not resolving the situation.

8. VIRI IN LITERATURA

- Amin, S., 1970. Neo colonialism in West Africa. London, Pengiun African Library, 298 str.
- Arnold, G., 2005. Africa – a modern history. London, Atlantic Books, 1028 str.
- Benin. Cia-the world factbook. 2009. URL:
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/index.html> (citirano: 14. 6. 2009)
- Benin. United nations. 2007. URL: www.un.org (citirano: 14. 6. 2009)
- Benin. University of Texas Libraries. 1999. URL:
http://www.lib.utexas.edu/maps/ams/west_africa/ (citirano: 14. 6. 2009)
- Benin. University of Texas Libraries. 2000. URL:
http://www.lib.utexas.edu/maps/ams/west_africa/ (citirano: 14. 6. 2009)
- Benin. University of Texas Libraries. 2008. URL:
http://www.lib.utexas.edu/maps/ams/west_africa/ (citirano: 14. 6. 2009)
- Brezovšek, M., 1994. Federalizem in decentralizacija : politološki vidiki položaja in vloge federalnih enot. Ljubljana, Založba Karantanija, 377 str.
- Brinovec, S., 2000. Regionalna geografija sveta. Ljubljana, Založba Mladinska knjiga, 136 str.
- Bufon, M., 2001. Osnove politične geografije 1. Razvoj politične geografije in geopolitike, globalne razvojne teze ter politična geografija držav in drugih politično-geografskih enot. Ljubljana, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 201 str.
- Bufon, M., 2004. Med teritorialnostjo in globalnostjo : sodobni problemi območij družbenega in kulturnega stika. Koper, Univerza na Primorskem, 322 str.
- Chazan, N., Mortimer, R., Ravenhill, J., Rotchild, D., 1988. Politics and Society in contemporary Africa. Boulder, Colorado, Lynne Rienner Publishers, 459 str.
- Cote d'Ivoire. Cia-the world factbook. 2009. URL:
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/index.html> (citirano: 14. 6. 2009)
- Cote d'Ivoire. University of Texas Libraries. 2001. URL:
http://www.lib.utexas.edu/maps/ams/west_africa/ (citirano: 14. 6. 2009)
- Cote d'Ivoire. University of Texas Libraries. 1972. URL:
http://www.lib.utexas.edu/maps/ams/west_africa/ (citirano: 14. 6. 2009)

- Deegan, H., 1996. Third Worlds : the politics of the Middle East and Africa. London, New York, Routledge, 278 str.
- Der Fischer Weltalmanach. Staatenlexikon: alle Staaten der Welt auf einen Blick. 2006. Frankfurt am Main, Clausen & Bosse, Leck, 448 str.
- Dolinar, K., 1998. Leksikon Cankarjeve založbe. 3. dopolnjena izdaja. Ljubljana, Cankarjeva založba, 1022 str.
- Etnična skupina. Wikipedia, prosta enciklopedija. 2009. URL: www.wikipedia.com (citirano 3. 6. 2009)
- Exploring Africa. Exploring Africa – Africa's vegetation. 2009. URL: <http://exploringafrica.matrix.msu.edu/images/africavegetation.jpg> (citirano: 5. 7. 2009)
- French West Africa. Google. 2009. URL: www.google.com (citirano: 16. 6. 2009)
- Ghana, civilizations in Africa. 1999. URL: <http://wsu.edu/~dee/CIVAFRCA/GHANA.HTM> (citirano 13. 6. 2009)
- Ghana. Cia-the world factbook. 2009. URL: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/index.html> (citirano: 14. 6. 2009)
- Ghana emipre. Wikipedia, the free encyclopedia. 2009. URL: www.wikipedia.com (citirano 3. 6. 2009)
- Ghana. University of Texas Libraries. 2001. URL: http://www.lib.utexas.edu/maps/ams/west_africa/ (citirano: 14. 6. 2009)
- Glassner, M. I., 1995. Political Geography. 2nd edition. New York, John Wiley and Sons, 716 str.
- Grinker, R. R., Steiner, C., B., 1997. Perspectives on Africa : a reader in culture, history and representation. London, Blackwell, 736 str.
- Guinea. University of Texas Libraries. 2001. URL: http://www.lib.utexas.edu/maps/ams/west_africa/ (citirano: 14. 6. 2009)
- Gvineia. Cia-the world factbook. 2009. URL: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/index.html> (citirano: 14. 6. 2009)
- Huntington, S. P., 2005. Spopad civilizacij. Ljubljana, Mladinska knjiga, 451 str.
- Imperializem. Wikipedia, the free encyclopedia. 2009. URL: www.wikipedia.com (citirano 3. 6. 2009)

- Jones, M., Jones R., Woods, M., 2004. An Introduction to political geography – space, place and politics. London, Routledge, 202 str.
- Ingolič, B., 1993. Atlas sveta za osnovne in srednje šole. Ljubljana, Založba Mladinska knjiga, 229 str.
- Kolonializem. Wikipedia, the free encyclopedia. 2009. URL: www.wikipedia.com (citirano 3. 6. 2009)
- Krušič, M., 1995. Dežele in ljudje. Afrika južno od Sahare. 1995. Ljubljana, Mladinska knjiga, 170 str.
- Liberia. Cia-the world factbook. 2009. URL: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/index.html> (citirano: 14. 6. 2009)
- Liberia. United nations. 2007. URL: www.un.org (citirano: 14. 6. 2009)
- Liberia. University of Texas Libraries. 2001. URL: http://www.lib.utexas.edu/maps/ams/west_africa/ (citirano: 14. 6. 2009)
- Liberia. University of Texas Libraries. 1973. URL: http://www.lib.utexas.edu/maps/ams/west_africa/ (citirano: 14. 6. 2009)
- Lovrenčak, F., 2003. Osnove biogeografije. Ljubljana, Filozofska fakulteta, oddelek za geografijo, 355 str.
- Luard, E., 2001. Človek, država in vojna. Ljubljana, Založba Fakultete za družbene vede, 662 str.
- Mali empire. The empires of western Sudan: Mali empire. 2007. URL: http://www.metmuseum.org/toah/hd/mali/hd_mali.htm (citirano: 13. 6. 2009)
- Mali empire. Wikipedia, the free encyclopedia. 2009. URL: www.wikipedia.com (citirano 3. 6. 2009)
- Mali empire. Mali empire and Djenné figures. 2001. URL: <http://africa.si.edu/exhibits/resources/mali/index.htm> (citirano: 13. 6. 2009)
- Medved, J., 1978. Afrika. Ljubljana, Filozofska fakulteta – PZE za geografijo, 506 str.
- Narod. Wikipedia, prosta enciklopedija. 2009. URL: www.wikipedia.com (citirano 3. 6. 2009)
- Nacija. Wikipedia, prosta enciklopedija. 2009. URL: www.wikipedia.com (citirano 3. 6. 2009)
- Natek, K., Natek, M. 1999. Države sveta 2000. Ljubljana, Založba Mladinska knjiga, 704 str.

- Nigerija. Cia-the world factbook. 2009. URL:
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/index.html> (citirano: 14. 6. 2009)
- Nigeria. United nations. 2007. URL: www.un.org (citirano: 14. 6. 2009)
- Nigeria. University of Texas Libraries. 2000. URL:
http://www.lib.utexas.edu/maps/ams/west_africa/ (citirano: 14. 6. 2009)
- Nigeria. University of Texas Libraries. 1979. URL:
http://www.lib.utexas.edu/maps/ams/west_africa/ (citirano: 14. 6. 2009)
- Nigeria. Cia-the world factbook. 2008. URL:
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/index.html> (citirano: 14. 6. 2009)
- Ogrin, D., 1996. Gradivo za študij klimatogeografije. Ljubljana, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 96 str.
- Olzak, S., Nagel, J., 1986. Competitive ethnic relations. London, Academic press, 252 str.
- Population density in Africa. Demographic entrapment in Africa. 2007. URL:
http://www.leeds.ac.uk/demographic_entrapment/africa_pop_79@@.PNG (citirano: 14. 6. 2009)
- Religion in Africa. Religion in Africa. 2009. URL:
<http://users.erols.com/mwhite28/afrorelg.htm> (citirano: 6. 7. 2009)
- Rizman, R., 1994. Nacionalna država, nacionalne manjšine in združena Evropa. V: Zbornik Meje demokracije – refleksije prehoda v demokracijo, str. 111-131
- Savnik, D., 1960. Afrika včeraj in danes. Ljubljana, Založba Mladinska knjiga, 517 str.
- Sierra Leone. Cia-the world factbook. 2009. URL:
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/index.html> (citirano: 14. 6. 2009)
- Sierra Leone. United nations. 2007. URL: www.un.org (citirano: 14. 6. 2009)
- Sierra Leone. University of Texas Libraries. 2008. URL:
http://www.lib.utexas.edu/maps/ams/west_africa/ (citirano: 14. 6. 2009)
- Sierra Leone. University of Texas Libraries. 1969. URL:
http://www.lib.utexas.edu/maps/ams/west_africa/ (citirano: 14. 6. 2009)

- Sokoto empire. Wikipedia, the free encyclopedia. 2009. URL: www.wikipedia.com (citirano 3. 6. 2009)
- Songhay empire. Wikipedia, the free encyclopedia. 2009. URL: www.wikipedia.com (citirano 3. 6. 2009)
- Songhay empire. The global african community, history notes, a brief history of songhay empire. 1998. URL: <http://www.cwo.com/~lucumi/songhai.html> (citirano: 13. 6. 2009)
- Sruk. V., 1996. Leksikon politike. Maribor, Založba Obzorja, 389 str.
- Taylor, P. J., 1993. Political Geography : World-economy, nation-state and locality. Essex, Longman, 360 str.
- Temeljne oznake Afrike. Študijsko gradivo za geografijo Afrike. 2007. URL: <http://shrani.si/f/b/SG/3saQ5Sso/afrikauvodpovrsj.doc> (citirano: 6. 7. 2009)
- Togo. Cia-the world factbook. 2009. URL: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/index.html> (citirano: 14. 6. 2009)
- Togo. Wikipedia, the free encyclopedia. 2009. URL: www.wikipedia.com (citirano 3. 6. 2009)
- Togo. University of Texas Libraries. 2007. URL: http://www.lib.utexas.edu/maps/ams/west_africa/ (citirano: 14. 6. 2009)
- West Africa 1885. University of Texas Libraries. 2009. URL: http://www.lib.utexas.edu/maps/ams/west_africa/ (citirano: 14. 6. 2009)
- Wilson, H. S., 1994. African Decolonization, Contemporary History. London, Edward Arnold, 222 str.
- West Africa. Wikipedia, the free encyclopedia. 2009. URL: www.wikipedia.com (citirano 3. 6. 2009)
- West african history. West african history. 2009. URL: http://johnfenzel.typepad.com/john_fenzels_blog/images/2007/05/25/africa_1808_2.jpg (citirano: 13. 6. 2009)
- West Africa in 19th century. Reisenett vi gir valget. 1998. URL: http://www.reisenett.no/map_collection/historical/history_africa.html (citirano: 14. 6. 2009)

- West Africa region. Wikimedia. 2009. URL:
[http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/ce/West_Africa_countries_\(strict\).png](http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/ce/West_Africa_countries_(strict).png) (citirano: 6. 7. 2009)
- West African political map. Google. 2009. URL: www.google.com (citirano: 16. 6. 2009)